

UNIVERSITAS

**SCIENTIAE
ET
PATRIAE**

114

2021

LIELĀ INTERVIJA

Korporāciju tiekšanās uz izcilību jāsaglabā
Intervija ar com! Dāvi Plotnieku, *selonus*
Fil! Ieva Lazdiņa, *gundega*

FILISTRU BIEDRĪBU SAVIENĪBA

Filistru biedrību savienība toreiz un tagad
F!B!S! valdes priekšsēdētājs fil! Reinis Zauers, *lettgallus*

Ielikti pamati jaunu attiecību veidošanai
Diskusija par F!B!S! un P!K! sadarbības memorandu
Fil! Eduards Grigorjevs, *frater imanticus*

P!K! un S!P!K! jaunumi

P!K! prezidē *Fraternitas Cursica*, pārņems *Fraternitas Vanenica*

P!K! t/l sekr! com! Viesturs Levada, *frater cursicus*

Patria uzņem 11 fukšus
T/l sen! com! Morics Roberts Mūrnieks, *patrus*

Studentes stiprina piederības un savstarpējās
draudzības saites
S!P!K! t/l sen! fil! Elīna Belecka, *zinta*

VĒSTURE

Latviešu studentu korporācija Kauņā – *Sidrabenia*
Fil! Aldis L. Putniņš, *talavus*

Arkonia filistra ģenerāļa Vladislava Andersa gaitas
Otrajā pasaules karā
T/l III šarž! fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*

PĒTĪJUMI, ANALĪZE, VIEDOKĻI

Studentu dziesmas un to izcelsme
Fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*

Nacionālās enciklopēdijas lapās plaša informācija par
studentu organizācijām
Fil! Valters Ščerbinskis, *frater cursicus*

Dabas aizsardzība sabiedrības krustugunīs: biologa
pārdomas
Fil! Oskars Keihs, *patrus*

Ģimenes vēstures saglabāšana un pētniecība
Fil! Māra Sprūdža, fil! Ilze Valdovska, taut! Meldra
Ķemere, *selgas*

18. novembra neformālais gājiens
Fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*

Likloči un izaicinājumi vienota Latvijas valsts tēla
veidošanai
Fil! Kristīne Tjarve, *varavīksne*

UNIVERSITAS JAUNUMI

Atjaunota iespēja abonēt žurnālu *Universitas*
Com! Rūdolfs Ziņģis, *gersicanus*

Redkolēģija atgūst domēna vārdu
www.universitas.lv

F!B!S! un *Universitas* izsludina krāsu referātu
konkursu

JUBILĀRI

Satikšanās tiešsaistē ir labāka nekā nesatikšanās
Kā *Selonija* 140 gadu svinības atzīmēja, neesot
kopā
Fil! Artūrs Rundzāns, *selonus*, com! Mārtiņš Krauze,
selonus

Vendia un *Leola* karteļa draudzību stiprina uz
valstu robežām
Fil! Pēteris Jurjāns, *vendus*

Talavija 120. gadskārtu atzīmē ar virtuālu izstādi
T/l sen! com! Viesturs Markovskis, *talavus*

LEPOJAMIES

Valsts augstāko apbalvojumu saņēmēji
2020. gada rudens semestrī

Jaunā medicīnas zinātņu doktore

STUDENTS, APKĀRT CEĻOJOT
TOP 10 lietas un vietas, kas jāredz Tartu
Fil! Rūta Hecht, *dzintra et indlaensis*

IN MEMORIAM

Filistra Jāņa Slaidiņa, *latvus*, piemiņai
T/l III šarž! fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*

Fil! Jāņa Stradiņa, *frater metropolitanus*,
piemiņai
Fil! Ilvars Ceriņš, *frater metropolitanus*

2020. gada rudens semestrī mūžībā aizgājušie
biedri

UNIVERSITAS

Foto: Arvīds Barānovs

KORPORĀCIJU TIEKŠANĀS UZ IZCILĪBU IR JĀSAGLABĀ

Fil! Ieva Lazdiņa, *gundega*

Foto: com! Dāvja Plotnieka, *selonus*, privātais arhīvs un iedz!fecht! Rihards Lonskis, *frater lataviensis*

Ar uzņēmēju un tehnoloģiju entuziastu COM! DĀVI PLOTNIEKU, *selonus*, sarunājamies īsi pēc *Selonijas* 140 gadu jubilejas. Pirms desmit gadiem dibinājis Latvijā lielāko ideju konferenci *TEDxRiga*,¹ kurā uz skatuves ar iedvesmojošām runām *pro-bono*² palīdzējis uzkāpt vairāk nekā 160 personībām. Dāvis pārliecināts, ka dzīves kvalitāte veidojas no tā, kādus cilvēkus satiekam un kontaktus veidojam.

Nupat aizvadīta *Selonijas* 140. jubileja. Citādāk nekā ierasts. Kā vērtē aizgājušos svētkus?

Nesen lasīju interviju ar aktieri Andri Keišu. Intervijā caurvijas, cik ļoti viņš ilgojas pēc darba teātrī un cilvēkiem, kurus nesatiek. Ilgas ir labs stāvoklis, tās parāda, kas tev patiešām ir svarīgs. Līdzīgi jutos gan *Selonijas* jubilejas priekšvakarā, ģimeņu vakarā, gan kopumā, domājot par 140 gadiem un milzīgu organizāciju. Ilgas bija daudz lielākas nekā citu gadu. Tur ir divas puses. Ēnas puse, ka nevaram satikties, nevaram būt un atzīmēt kopā, bet gaišā puse – ja biedri ilgojas cits pēc cita, tad organizācijai ir vērts būt. Ģimeņu vakarā, ko man bija iespēja vadīt tiešsaistē *Zoom* platformā, divu stundu garumā redzēju, cik ārkārtīgi cilvēki noilgojušies satikties, aprunāties, dalīties ar stāstiem par savas dzīves notikumiem un būt kopā. Šobrīd pietrūkst milzīgas dzīves daļas – savstarpējā saikne. Brīžos, kad tās nav, pazaudējam dabisko

¹ Plašāk: <http://tedxriga.com/>
² *Pro bono* – vispārējam labumam (latīņu val.) – jēdziens, lai apzīmētu profesionālu neapmaksātu iesaisti. Atšķirībā no brīvprātīgā darba, *pro bono* aktivitātes pieprasa specifiskas nozares zināšanas.

CV

DARBA PIEREDZE

2016–šobrīd	<i>F9 Distribution Baltic</i> (biznesa vadītājs Baltijā)
2012–šobrīd	<i>TEDxRiga</i> (līdzdibinātājs un organizators)
2009–šobrīd	Banku augstskola (vieslektors)
2012–2016	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (padomes priekšsēdētāja padomnieks)
2010–2012	<i>Lattelecom</i> (piegādes nodaļas vadītājs)
2008–2010	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (audita nodaļas vadītājs)
2006–2008	<i>Ernst & Young</i> (vadības konsultants)

IZGLĪTĪBA

2014–2015	Stokholmas Ekonomikas augstskola Zviedrijā (apmaiņas doktorantūras students)
2009–šobrīd	Latvijas Universitāte (doktorantūras studijas ekonomikā)
2003–2009	Banku augstskola (bakalaura un maģistra grāds)
2000–2003	Rīgas Valsts 1. ģimnāzija

psihoterapiju, kas darbojas, kad satiekamies un runājamies. Nevaram satikties, izlādēt emocijas un akumulēt jaunas. Domājot par jubileju – pietrūka enerģijas izlādes, kāda būtu bijusi klātienē. Bet pat caur *Zoom* tiešsaistes sarunām noteikti cits no cita uzlādējāties!

”

JĀ BIEDRI ILGOJAS CITS PĒC
CITA, TAD ORGANIZĀCIJAI IR
VĒRTS BŪT.

Interneta dzīlēs atradu, ka esi uzņēmējs un tehnoloģiju entuziasts, dažādu zīmolu biznesa vadītājs Baltijā, lektors augstskolā, nodarbojies ar pētniecību, aktīvi *tvīto* savu viedokli par politiku un ekonomiku, *TEDxRiga* līdzdibinātājs un organizators, aktīvs sportotājs, tostarp maratonists un orientierists, daudz ceļu un meklē piedzīvojumus, savas aktivitātes publicē iedvesmojošās bildēs iekš *Instagram*, arī *YouTube* tavi piedzīvojumi redzami, tev ir sieva, meita, pa vidu arī korporācija. Vai vari vēl papildināt?

Esi atradusi tās lietas, par kurām varu teikt: “Fū, par šīm varam parunāt!” Uzņēmējdarbība – taisnība. Jau piecus gadus esmu ar uzņēmēja *cepuri*. Lektora darbs arī taisnība. Vadu studiju kursus maģistrantiem Banku augstskolā. Lielākā ideju konference Latvijā *TEDxRiga*, ko nu jau desmit gadus brīvprātīgi rīkojam, arī taisnība. Skriešana – veselā miesā jābūt veselam garam! Ģimene ir absolūta prioritāte pēdējos trīs gadus, kopš mums ar sievu Ulriku pievienojusies meita Emīlija. Vairāk tā īsti nekam laika nesanāk. Un vēl zinātne. To negribu pamest novārtā, jo tā ir ļoti koncentrēta intelektuālā izaugsme.

”

AR SNOVBORDA DĒLI REIZ
PĀRSNIEDZU 100 KM/H ROBEŽU.

Ko tieši tu dari zinātnē?

Garš stāsts, bet īsumā – sākums meklējams, kad 2014. gadā doktorantūras ietvaros aizbraucu uz Stokholmas Ekonomikas augstskolu Zviedrijā. Tur biju ekonomikas doktorants un pētnieciskais praktikants. Līdz šai dienai ir atsevišķi pētniecības projekti, kuros esmu asociētais pētnieks ļoti nelielā slodzē. Tas man dod iespēju redzēt, kāda ir pasaules

Lielajā kanjonā ASV 2017. gadā.

Snowboard sesija Itālijā 2016. gadā.

Lēcieni ar izpletņiem 3500 m augstumā 2014. gadā.

55 km ultramaratons Spānijas tuksnesī 2012. gadā.

10 km pārgājiens pa mežonīgu upi Nevadas štata kanjonā ASV 2017. gadā.

līmeņa zinātne, piedzīvot intelektuālu izrāvienu, kam līdzvērtīgu Latvijā neesmu varējis atrast. Piemēram, pirms četriem gadiem Zviedrijā biju atbildīgs par konferences organizēšanu, tostarp pārmiju vārdus ar runātājiem. Vienam kungam, profesoram *Abhijit Banerjee*, spiedu roku, paplāpāju, konferences noslēgumā visi kopā vakariņojām. Divus gadus vēlāk, 2019. gadā, viņš ieguva Nobela prēmiju ekonomikā. Būšana viena rokasspiediena attālumā no Nobela prēmijas laureāta ekonomikā lieliski parāda, cik atšķirīgas ir zinātnes studijas dažādās valstīs. Doktorantūras studijās klātesamība pasaules intelektuālajai elitei ir nenovērtējama. Ne tik daudz, ka zinošāks kļuvu, bet aprunājos ar cilvēku, kuram ir domāšanas plašums kā reti kuram. Apzināties, cik viņš ir vienkāršs, piezemēts un pieklājīgs, neskatoties uz saviem panākumiem, ir vairāk nekā pamācoši.

Ko tu pēti?

Filmas *Homo Novus* filmēšanas laukumā 2018. gadā.

Stokholmas Ekonomikas augstskolā sākotnēji aizrāvos ar sociālās uzņēmējdarbības tēmu, kas bija ļoti augošs pētniecības virziens. Kopā ar profesoriem *Ina Ganguli*, *Chloé Le Coq* un *Bogdan Prokopovych* no Amerikas, Francijas un Zviedrijas universitātēm guvu priekšstatu par ekonomikas pētniecību augstākajā līmenī. Projekts beidzās ar pētījumu publicēšanu tādos augstākās raudzes akadēmiskajos žurnālos kā *Journal of Management*, *Stanford Social Innovation Review*, *Journal of Product Innovation Management* un citos. Tagad pēdējos trīs gadus esmu fokusējies uz biznesu – uzvedības ekonomika, proti, patērētāju uzvedības pētījumi. Bet, ja tajā iet dziļāk, tad tā ir atsevišķa gara intervija – pēc gadiem trīs četriem, kad būs pirmās publikācijas, ko parādīt, varēsim parunāt plašāk.

Kādi ir tavi akadēmiskie mērķi?

Kā pilnas slodzes profesoru tuvākajā laikā sevi neredzu, bet akadēmiskā pasaule nav tikai par tituliem vai publikāciju skaitu. Sekošana izvēlētajām zinātnes nozarēm, dalība pētījumos un zinātnes konferencēs ir brīnišķīgs veids, kā pilnveidot sevi, padarot domāšanu dziļāku, plašāku, niansētāku. Fil! Uldis Dzērve, *selonus*, man reiz teica: “Ja gribi, ko patiesi iemācīties, tad māci citus!” Tas mani pamudināja sākt strādāt augstskolā. Tā ir iespēja ne tikai pašam kļūt labākam, bet arī nodot savas domāšanas prasmes un pieredzi nākamajām paaudzēm. Skaidrs, ka tikai biznesa praktiķis nevar būt pasniedzējs, bet biznesu nevar iemācīties, tikai lasot grāmatas, – ir jādara, jāgūst pieredze. Tāpēc mēģinu apvienot pieredzi uzņēmējdarbībā ar akadēmisko domāšanu un pētniecību. Tas ir veids, kā varu mazliet arī dot Latvijas izglītības sistēmai, nevis tikai to pērt, piedaloties augstskolu akreditācijās kā darba devēju novērotājam un biznesa pārstāvim.

Kas ir tevis pasniegtais kurss augstskolā?

Jau desmit gadus pasniedzu Banku augstskolā maģistra studiju kursus par biznesa modelēšanu, vadības stratēģiju un

Ar sievu Ulriku 20 km vientulīgs skrējieni pandēmijas laikā.

jaunu produktu radīšanu. Lielākais uzsvārs ir uz praktisko ideju radīšanu, prototipēšanu un biznesa modeļa un stratēģijas pārbaudi tirgum pietuvinātos apstākļos. Nodarbības veidoju arī diskusijas ar studentiem par jaunākajiem teorētiskajiem modeļiem. Pērn, 2020. gada februārī, pirmo reizi SEB Inovāciju centrā studiju procesa ietvaros rīkojām *Biznesa ideju hakatonu*, kur tika prezentētas arī attīstītās biznesa idejas, saņemot ekspertu ieteikumus un padomus. Vēl viens veids, kā palīdzēt jauna cenoņiem. Tā, manuprāt, reti kura augstskola dara, bet tā ir izglītības nākotne. Tirgum un realitātei pietuvinātas simulācijas, nevis abstraktas prezentācijas.

Ko dari biznesā? Cik zinu no medijiem, tas ir saistīts ar IT un elektronikas nozari?

Esmu līdzīpašnieks un atsevišķa biznesa segmenta vadītājs uzņēmumā *F9 Distribution Baltic*, kas ir elektronikas un IT tehnoloģiju izplatītājs. Uzņēmums savu darbību sāka

”

TIE ADRENALĪNA PIEPILDĪTIE
NOTIKUMI IEDOD DZĪVEI
PILNĪGI CITU ŠKAUTNI.

pirms sešiem gadiem ar pāris darbiniekiem katrā no Baltijas galvaspilsētām. Klasisks *start-up* stāsts ar mazu biroju, privātajiem telefona pieslēgumiem, nesadalītiem pienākumiem. Tam, vai izdosies, nebija garantijas, jo katru mēnesi strādājām ar zaudējumiem un domājām – būs vai nebūs. Tagad esam 50 kolēģi, Baltijā apgrozījums pārsniedz 50 miljonus. Tas parāda izaugsmi šo sešu gadu laikā – bijis baigais skrējieni, kas turpinās.

Kas esi pēc izglītības un profesijas?

Ir sagādījies, ka pēc izglītības tiešām esmu uzņēmējdarbības profesionālis jeb vadītājs. Tomēr neticu, ka izglītība iedod profesiju, to iedot prakse un reāls darbs. Biznesa vadīšanu nevar iemācīties, tikai lasot grāmatas, tāpat kā uzņēmējdarbībā nevar gūt panākumus, neriskējot ar naudu. Man patīk piemērs par futbola laukumu un spēli. Jo vairāk centīsies būt uz laukuma, tad vienā brīdī dzīve tev to piespēli iedos. Un, ja to piespēli saņem, jautājums, ko ar to dari – padod tālāk kādam citam vai gūsti vērtus. Viena no manām dzīves piespēlēm bija lēkt uzņēmējdarbībā. Cits jautājums, vai ir gūsti vērti? To laiks rādīs. Bet praktiskā pieredze – vadīt, uzņemties riskus un izbaudīt stresu uz savas ādas nevis par neiesniegtu maģistra darbu, bet zaudētiem desmitiem tūkstošu eiro, – ir gūta. Tā ir visīstākā uzņēmējdarbības izglītība, kāda var būt.

Tev ir bagātīga darba pieredze. Vai esi nonācis pie secinājumiem, ko ieteikt jauna cenoņiem?

Līdz 30 gadiem ir jāpamēģina strādāt pēc iespējas dažādākās vidēs un saprast gan savas intereses, gan ambīcijas. Pēc 30 – darīt to, ko pašam gribas. Noteikti ir vērts kādu laiku strādāt valsts sektorā, lai saprastu, kā tas darbojas, cik svarīgs ir valsts aparāts un publiskā pārvalde. Un tad strādāt mazā, bet ambiciozā biznesā, lai saprastu, ko nozīmē izaugsme. Saprast arī, kā ir būt vidējā un lielā uzņēmumā.

Esi ekstrēmo un asu izjūtu cienītājs. Piedzīvojumu saraksts ir iespaidīgs – 100 km garš 24 h skrējieni Krievijas mežos, brīvais kritiens no 4000 m, redzēju *YouTube* dažādas lēcienus un šūpošanos ievērojamās augstumos, 600 km gara pastaiga pa Santjago ceļu u.c.

Ja skatās, kas mūs dzīvē vada, var jau to ietvert tēlainos vārdos. Bet patiesībā tā ir ķīmiska reakcija mūsu smadzenēs. Darbā tiek gūti dažādi stresa hormoni. Pretējie hormoni rada laimes, baudas sajūtu vai – tieši otrādi – *nodedzina* stresa hormonu. Arī adrenalīns ir hormons, kas iedod dzīvei cita līmeņa garšu. Kāpēc tādi mulķīgi piemēri, ka jālec no skursteņiem vai deviņu stāvu mājām, vai kur citur jāpamēģina ieraudzīt bailes? Tas kaut kādā mērā atver *tumšos dvēseles kambarus*. Kad tie redzēti un bijusi sajūta, ka to neizdzīvosi, tad ikdienišķās dzīves problēmas šķiet mazsvarīgas. Tāpēc gandrīz katram tiešām iesaku izlēkt ar izpletni vai gumiju. Ienirt ar akvalangu, uzkāpt kāda kalna virsotnē vai noskriet maratonu. Jāsāk gan palēnām. Bērnbā man laukos bija augsts ozols. Kad man bija seši gadi, ļoti baidījies uzkāpt tam galotnē. Varēju tikt tikai līdz pirmajiem zariem. Ja uzreiz ar to sāc, loģiski, ka grūti. Tāpat kā ejot āliņģī. Baiļu pārvarēšanā sāc ar zemāko vai sev pieņemamāko, kur tās bailes spēj aprēķināt, novērtēt un racionalizēt. Un tad katru nākamo reizi kāpini. Tā lēnām ar savu *baili* strādā, paplašinot savas robežas.

Kas no piedzīvotā ir tas spilgtākais vai baisākais?

Katrā no adrenalīna meklējumiem bijušas dažādas bailes – augstuma, ūdens un ātruma. To, no kā visvairāk bijis bail, tomēr īsti līdz galam nevaru atklāt, jo balansē uz legālā/ nelegālā robežas, lai arī veikts kontrolētā vidē un veidā. Šobrīd kā ģimenes cilvēks daudz no jaunības piedzīvojumiem vairs nedarītu. Piemēram, ar snovbordu reiz pārsniedzu 100 km/h robežu. Tobrīd domāju, ka tas nav iespējams, tagad zinu, ka ir. Ar šī brīža skatu – tas bija pilnīgi nevajadzīgi. Kad piedzimst bērni, skaties citādāk uz lietām.

Pārklaustījies? Tu teici 100 km/h? Kā to paveici?

Tas ir baigi ātri, jā. Alpos no kalna, ledājs, melnā trase, ārkārtīgi gara, ar lielu ieskrējienu. Bet to nevajag darīt!

Baiļu pārvarēšana tevi iedvesmo, dod enerģiju?

Tā ļoti līdzsvaro. Nav tā, ka izlēkšu ar izpletni un enerģija būs visam nākamajam gadam. Kad izlec, smadzenes saražo dopamīnu un adrenalīnu, kamēr skaties tām bailēm acīs. Kad kāp pāri lidmašīnas malai un saproti, ka esi viens, blakus instruktors lec, bet viņš jau tikai brīdi būs blakus. Pēc tam jau aizlēks ar savu izpletni, izpletnis būs pašam jāatver. Bet tas var sapīņķerēties, tad tev vēl viens jāizmet, vecais jāatlaiž. Pēc nolaišanās lidlaukā, protams, ļoti fokusējies uz to, ka, sasodīts, dzīve ir nereāli skaista! Jautājums, kā pēc tam iegūtās emocijas izmanto? Citiem tās ļoti ātri beidzas, man dažreiz atliek paskatīties bīdēs, un saprotu, ka dzīve ir tik skaista, cik pats piepildi ar notikumiem. Tie adrenalīna piepildītie notikumi iedod dzīvei pilnīgi citu šķautni. Tas ir *baigi* svarīgi – ļauj novērtēt gan būšanu tajā mirklī, to skaistumu, gan arī saprast, ka tās ikdienas problēmas, par kurām nevajadzīgi *uzvelkamies*, ir pilnīgi nesvarīgas.

”

DZĪVE IR TIK SKAISTA, CIK PATS
PIEPILDI AR NOTIKUMIEM.

Kur tu smelies idejas? Tev ir kāds saraksts, kādus piedzīvojumus vēl gribi?

Tas kaut kā organiski notiek. Piemēram, par paraplānu un to, ka noteikti vajag pamēģināt, – snovojot ieraudzīju vienu itāli, kurš ļoti labi brauca ar dēli. Sākām plāpāt. Izrādās, viņš bijis Everesta virsotnē vairākas reizes. Skaidrs, ka ar tādu cilvēku jāpapļāpā ilgāk. Aizrunājāmies, ka viņš ir paraplāna instruktors. Skaidrs, ka tad jāpamēģina! Tā idejas un notikumi kaut kā paši atnāk. Iepazīnos ar Ingu Augstkalnu, kurš pirmais pasaulē ar izpletni nolēcis no drona. Viņš saka:

Ar ģimeni meitas Emīlijas trīs mēnešu jubilejā 2018. gadā.

“Kā? Tu neesi lēcis ar izpletni? Beidz, nevar būt!” Un nākamo vasaru braucām uz Lietuvas lidlauku lēkt ar izpletnēm. Tas ir tas svarīgais, kāpēc būtiski satikties un parunāties, uzdot otram cilvēkam jautājumus, un tad tā saruna aizvirzās – kas patīk, kas interesē, ko kurš dara. Tā tie notikumi tevi atrod caur interesantiem cilvēkiem, viens notikums aizved pie otra.

Ārpus darba tev ir daudz aktivitāšu. Kā visu paspēj un atrodi laiku?

Lai cik banāli neizklausītos, tā ir lietu prioritizēšana un privātuma sargāšana. It īpaši, kad dzīvē ienāk bērni, tad ļoti saproti, kas ir un nav svarīgs. Mums apkārt ir milzīgs troksnis, nemitīgi tiekam raustīti – tiek sūtīti e-pasti, uz kuriem gaida atbildes, zvanīts, mēģinot uz kaut ko pierunāt. Ja tas tiešām ir svarīgs jautājums, tad tevi vienmēr atradīs. Kā filmās – cilvēku, kurš strādā lielā uzņēmumā, par visām varītēm kāds mēģina sadabūt rokās. Ir jātiek cauri durvju sargam, 74. stāva durvju kodam, cauri kabinetiem, sekretārēm, un tikai tad tiek pie tā cilvēka. Tagad, kad esam ārkārtīgi publiski un pieejami, citiem šķiet, ka tev vienmēr jāatbild. Tā dzīvē diemžēl nevar lielas lietas izdarīt. Privātums ir ļoti svarīgs. Ja tu nerespektē savu privātumu, tad neviens cits arī nerespektēs. Tad no tevis pagēr, ka tev vienmēr jābūt sasniedzamam. Tehnoloģijas tik ļoti atvērušas mūsu laiku, ka kalendārā jau raksta citi cilvēki. Tas nav nopietni!

Nedaudz statistikas – cik valstu esi apceļojis un cik maratonu noskrējis?

Vairāk nekā 40 valstīs ir būts, maratonus esmu noskrējis vairāk nekā 30. Vienā brīdī pārstāju skaitīt.

Iespaidīgi! Kā starp šiem piedzīvojumiem nokļuvi korporācijā, tik akadēmiskā vidē?

Kopā ar senu draugu Andi Ansonu 1999. gadā idealizējām, ka beisbols ir sporta veids, kas Latvijai trūkst. Aizsākām

Ar meitu Emīliju un Rimi Rīgas maratona organizatoriem – Mārtiņu Priedi un Aigaru Nordu – 2018. gadā.

”

MARATONUS ESMU NOSKRĒJIS
VAIRĀK NEKĀ 30. VIENĀ BRĪDĪ
PĀRSTĀJU SKAITĪT.

nelielu beisbola iniciatīvu. Aicinājām iesaistīties tuvākus un tālākus draugus. Pēc vairākiem gadiem tas piedzīvoja kulmināciju ar Latvijas beisbola izlasi Eiropas beisbola čempionātā. Bet krietni pirms tam, komandas veidošanas laikā, iedraudzējamies ar Latvijas Policijas akadēmiju un pie viņiem uztaisījām beisbola laukumu. Viens no akadēmijas studentiem, tajā laikā kr! Andris Lācis, *selonus*, ieraudzīja, ka mēs esam sakarīgi jaunieši, sāka mums stāstīt par korporācijām, mēģinot ieinteresēt. Klausījos un domāju – baigi interesanti! Dejošana varbūt ne tik ļoti uzrunāja – dejot, man, protams, šķita, ka māku, jo man bija Vecrīgas klubu pieredze. Bet kas tur ar uzņēmējiem, kas ar akadēmisko vidi un akadēmiskajām vērtībām? Ieinteresēja. Un tad aizgāju uz viesu vakaru.

Tajā brīdī pirmo reizi par korporācijām dzirdēji?

Biju jau reiz dzirdējis kādā 6. klasē un nodomājis, ka kādreiz

nākotnē varētu. Kad A. Lācis stāstīja, tad to atcerējos. Tā kā man bija rekomendācijas divās korporācijās, izmantoju iespēju apmeklēt viesu vakarus abās.

Un kā pieņēmi lēmumu?

Tajā laikā, 2008. gadā, man bija 25 gadi, alkohols vairs neinteresēja, tāpēc man šis faktors bija izšķirošs. Ja sludina mērenību un viesu vakarā to nevar pierādīt, sapratu, ka tas nav man, un korporācijas ir ļoti atšķirīgas. *Selonija* mani pozitīvi pārsteidza. Nodomāju: “Nu jā, te tiešām nav problēmu, ja kāds iedzer vairāk!” Nevis atnāk tāpēc, ka gribas iedzert, bet tādēļ, ka gribas satikties. *Selonijā* tās devīze *Draugam un tēvijai* bija un ir ne tikai uz papīra, bet arī realitātē. Draudzīga atmosfēra, ēku caurvij vēsturiskas un patriotiskas liecības, relikviju un regāliju skapis, draudzīgi *sēļi*, kuriem katram savs stāsts. Jauns cilvēks ienāk un redz, ka tas ir *pa īstam*.

Zinu, ka alkoholu nelieto vispār, bet ko alus vakaros dzer?

Kvasu un ūdeni! Mums ir bijuši vakari, kad pie knēpgalda daļa nedaudz par mani vecāku un daļa jaunāku *sēļu*, kopumā kādi 15, nelieto alkoholu. Cilvēki sportiski, domā par nākamo dienu, ir svarīgi būt formā, grib aiziet mājās ar svaigu elpu pie sievas, draudzenes. Tas ir milzu mīts, ka visi korporanti lieto alkoholu. Tad jau jautājums – kāpēc satikties? Labi, citam alkohols ir papildinājums, bet man to nevajag. Man tās

cilvēciskās attiecības ir daudz svarīgākas. Dzīves kvalitāte jau veidojas no tā, ka mēs tos kontaktus veidojam un cilvēkus satiekam.

Laužam mītu – studentu korporācijā var izdzīvot, nelietojot alkoholu?

Pilnīgi noteikti! Ne tikai izdzīvot, bet arī uzdzīvot! Un tas nekādā veidā neliedz vienoties, piemēram, dziesmā vai *štehrbrūderu* ceremonijā. Ļoti spilgti atmiņā palicis 2011. gada 28. maijs, kad prezidents Valdis Zatlers ierosināja referendumu par Saeimas atlaišanu, *sēliem* tad bija maijkomeršs. Togad nebija komerša rīcības komitejā, bet sporta komitejā. Komerša vakarā kādi *padsmīti* sēļi peldējām, minām pedāļus un skrējām *Selonijas* triatlonu. Finišā sagaida

”

JO VAIRĀK CENTĪSIES BŪT UZ
LAUKUMA, TAD VIENĀ BRĪDĪ
DZĪVE TEV TO PIESPĒLI IEDOS.

pārējie *sēļi* un pavēstī notikušo. Tādas emocijas – noskriet triatlonu, vēl pie tam komeršā! Svētki ir kopā būšana, nevis alkohols. Katrs varam atrast veidu, kā vēl aizpildīt laiku, esot korporācijā.

Zinu, ka esi bijis arī mag!lit! un vicesen!

Jā, tie bija mani galvenie amati, vēl biju arī kasieris. Mag!lit! biju gadus piecus. Tajā laikā tikko bija *TEDxRiga* izveidots – domāju, ja varu pasaules līmeņa prātus dabūt uz Latviju, tad arī *Selonijā* gribēju iedvesmojošus eksternos lit!vak! organizēt. Viesos bija kā uzņēmēji, tā zinātnieki u.c.

Vai tev kāds dzimtā vēl ir korporants?

Vecmammass otrais vīrs bija ģenerālis un korporants, šķiet, ka arī viņa tēvs. Vecmāmiņa aizvien ir liela korporāciju ideju atbalstītāja. Noteikti kādreiz papētīšu dziļāk.

Tu redzi arī korporācijā kādu mini *TEDx*?

TED kontekstā svarīgi, ka ar savu ideju dalās ļaudis, kuri ilgu laiku bijuši savā industrijā vai jomā, daudz ko tajā iemācījušies un guvuši. Bet, kas būtiskāk – viņi spēj arī savu ideju noformulēt. Kas ir tās idejas, kuras mēs no korporāciju vides varētu pasniegt? Varbūt ne korporācijas stilā un garā, bet kuras varam parādīt kā tādas laika zobu izturējušas vērtības, kas bija aktuālas pirms simts gadiem un ir aktuālas arī tagad. To ir daudz un dažādas – sākot ar patriotiskām idejām un dzimtenes mīlestību, beidzot ar paaudžu draudzību, iecietību citam pret citu, attiecībām starp dažādām paaudzēm

Saruna ar Mārtiņu Dauguli par *TEDxRiga* 2019. gadā.

un to veidošanu. Tās ir ārkārtīgi dziļas tēmas. Tas, kā no korporāciju vēstures un ikdienas izveidot tādu *TED* cienīgu ideju, vienmēr ir izaicinājums. Korporāciju vidē tās idejas, ko gribas iznest ārā, ir vērts katram pameklēt.

Vai korporācijām jāklūst atvērtākām?

Droši vien, ka pašas tādas kļūst. Jaunā paaudze ļoti atšķirīgi redz atklātību. Atceros, pirms desmit gadiem kādam filistram teicām, ka mājaslapā bildi publicēsim. Un viņš neizpratnē, nesaprot, kāpēc tas būtu jādara, ja esam interna un slēgta organizācija. Tagad neviens pat jautājumus vairs neuzdod. Ir tādas pašsaprotamas lietas, kas paliek tikai iekšēji, bet uz āru paustā informācija ir desmitkārtšojusies.

No citas puses palūkojoties uz šī brīža atvērtības līmeni, slēgtas organizācijas šarms ir tieši tajā, ka daudz kas no ikdienas paliek katra C!Q! sienās un pagrabā. Kāpēc lai korporācija nebūtu viena no retajām vidēm, kur digitālās komunikācijas un sociālo tīklu *laiks* apstājas? Tā vietā ir ilgas citam pēc cita, kas pārtop dzīvā sarunā. Skaisti!

Kāds, tavuprāt, ir korporāciju devums sabiedrībai?

Ir notikumi un pasākumi, kas vērsti uz labuma došanu lielākai sabiedrības daļai. *Selonijas* gadījumā tās ir, piemēram, stipendijas studentiem. Tas ir *super*! Tādas vajadzētu ne tikai vairāk, bet arī ar lielāku mērogu. Arī individuāli kā biedri daudz darām! Ir *sēļi*, kuri daļēji vai pilnīgā sabiedriskā kārtā ir mentori dažādās skolās. Cits stāsts ir, cik lielā mērā aiz tā stāv organizācija. Vai korporācija, paskatoties uz to no sava putna lidojuma, var pateikt, ka patiesībā mēs esam organizācija, kas dod arī tādā veidā? Kopējie filistru ziedojumi, iespējams, ir tik lieli vai lielāki nekā kāda ziedojumu programma Latvijā. Ticu, ka katrai korporācijai

ir savi stāsti. Mēs vienkārši paši tos nezinām – daudz kas paliek ikdienas steigā, ārpus mūsu interešu radara un spējas to visu uztvert. Ja paskatāmies uz korporāciju vidi kopumā un saskaitām – stipendijas, pieredzes apmaiņu, kopīgās talkas, ziedojumus, atbalstus un citas lietas, ko darām ne tikai interni, bet arī eksterni –, visticamāk, devums valstij ir milzīgs. Bet cits stāsts ir, kā to kvantificēt un kam ir laiks to darīt. Un vai vispār vajag? Nezinu! Varbūt vienkārši labi justies, ka tu izdari kaut ko labu. Turklāt korporācijā sava devuma mērogu var palielināt, iesaistot citus.

Kas būtu korporācijām jādara, lai piesaistītu vairāk biedru?

Izglītība Latvijā ir tik pieejama kā nekad agrāk. Ar katru gadu arī Eiropas izglītība kļūst pieejamāka, jauniešu emigrācija mācīties ārzemēs aug, palielinās izglītības

”

BŪŠANA ROKASSPIEDIENA
ATTĀLUMĀ NO NOBELA PRĒMIJAS
LAUREĀTA EKONOMIKĀ LIELISKI
PARĀDA, CIK ATŠĶIRĪGAS IR
ZINĀTNES STUDIJA DAŽĀDĀS
VALSTĪS.

iespējas tiešsaistē. Kopumā izglītība nedaudz skrien nopakāj studentam, kurš mainās, mainās arī viņa pieprasījums pēc studijām un akadēmiskās izglītības kā tādas.

Samazinoties un mainoties pieprasījumam pēc Latvijas augstākās izglītības, arī studentu skaits, kuri nonāk līdz izvēlei par dalību korporācijā, pakļauts samazinājumam. Viennozīmīgi mums jāspēj mainīties līdzī. Jautājums, vai korporācijas tikai ar vēsturiskajām vērtībām šī brīža vai nākotnes studentam būs interesantas? Vērtības, dibināšanas principi nav jāmaina vai jāatsakās, lai kaut kam jaunam pielāgotos. Komānu var papildināt, pielāgojot mūsdienām. Protams, ka ir sāpīgi atzīt, ka tikai ar vēsturisko piedāvājumu korporācijas ne vienmēr var uzrunāt šīs desmitgades studentus. Noteikti ir vērts ieklausīties, kas no korporāciju vērtībām šobrīd ir aktuāls studentiem. Atgriezeniskā saite ir ļoti vajadzīgs process.

Tev ir kāds ierosinājums, par ko aizdomāties?

Nevajag ļoti burtiski lasīt to, ko mūsu dibinātāji ierakstījuši komānos. Kāda bija mūsu dibinātāju ikdiena? Baltvācu un krievu varas, tās bija milzīgas. Viena doma – apvienot

spēkus kā līdzīgi domājošiem jaunās Latvijas dēliem un meitām, lai eksistētu. Vienīgais veids, kā pastāvēt pašiem par sevi, bija apvienoties korporācijās.

Mūsdienās korporācija var būt kā platforma vai vide, kurā ir iespēja būt studentam, kurš atbilst nosacījumiem, bet studē ārzemēs. Varbūt tas ir veids, kā paskatīties uz sevi, pieņemot, ka izglītība kļūst arvien globālāka, – mēs sakām: “Gaidām tevi atpakaļ, varam tev iedot sociālo kapitālu, pieredzi, attiecības, iesaisti darba tirgū.” Labā ziņa – esmu novērojis, ka aizvien vairāk Latvijā atgriežas cilvēki ar pasaules līmeņa izglītību. Varu nosaukt vairākus *TEDxRiga* kontekstā satiktus ļaudis, kuri ieguvuši izglītību Oksfordas Universitātē vai Masačūsetsas Tehnoloģiju institūtā, un viņi ir atgriezušies Latvijā. Tā ir milzīga vērtība! Žēl, ka tādiem gaišiem prātiem, kuri nestudē Latvijas augstskolā, nedodam iespēju tapt uzņemtiem korporācijās. Varbūt, ka izcilība slēpjas ne tikai akadēmiskajā, bet arī profesionālajā izglītībā, piemēram, uzņēmējdarbībā. To saku, redzot, kā Zviedrijas valsts skatās uz savu izglītības sistēmu. Tur ir daudz izcilu speciālistu un talantīgu cilvēku, kuri ieguvuši profesionālo vidējo izglītību. Bet tālāk visu sasnieguši ar praksi. Nemēģinu noniecināt akadēmisko izglītību un nesaku, ka tie ir virzieni, kuros iet, bet noteikti var aizdomāties. Skaidrs, ka korporāciju tiekšanās uz izcilību ir jāsaglabā.

Ko korporācijām noteikti vajadzētu darīt tagad, Covid-19 laikā?

Jāmēģina no šī brīža paņemt to labāko – sailgoties un padomāt, kas tiešām ļoti pietrūka un kāpēc? Kā ar šīm ilgām, kad atgriezīsimies pie kopā būšanas, varam padarīt korporāciju labāku, ko izdarīt tādu, lai nākamās paaudzes novērtētu korporāciju formātu un saturu? Kas tad īsti ir tas, ko sagaidām nākamajos desmit gados? Un satiekoties turpināt ar jaunu spar un skatu. Cik no šodienas vai vakardienas paņemsim līdzī rītdienai, tas vēl vairāk iedos to virsvērtību no kopā būšanas.

Ko tu novēli korporantiem, kuri lasīs interviju?

Tā kārtīgi sailgoties citam pēc cita! Padomāt, cik vispusīgs būs gads un vai ārpus ģimenes, darba un korporācijas atliek laika vēl kam citam, kas tevi padarīs viedāku, pozitīvāku, enerģiskāku. Pārskatīt savu baiļu sarakstu un atrast piedzīvojumus, kur pārbīdīt augstāk savu baiļu latīņu. Atbildēt sev uz jautājumiem, kas ir tas, ko došu, nevis – ko ņemšu, jo “dodot gūtais neatņemams”! Tas ir tas, kas mani pašu virza. Tajā brīdī, kad cilvēks to saprot, dzīve kļūst skaistāka. Jo kas var būt skaistāks kā būt statusā, kad vari kaut ko iedot. Novēlu, lai visiem šajā desmitgadē būtu, ko dot! Un tāda būtiskā lieta, kas, ļoti ceru, nemainīsies nekad, – padomāt, kā kopjam un kā varam labāk kopt mūsu valsts un latviskās vērtības. **U**

FILISTRU BIEDRĪBU SAVIENĪBA TOREIZ UN TAGAD

F!B!S! valdes priekšsēdētājs fil! Reinis Zauers, *lettgallus*
Foto: iedz!fecht! Rihards Lonskis, *frater lataviensis*

Jauns students, kurš tiek uzņemts kādā no Latvijas studentu korporācijām, viesojoties korporācijā pirms uzņemšanas un apmeklējot oldermaņa stundas pēc uzņemšanas, nereti dzird apgalvojumu, ka studentu korporācijas ir studentu sabiedriskas organizācijas un vienlaikus arī mūža organizācijas. Buršiem pašsaprotams un vienkāršs fakts, kas nav tikai tukšs apgalvojums. Korporāciju kā mūža organizāciju statusu spilgti apliecina Filistru biedrību savienība (F!B!S!).

Studiju gaitām beidzoties, korporācijas aktīvais biedrs (tautietis, komilitonis) kļūst par filistru un pamet aktīvo konventu, bet nepārtrauc būt par korporācijas biedru. Saikne ar korporāciju nepazūd, un filistri turpina darboties korporācijā, tikai jau citā statusā. Viens no filistru uzdevumiem ir sniegt atbalstu konventam gan ar savu pieredzi, gan arī materiāli. Šādu funkciju veikšana fragmentēti un individuāli nav pats sekmīgākais modelis, tāpēc likumsakarīga bija korporāciju filistru biedrību jeb filistru palīdzības biedrību dibināšana pie korporācijām 20. gadsimta sākumā. Piemēram, *Lettonia* Filistru palīdzības biedrība dibināta 1908. gadā, *Selonijas* Filistru palīdzības biedrība – 1909. gadā, *Lettgallia* Filistru biedrība – 1901. gadā, *Talavijas* Filistru biedrība – 1911. gadā.

Filistru biedrību kā organizāciju uzdevums sniedzas tālāk par attiecīgā konventa atbalstīšanu, un tām ir **būtiska loma korporāciju pārstāvēto vērtību un ideālu sargāšanā un iedzīvināšanā plašākā sabiedrībā**. Līdzīgi kā katras korporācijas filistru biedrība apvieno attiecīgās korporācijas filistus, F!B!S! apvieno filistru biedrības – nodrošina un sekmē visu filistru biedrību kopīgo mērķu sasniegšanu.

Pirmās idejas par visu korporāciju filistru apvienošanu radās 20. gadsimta divdesmito gadu sākumā, kad *Lettonia* vērsās pie citām korporācijām ar ierosinājumu rīkot Rīgas latviešu korporāciju filistru kopējus vakarus, lūdzot dalībai vakaros delegēt pa trim filistriem no katras korporācijas. Uz aicinājumu

F!B!S! t/l valdes priekšsēdētājs fil! Reinis Zauers, *lettgallus*.

atsaucās *Selonija*, *Lettgallia*, *Talavija*, *Fraternitas Lettica* un *Ventonia*, un pirmā pārstāvju sanāksme notika 1923. gada 10. martā *Lettonia* konventa dzīvoklī. Jau vienā no nākamajām tikšanās reizēm, 1923. gada 23. aprīlī, kas notika *Lettgallia* konventa dzīvoklī, tika nolemts apstiprināt F!B!S! statūtus un iesniegt tos reģistrēšanai apgabaltiesā. Formālā reģistrācija aizkavējās, jo F!B!S! biedriem – filistru biedrībām – bija jāveic grozījumi katrai savos statūtos, lai tie pieļautu attiecīgās filistru biedrības dalību citā organizācijā, tāpēc oficiāli F!B!S! tika reģistrēta 1928. gada 3. oktobrī. Statūtus tika noteikts, ka F!B!S! mērķis ir “veicināt latviešu tautas izglītību, viņas tikumisko un kulturālo attīstību, tautiskās un politiskās apziņas izkopšanu, Latvijas valstiskās un saimnieciskās patstāvības nostiprināšanu, biedru un pilsoņu apvienošanu nacionālā idejā, biedru savstarpējo satiksmi, pabalstīt augstskolu kursu beigušos tālākā izglītībā”. 1928. gada 16. novembrī F!B!S! konstituēšanās sapulcē *Lettonia* konventa dzīvoklī tika ievēlēta pirmā F!B!S! valde, kuras prezidijā priekšnieks bija fil! Fr. Mīlenbahs, *lettonus*, priekšnieka vietnieks fil! A. Pilsātnieks, *selonus*, sekretārs fil! E. Zariņš, *lettgallus*, un kasieris fil! J. Rapa, *talavus*.

No F!B!S! statūtos noteiktā mērķa izrietēja galveni uzdevumi. Tie bija vienotas korporāciju ideoloģijas izveidošana un korporāciju interešu aizstāvēšana sabiedrībā, izmantojot

pieejamos resursus (līdzekļus un pārstāvību valsts pārvaldē un politikā). Šos uzdevumus 20. gadsimta divdesmitajos un trīsdesmitajos gados F!B!S! pildīja, veicot trīs galvenās funkcijas. Pirmkārt, F!B!S! pārraudzīja korporāciju interno dzīvi, nosakot vadlīnijas, pēc kurām jāvadās konventiem, lai korporāciju tēls sabiedrībā būtu nevainojams. Nevar nepieminēt 1932. gada 27. maijā F!B!S! pieņemto Sabiedrisko komānu, kura pirmajā pantā noteikts, ka katra aktīva komilitoņa un filistra pienākums ir veicināt latviskas apziņas un pašcieņas izveidošanos un nostiprināšanos sabiedrībā, kā arī sekmēt Latvijas valsts izbūvi nacionāli pilsoniskā garā. Sabiedriskais komāns noteica politiski nacionālos principus, kuri jāievēro katram buršam. Bez tam F!B!S! īstenoja arī starpnieka funkcijas starp korporācijām un valsts iestādēm vai Latvijas Universitāti konfliktu gadījumos. Otrkārt, F!B!S! veidoja sabiedrisko domu politikas, ekonomikas un nacionālos jautājumos, rīkojot publiskus priekšlasījumus, kur ar referātiem uzstājās filistri – ievērojami tā laika sabiedriskie darbinieki. Treškārt, F!B!S! sniedza materiālu atbalstu stipendiju un cita finansējuma veidā aktīvajiem studentiem, sabiedriskiem fondiem un korporāciju kopīgajiem pasākumiem. Piemēram, P!K! korim, laikraksta *Universitas* izdošanai un citiem.

Pēc 1934. gada 15. maija apvērsuma F!B!S! darbība sašaurinājās, jo autoritārās varas apstākļos atkrita F!B!S! plašo sabiedrisko un politisko mērķu īstenošana.

F!B!S! pastāvēja Filistru savienības tiesa, kas izskatīja lietas ar dažādu filistru biedrību filistru dalību. F!B!S! paspārnē darbojās ārstu sekcija, kurā bija apvienojušies burši mediķi, neoficiāli pastāvēja arī teologu grupa.

1938. gada 1. maijā F!B!S! sastāvā bija 19 filistru biedrības ar 1958 biedriem. 1940. gadā, kad Latvijā okupēja PSRS, līdz ar visām citām organizācijām tika likvidēta arī F!B!S!.

F!B!S! oficiāli darbību atjaunoja 2007. gada 16. janvārī, kad Biedrību un nodibinājumu reģistrā tika reģistrēta biedrība *Filistru biedrību savienība*, kura faktiski ir 1928. gadā dibinātās F!B!S! darbības turpinātāja. **Ideja par F!B!S! darbības atjaunošanu radās divtūkstošo gadu sākumā**, kad kādā saviesīgā vakarā pie *Fraternitas Lataviensis* fil! Valters Ščerbinskis, *frater cursicus*, ar fil! Jāni Dzērvī, *frater lataviensis*, apsprieda filistru sadarbības iespējas un plānus. Apspriežot ideju arī ar citiem filistriem, tā ieguva atsaucību, kas rezultējās neoficiālā F!B!S! atjaunošanas iniciatīvas grupas izveidē. Grupas sastāvā darbojās virkne filistru no vairākām filistru biedrībām. **F!B!S! atjaunošanas sapulce notika 2007. gada 9. janvārī *Fraternitas Lataviensis* konventa dzīvoklī**, kurā *Lettonia*, *Selonija*, *Talavija*, *Fraternitas Lettica*, *Latvia*, *Tervetia*, *Fraternitas Metropolitana*, *Fraternitas Lataviensis*, *Patria*, *Vendia*, *Lacuania*, un *Fraternitas Cursica* filistru (filistru palīdzības) biedrību pārstāvji nolēma atjaunot F!B!S! darbību, dibinot jaunu biedrību un apstiprinot tās statūtus, kuros tika nostiprināti 1928. gada F!B!S! statūtos noteiktie F!B!S! darbības mērķi. Par atjaunotās F!B!S! pirmajiem valdes locekļiem tika ievēlēti fil! Toms Meisītis, *talavus* (valdes

priekšsēdētājs), fil! Valters Ščerbinskis, *frater cursicus*, fil! Ints Tambaks, *tervetus*, fil! Pēteris Jurjāns, *vendus*, un fil! Mārtiņš Gode, *frater lataviensis*.

Šobrīd F!B!S! sastāvā ietilpst 16 filistru/filistru palīdzības biedrības, kuru kopējais biedru skaits pārsniedz tūkstoti. F!B!S! valdē darbojas fil! Reinis Zauers, *lettgallus* (valdes priekšsēdētājs), fil! Toms Bisenieks, *lettonus*, fil! Kārlis Kamradzis, *selonus*, fil! Raimonds Treimanis, *talavus*, un fil! Arnis Razminovičs, *ventonus*.

”

ŠOBRĪD F!B!S! SASTĀVĀ
IETILPST 16 FILISTRU
BIEDRĪBAS, KURU KOPĒJAIS
BIEDRU SKAITS PĀRSNIEDZ
TŪKSTOTI.

No atjaunošanas līdz šim brīdim F!B!S! aktīvi darbojusies mērķu sasniegšanā un centusies atsākt to funkciju īstenošanu, kādas F!B!S! veica līdz likvidācijai 1940. gadā, tās papildinot un pielāgojot mūsdienu situācijai. 2009. gadā F!B!S! apstiprināja 1932. gada Sabiedrisko komānu jaunā redakcijā. Sākot no 2008. gada, F!B!S! aktīvi komunicējusi ar Latvijas Korporāciju apvienību (L!K!A!) un Prezidiju konventu (P!K!) žurnāla *Universitas* izdošanas jautājumā, paužot gatavību būt par *Universitas* izdevēju. Šāda apņemšanās īstenota, un kopš 2018. gada *Universitas* izdošanu nodrošina F!B!S! un L!K!A!. Ne mazums šķēpu tika laužti jautājumā, kas saistās ar F!B!S! un P!K! mērķu, uzdevumu un funkciju sadali, kas rezultējies ar P!K! un F!B!S! memoranda parakstīšanu. Līdz ar to F!B!S! vietai un lomai buršu sabiedrībā vairs nevajadzētu tikt apšaubītai.

F!B!S! nekonkurē ar P!K! un tā funkcijas nedublē. F!B!S! ir buršu sabiedrības nepieciešama sastāvdaļa ne tikai kā studentu un korporāciju pasākumu atbalstītājs un finansētājs. F!B!S! var sniegt arī praktisku atbalstu un palīdzību korporāciju kopējo problēmu risināšanā sabiedriskā un valstiskā līmenī. Visbeidzot – F!B!S! ir organizācija, kas, **ņemot vērā** tās biedru (filistru biedrību) sastāvā esošo **filistru pieredzi un zināšanas, nodrošina buršu sabiedrības ilgtspēju, garantējot turēšanos pie ilglaicīgi pārbaudītām korporāciju vērtībām un pamatprincipiem.**

Raksta tapšanā izmantots F!B!S! 1938. gada izdevums *Filistru biedrību savienība. 1928.–1938.*, F!B!S! atjaunošanas iniciatīvas grupas un fil! Valtera Ščerbinska, *frater cursicus*, sniegtā informācija.

IELIKTI PAMATI JAUNU ATTIECĪBU VEIDOŠANAI

DISKUSIJA PAR F!B!S! UN P!K! SADARBĪBAS MEMORANDA IZSTRĀDI UN IEVIEŠANU

Fil! Eduards Grigorjevs, *frater imanticus*

Foto: iedz!fecht! Rihards Lonskis, *frater lataviensis*

Ar 2019. gada 3. decembra Prezidiju Konventa (P!K!) lēmumu tika izveidota P!K! darba grupa, kuras viens no mērķiem bija sadarbības uzlabošanas modeļa izstrāde starp P!K! un Filistru biedrību savienību (F!B!S!). Darba grupa secināja, ka konstruktīvas sadarbības veicināšanai starp P!K! un F!B!S! nepieciešams izstrādāt memorandu, kurā abas jumta organizācijas apņemtos uzturēt savstarpēju komunikāciju un veikt noteiktas darbības.

Universitas redkolēģijas pārstāvis FIL! EDUARDS GRIGORJEVS (E.), *frater imanticus*, uz sarunu uzaicināja P!K! t/l sen! COM! LINARDU BIRZNIEKU (L.), *frater cursicus*, F!B!S! t/l priekšsēdētāju FIL! REINI ZAUERU (R.), *lettgallus*, sadarbības memoranda izstrādes darba grupas priekšsēdētāju FIL! MĀRTIŅU GODI (M.), *frater lataviensis*, un darba grupas locekli P!K! s/l sen! COM! RŪDOLFU ZIŅĢI (Rū.), *gersicanus*, lai sabiedrībai plašāk stāstītu par memoranda mērķi un turpmākajām P!K! un F!B!S! attiecībām.

E. Veiksmīgi izstrādāts un abās studentu korporāciju jumta organizācijās apstiprināts sadarbības memorands. Viss, kas

ietverts memorandā, šķiet pašsaprotams, bet, kā zināms, nekas nav pašsaprotams, kamēr nav *uzlikts uz papīra*. Vai iepriekš bija kādas domstarpības starp organizācijām?

R. Mēs izstrādājām un *uzlikām uz papīra* to, par ko buršu saime gan vēsturiski, gan mūsdienās idejiski jau vienojusies, un tas novērsīs vēlmi atgriezties pie šo jautājumu pārspriešanas nākotnē. Tādā ziņā memorands ir ārkārtīgi būtisks un novērtēts F!B!S!. Problēmas un domstarpības galvenokārt radušās tāpēc, ka F!B!S! atjaunošana notika labu laiku pēc P!K! darbības atjaunošanas un daļa buršu nezinaja par F!B!S! darbību. Domstarpību eskalācija notika saistībā ar biedru maksām un repartīciju aprēķināšanas kārtību P!K!, bet tā ir tikai viena neliela šķautne, kas atkrīt, kad visiem ir skaidrs, kādas ir F!B!S! un P!K! attiecības un mērķi, kas atrunāti memorandā. F!B!S! mērķi stāv pāri individuālas korporācijas līmenim, jo skar visus: tā ir patriotiskās stājas uzturēšana, akadēmisku, *buršikozu* pasākumu rīkošana, atbalsta nodrošināšana gan individuāliem korporāciju locekļiem, gan korporācijām plašāk, rūpēšanās par sabiedrisko tēlu korporācijās.

Sadarbības memoranda darba grupas priekšsēdētājs FIL! MĀRTIŅŠ GODE, *frater lataviensis*.

“Korporāciju vidē notiekošo uztveram ļoti personiski, un grūti nonākt līdz konstruktīvai sarunai, kurā varam vienoties par kopīgo un tikt galā ar atšķirīgo.”

F!B!S! t/l priekšsēdētājs FIL! REINIS ZAUERS, *lettgallus*.

“F!B!S! mērķi stāv pāri individuālas korporācijas līmenim, jo tie skar visus.”

P!K! t/l sen! COM! LINDARDS BIRZNIEKS, *frater cursicus*.

“Ir daži nelaimīgie jautājumi, kas P!K! sēdēs tiek cilāti no semestra uz semestri, jo nav tiešas pēctecības.”

Ne velti jau starpkaru periodā tika pieņemts un pēc F!B!S! darbības atjaunošanas 2007. gadā pārapstiprināts Sabiedriskais komāns, kas nosaka vispārējo morāli ētisko ietvaru, kurā būtu jāietilpst jebkuram korporāciju biedram.

L. No P!K! puses galvenā problēma bija komunikācijas un informācijas apmaiņas trūkums starp organizācijām. Bieži vien informācijas aprīte atkarīga no tā, kā ievēlētās korporācijas amatpersonas tālāk nodod informāciju konventos, – tie zināmā mērā ir *klusie telefoni*, kad nav līdz galam saprotama problēmas būtība, par ko tika diskutēts. Ne visi konventi spēj nodrošināt labu pēctecību – katru semestri ir jaunas amatpersonas, un ne vienmēr šīs amatpersonas pazīstamas ar P!K! uzbūvi un starpkonventu attiecībām. Ja agrākā prakse bija, piemēram, ka sekretārs pēctecīgi kļūst par vicesenioru, tad tagad lielākajai daļai konventu prezidija sastāvs nomainās pilnībā. Jautājums ir – kā notiek informācijas apmaiņa starp s/l un t/l prezidijiem?! Atceros, ka ir daži nelaimīgie jautājumi, kas P!K! sēdēs tiek cilāti no semestra uz semestri, jo nav tiešas pēctecības.

M. Gribētu uzsvērt, ka memorands ir tikai sākums jaunām attiecībām starp P!K! un F!B!S!, jo tikpat labi šis dokuments varētu palikt plauktā. Lielākais gandarījums ir nevis dokuments un tajā ietvertais, bet secinājumi, kas radās, šo procesu vadot un komunicējot ar buršiem korporācijās. Tieši secinājumi, kas diemžēl bija ne tie pozitīvākie, bet, tos apzinoties un saprotot, dod iespēju ielikt pamatus jaunu attiecību veidošanai un uzlabošanai.

Rū. Kāpēc bija vajadzīgs šis memorands? Uzskatu, ka F!B!S! ir svarīgs elements buršu dzīves uzturēšanā, tāpat kā P!K!. Manuprāt, tā ir nevis konventu, bet atsevišķu buršu nesaprašanās par F!B!S! un P!K! darbībām. Savu lomu tajā spēlēja apstākļi, ka atsevišķu konventu F!B! ir F!B!S! sastāvā, citi nav, kā arī

ļoti cienījamu korporāciju *Lettonia* un *Talavijas* izstāšanās no P!K!. Visi šie katalizatori summējoties radīja domstarpības. Šis problēmjautājums bija jāsakārto, jo tā ir tāda dabiska buršu sabiedrības evolūcija. Tam bija jānotiek agrāk, bet, iespējams, trūka iniciatīvas vai drosmes uzdot šos neērtos jautājumus.

E. Kāda bija darba grupas loma memoranda izstrādē, ar kādām grūtībām saskārāties?

M. Pirmajā darba grupas tikšanās reizē, pateicoties *Fraternitas Cursica* propozīcijai, vienkopus tikās ļoti daudz buršu no gandrīz visiem P!K! konventiem, kuriem korporācija ir sirdslieta, kuri joprojām ļoti aktīvi iesaistās korporāciju dzīvē un ir daudz pieredzējuši. Gan bijušie sen!sen!, gan citas amatpersonas. Tas, ka korporācija mums ir sirdslieta, nozīmē, ka mēs savu darbību, domas un viedokļus veidojam personīgi un visas reakcijas uztveram personīgi. Pirmajā tikšanās reizē piedzīvojām viedokļu sadursmi, jo tik lielā grupā visi nevarēja būt vienprātīgi. Bija grūti nonākt pie konstruktīvas diskusijas. Izaicinājums bija noslāpēt emocijas un ievadīt sarunu konstruktīvā gultnē. Kopīgi pētot Apvienoto korporāciju komānu un F!B!S! statūtus, mēģinājām saprast, kur intereses saduras, kur pārklājas. Secinājām, ka abu organizāciju intereses vērstas uz vienu mērķi un tās ir paralēlas. Līdz ar to sākotnējās ambiciozās idejas, ka jāslēdz līgums starp P!K! un F!B!S! un jāuzliek F!B!S! kaut kādi pienākumi, atkrita. Galvenais secinājums – konflikti buršu starpā rodas no tā, ka korporāciju vidē notiekošo uztveram ļoti personiski un grūti nonākt līdz konstruktīvai sarunai, kurā varam vienoties par kopīgo un tikt galā ar atšķirīgo. Tālāk vīrusa pandēmijas dēļ vairs nevarējām tikties klātienē, un darbs turpinājās virtuālajā vidē. Lūdzu rakstīt viedokļus, idejas, izteikties rakstiski. Tad, kad kritiskā doma jāuzraksta, tas vairs nav tik viegli, un kopējā iesaiste krietni noplaka. Veids, kā vadīt šo procesu, ir veiksmīgs

Sadarbības memoranda darba grupas loceklis P!K! s/l sen! COM! RŪDOLFS ZIŅIS, *gersicanus*.
“Šis problēmjautājums bija jāsakārto, tikai trūka iniciatīvas vai drosmes uzdot neērtos jautājumus.”

Universitātes redkolēģijas pārstāvis FIL! EDUARDS GRIGORJEVS, *frater imanticus*.

“Lai šis memorands kalpo kā lielisks paraugs, kur filistru pieredze, viedums un gudrība spēj rast kopsaucēju ar aktīvo krāsnešu entuziasmu un ambīcijām.”

piemērs nākamajiem P!K! sen!sen! – lūgt konstruktīvi uzrakstīt domas un to, kas nepatīk, kā arī izteikt priekšlikumus rakstiski. Kad bija balsojums par memorandu un repartīciju maksāšanas principa maiņu, tad varējām skaidri teikt – šo visu esam stāstījuši, jautājuši pēc neskaidrībām, visiem bija iespēja paust viedokli, bet tagad ir balsojums. Tagad nav jāceļ gaismā jauni argumenti, jo tas nebūtu koleģiāli pret darba grupu. Rezultāts bija pozitīvs balsojums, kas nosaka, ka visiem P!K! konventiem būs vienāds P!K! semestra maksājums, neatkarīgs no biedru skaita.

Rū. Tieši pirms gada *Fraternitas Imantica* C!Q! tika pieņemts lēmums par darba grupas izveidi. Rezultāta sasniegšana prasīja gadu. Tobrīd *Gersicania* konvents mani virzīja kļūt par P!K! senioru. Saprātu, ka tas būs svarīgākais jautājums, kas prezidēšanas laikā būs jārisina. Pirmā darba grupas sēde izdevās, jo bija šī viedokļu sadursme. Paldies fil! M. Godem, kurš izrādīja iniciatīvu un piekrita būt par darba grupas priekšsēdētāju. Tad, kad tika pieņemts lēmums par darba grupas izveidi, viens no nosacījumiem bija, ka darba grupai jāsasniedz redzams rezultāts četru P!K! sēžu laikā. Covid-19 ierobežojumu dēļ termiņu nācās pagarināt, bet mērķi sasniedzām.

E. Kad uzzināju, ka izveidota darba grupa, mana pirmā doma bija – skaidrs, ja gribam kādu jautājumu *norakt*, tad izveidojam darba grupu. Piedodiet, biju skeptisks.

Rū. Tu neesi vienīgais, kurš bija skeptisks. Arī jaunie com!com! P!K! tam neticēja. Protams, tas bija viens no izaicinājumiem, ar kuru bijā jācinās gan man kā t/l P!K! sen!, gan arī pēctecīgi Linardam. Tomēr bija īstais laiks, vieta, īstie cilvēki, lai būtu inerce šī jautājuma sakārtošanā.

M. Vēl viens ļoti būtisks secinājums, kas vairāk attiecas uz filistriem, – pastāv uzskats, ka tieši filistri ir tie viedākie, pieredzējušākie un gudrākie. Reizēm tieši tā ir problēma, jo viņi to ļoti labi apzinās. Jo tā klasiskā pieeja ir – *mēs, filistri, tos jaunos...* Jūs jauni, bet mums aiz muguras daudz semestru. Pretī viņiem ir ambiciozi un spējīgi studenti, kuri saprot, ka īstenībā jau viņi ir tie, kuri darīs. Saduras divas ambīcijas. Tas, kas ir grūtākais, – filistriem pakāpties malā, piezemēt ambīcijas un fokusēties uz risinājumiem. Apzināties, ka P!K! sēž students, kurš, iespējams, pirmo reizi mūžā nonācis vadošā amatā un, ambīciju pārņemts, ļoti maz klausīsies. Tas ir viens no izesliem, kāpēc komunikācija klibo un nonāk pie *dzirksteļošanas* un *spridzināšanas*.

E: Panāktas izmaiņas arī P!K! repartīciju aprēķināšanas kārtībā. Par šo tēmu tika diskutēts vairāku gadu garumā. Kā nonācāt pie šāda rezultāta?

M. Jā, gribu atzīmēt šī notikuma vēsturiskumu, ka nonācām arī pie otra lēmuma – P!K! repartīciju aprēķināšanas principa izstrādes. Šis jautājums bijis *karsts kartupelis* un konfliktu izesls kopš 2000. gadu sākuma. Tas bieži P!K! līmenī raisīja konfliktu situācijas. Gadu desmitiem ir bijušas neproduktīvas diskusijas, kas raisījušas konfliktus par ļoti svarīgiem jautājumiem, arī vēsturiskajiem, kas

eskalējās ar *Lettonia* un *Talavijas* izstāšanos no P!K!. Darba grupa repartīciju jautājumu apskatīja konstruktīvi – konstatējām problēmu un radām risinājumu. Tas ir liels sasniegums, ka 20 gadu laikā spējam šo jautājumu atrisināt un to izdarīja nevis *senu filistru grupiņa*, bet P!K! – jauni studenti, kuri ir korporāciju prezidijos. Protams, fonā piedalījās filistri ar savu atbalstu un domām īstenā buršu garā. Ne jau filistri balsoja, to darīja seniori, un šis process ir lielisks piemērs, kā buršiem būtiskus jautājumus kopā spējam atrisināt. P!K! ir lemtspējīga organizācija, kas var pieņemt vēsturiskus lēmumus, ja process tiek pareizi organizēts un sagatavots. Šis ir tāds pilotprojekts, lai nākotnē veiktu vēl lielākus darbus. Domāju, ka vienotība starp buršiem būs spēcīgāka. Ne tik tālu ir tas brīdis, kad atkal redzēsim Latvijas buršu sabiedrību vienotu, ar atrisinātām arī P!K! un C!C! attiecībām.

R. Jā, tā bija manifestācija tam, ka varam vienoties par vēsturiski sāpīgiem jautājumiem, ko pieņem P!K!, tomēr tas nevarēja notikt bez filistru līdzdalības. Tas norāda, ka P!K! sasniedzis zināmu brieduma pakāpi un izaugsmi.

E. Kā uzlabot komunikāciju un reāli veidot F!B!S! un P!K! attiecības?

R. Mehānismi ir ļoti dažādi. Mūsdienās ir nepareizi teikt, ka informācija ir nepieejama vai būtu grūti sazināties. Tehniski iespēju ir ļoti daudz. Praktiski tās ir regulāras tikšanās individuālā līmenī – valdes līmenī. F!B!S! valdes pārstāvji varētu piedalīties P!K! sēdēs, un otrādi – P!K! valde tiktu uzaicināta uz F!B!S! sapulcēm. Tā varētu būt kopīga reprezentācija eksteri, atbilstoši pasākumam. Tās varētu būt kopīgas tikšanās ar universitāšu rektoriem.

L. Piekrītu, ka tās varētu būt tikšanās un sēžu apmeklēšana. Komunikācija vajadzīga tad, kad pie kāda jautājumu saprotam, ka diskusijas jāaptur, jo nepieciešama paplašināta izpēte. F!B!S! noteikti var palīdzēt atbalstīt visu buršu dzīvi un idejas.

Rū. Jāturpina darbs pie komunikācijas. Memorandā minētas it kā pašsaprotamas lietas, kuras bieži vien netiek līdz galam saprastas vienādi abās pusēs. Memorandam jāstrādā kā PR rīkam, lai visi saprastu tā būtību. Lai jaunajiem buršiem, kuri nāks prezidiju amatos, būtu references dokuments, kurā ieskatīties. Tieši tāpēc, turpinot šo komunikācijas stratēģiju, ļoti skaļi jāstāsta par šo memorandu. Nākamais solis – jāorganizē memoranda svinīga parakstīšana.

L. Jā, abas puses to ir apstiprinājušas, kas ir ļoti pozitīvi. Tas atvieglos jautājumu kārtošānu un komunikāciju. Kad ir vairāk informācijas, vieglāk pieņemt būtiskus lēmumus.

E. F!B!S! vairāk nodarbojas ar mecenātismu, palīdz finansiāli realizēt buršu idejas P!K! un C!C! līmenī, savukārt P!K! ir ideju autori un realizētāji kādam kopīgam buršu pasākumam, kā arī strādā pie komānu aktualizēšanas.

Līdzīgi, kā tas ir katrā konventā, kur ir A!K! un F!B!.

R. P!K! vēsturiski nav un nākotnē nebūs mecenāts korporācijām, tas ir F!B!S! uzdevums. Memorands un attiecību sakārtošana dos iespēju arī P!K! vairāk pievērsties tiešajiem uzdevumiem, nevis ieslīgt garās debatēs par budžeta jautājumiem un biedru naudām, ņemot vērā īso prezidēšanas laiku P!K!.

L. Viennozīmīgi. Tas, ko P!K! varētu darīt, ir jauna formāta atrašana, kā uzrunāt vidusskolu pēdējo klašu audzēkņus iesaistīti studentu un studenšu korporācijās. Formāts, kā uzrunāt jauniešus, ir mainījies. Tieši P!K! jaunieši varētu palīdzēt saprast, kāds tas ir, un strādāt šajā virzienā.

E. Vai veids, kā nonācāt pie propozīcijas par P!K! repartīciju maksāšanas kārtību, atvieglos arī citu vitāli svarīgu lēmumu pieņemšanu?

L. Repartīciju jautājums tiek cilāts vismaz reizi gadā. Tiek iesniegtas regulāras propozīcijas no konventiem. *Kuršiem* pamudinājums atbalstīt šo propozīciju bija fakts, ka iepriekšējā balsojumā pietrūka vienas balss, lai mainītu repartīciju maksāšanu principu. *Kurši* nevēlējās, lai viens lēmums šķeltu buršu saimi, bet mērķis bija apvienot visus *par* un *pret* un apspriest to darba grupā. Tas bija pareizs veids, kā šo jautājumu sakārtot. Mērķis tika panākts, jo lielākā daļa bija *par*. Gan repartīcijas jautājums, gan sadarbība ar F!B!S! ir atrisināta, nebūs vairāk jautājumu, kas šķēls P!K!, bet būs, kas vieno. Arī citus jautājumus varēsim atrisināt pēc šīs metodes. Propozīcijas, kas ir labas, nereti tiek noraidītas, jo nav līdz galam nokomentētas un pienācīgi pasniegtas, jo trūkst informācijas un diskusijas. Šis piemērs parāda, ka nepieciešama lielāka diskusija, pirms tiek izteikta kāda propozīcija.

M. Te atgriežamies pie komunikācijas jautājuma – ja gribam pieņemt vēsturiskus lēmumus, tad jāuzklausā visi viedokļi. Iepriekšējie mēģinājumi pieņemt lēmumu nerezultējās, jo, iespējams, propozīcijas iesniedzējs paļāvās, ka būs vairākuma balsojums un viss būs kārtībā. Šoreiz mums nebija tādas pieejas – gribējām visus viedokļus, arī tos, kas ir *pret*, jo tajos, iespējams, var saklausīt kādu citu skatījumu. Tad vai nu propozīciju uzlabotu un tā būtu kvalitatīvāka nekā sākotnējā, vai arī sniegtu atbildes uz bažām, kas rada vēlmi balsot *pret*. Šī ir metode, kas noteikti palīdzēs nākotnē attīstīt regulējošos dokumentus. Tā kā šis memorands ir publisks, tad buršiem tagad būs viegli uzzināt, ar ko nodarbojas katra no organizācijām. Tas radīs papildu pozitīvu spiedienu rīkoties un darboties. P!K! un F!B!S! kopīgi var gūt kvalitatīvākas idejas un padarīt buršu sadzīvi interesantāku.

E. Kādas izmaiņas tagad būs sadarbībā starp P!K! un F!B!S!?

R. Viens no būtiskiem uzdevumiem būtu necensties pieņemt lēmumus strīdīgos jautājumos, oponentus vienkārši pārbalsojot, bet maksimāli mēģināt izskaidrot propozīciju un uzlabot to, lai panāktu vienprātību vai vismaz kompromisu. Tas ir pareizais ceļš. Nav jau tā, ka kādai korporācijai ir veto tiesības P!K! ietvaros,

bet tomēr lēmumi, pret kuriem kādai vai vairākām korporācijām ir kategoriski iebildumi un tie pieņemti bez izskaidrošanas un ilgstošākas sagatavošanās, nav labs stils. Memoranda pieņemšana noteikti varētu kalpot kā labs piemērs būtisku lēmumu pieņemšanai, jo gads korporācijām ir pietiekami īss laiks nozīmīgu jautājumu atrisināšanai.

M. Korporācijās iesaistāties brīvprātīgi. Mēs visi šeit darbojamies, jo mums tas ir svarīgi. Mēs ticam izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem. Ar administratīvām un represīvām metodēm neko labu korporāciju izaugsme nepanāksim. Vairākuma pārbalsošana un mazākuma viedokļa neņemšana vērā maina jau tikai īstermiņā, bet ilgtermiņā tās problēmas paliek. Buršu dzīves kvalitāti un jauno studentu interesi par buršu dzīvi varam veicināt tikai ar pozitīviem piemēriem un metodēm, kas radīs vēlmi pievienoties videi, kur ir ne tikai interesanti pavadīt brīvo laiku, bet arī ir iespēja augt un attīstīties profesionāli.

Rū. Šī lēmuma pieņemšana ir labs piemērs skeptiķiem, kas apšaubā P!K! darba kvalitāti un rīcīb spēju, – P!K!, arī balsoties uz savu iniciatīvu, ir gatavs atrisināt nopietnus jautājumus. Ir gatavs pieņemt nepopulārus lēmumus un nebaidās diskutēt. P!K! parāda mugurkaulu šajā izaicinošajā laikā, kad pastāv buršu šķelšanās draudi, – tieši šāda konsekventa rīcība ir viena no iespējām.

L. Es vēlos akcentēt, ka noraidīt propozīciju ir ļoti vienkārši, bet, kad runas ir jāpārvērš darbos, lielākā daļa pazūd. Lai jebkura organizācija augtu, svarīgi, ja kāds kaut ko nokritizē vai noraida, nākt ar ideju, kā to uzlabot, lai veicinātu diskusiju. Jo pacelt roku un nobalsot *contra* ir vienkārši, bet atrast alternatīvu, kas strādā visiem, prasa darbu. Es aicinātu nebaidīties no darba un rast risinājumus, nevis mēģināt noraidīt propozīcijas.

E. Esam soli tuvāk vienotībai Latvijas buršu starpā. Lai šis memorands kalpo kā lielisks paraugs, kur filistru pieredze, viedums un gudrība spēj rast kopsaucēju ar aktīvo krāsnešu entuziasmu un ambīcijām.

E. Zināms, ka no 2021. gada rudens semestra P!K! korporācijas prezidēs divus semestrus (vienu akadēmisko gadu), nevis vienu semestri, kā tas bija līdz šim. Vai tā būs iespēja prezidijam ieskrieties un paveikt ko nozīmīgu?

L. Jā, pilnīgi noteikti. Kā piemērs ir bankas jautājumu kārtošana. Tagad, Covid-19 laikā, divus mēnešus pirms ierašanās bankā jāpiesaka vizīte, lai mainītu kasiera tiesības. Arī pirms tam ne visi prezidiji bija apzinīgi un spēja šo jautājumu savlaicīgi nokārtot. Administratīvās lietas prasa daudz laika, un tikai tad, kad tās nokārtotas, var sākt pilnvērtīgi prezidēt. Līdz šim budžeta pieņemšana katru semestri prasīja vismaz divus lašījumus. Sanāk, ka divas trešdaļas no prezidēšanas laika ir budžeta jautājuma kārtošana. Ļoti grūti tik īsā periodā izdarīt ko paliekošu, kas dotu gandarījumu. Piemēram, es esmu apņēmis atrisināt P!K! mājaslapas jautājumu, bet zinu, ka vienā semestrī to nebūs iespējams paveikt, tas būs jādara arī pēc prezidēšanas beigām.

P!K! PREZIDĒ *FRATERNITAS CURSICA*, PĀRŅEMS *FRATERNITAS VANENICA*

P!K! t/l sekr! com! Viesturs Levada, *frater cursicus*

Foto no *Fraternitas Cursica* arhīva

Latvijas studentu korporāciju jumta organizācijā Prezidiu Konventā (P!K!) 2020. gada rudens semestrī prezidē *Fraternitas Cursica*. P!K! prezidijs novadījis pirmo attālināto P!K! sēdi organizācijas pastāvēšanas vēsturē, kā arī bija spiests pirmo reizi kopš neatminamiem laikiem atcelt 18. novembra korporāciju gājienu, tā vietā aicinot visas akadēmiskās mūžorganizācijas doties uz Rīgas Brāļu kapiem individuāli.

P!K! darbs tiek organizēts attālināti

2020. gads ieies P!K! vēsturē ar to, ka tika noturēta pirmā attālinātā P!K! sēde visā organizācijas pastāvēšanas laikā. Sanāksmes tiek organizētas *MS Teams* platformā. Prezidiji, saņemot kārtējās P!K! sēdes darba kārtību, saņem arī tīmekļa saiti, lai pieslēgtos attālināti. Dalībnieki reģistrējas, piesakoties pie P!K! t/l sekr!. Izteikšanās daļā ikviens, kurš vēlas komentēt, virtuāli paceļ roku un viņam tiek dots vārds. P!K! sēžu protokolēšana sākotnēji bija izaicinājums, tomēr ātri vien tika rasts risinājums, lai protokola melnraksts būtu gatavs jau nākamajā dienā pēc sanāksmes. Pārskatāmā nākotnē P!K! sēdes turpināsies attālināti.

P!K! būs jauna vizuālā identitāte un mājaslapa

Noslēgusies diskusija un pieņemts lēmums par nepieciešamību izveidot jaunu P!K! mājaslapu. Tuvākajā laikā P!K! prezidijs uzsāks cenu aptauju un darbu jaunas mājaslapas izstrādē. Sākusies diskusija par P!K! vizuālās identitātes izstrādi, ko izmantot ne tikai mājaslapā vai publiskajos materiālos, bet arī oficiālajos dokumentos. Turpinās darbs, lai atjaunotu un precizētu studentu un studenšu korporāciju plakātus ar korporāciju simboliku un svarīgākajiem faktiem.

Mainīs korporāciju prezidēšanas ilgumu P!K!

2020. gada rudens semestrī P!K! saņēma iesniegumu no studentu korporācijas *Gersicania* ar propozīciju mainīt P!K! prezidēšanas nolikumu, paredzot, ka korporācija P!K! prezidē gadu, nevis semestri, kā tas bijis līdz šim. Jaunā kārtība stātos spēkā ar jauno prezidēšanas apli, t.i., sākot ar *Fraternitas Arctica* prezidēšanu P!K!. Šāda ierosme ir pamatota ar vēlmi stabilizēt situāciju vispārējā P!K! vadībā, ņemot vērā, ka nereti prezidijs *ieskrienas*, tikai tuvojoties prezidēšanas beigām. Tas arī aiztaupītu laiku veikt

P!K! prezidijs 2020. gada 18. novembrī Rīgas Brāļu kapos. No kreisās: P!K! t/l vicesen! com! Ernests Kārlis Šteinbergs, P!K! t/l sen! com! Linards Birzniesks, P!K! t/l sekr! com! Viesturs Levada.

administratīva rakstura izmaiņas Uzņēmumu reģistrā, bankā u.c. iestādēs. Šobrīd diskusijas par šīm izmaiņām turpinās, un gala lēmums gaidāms 2021. gada pavasara semestrī jau jaunā P!K! prezidija – *Fraternitas Vanenica* vadībā. Tāpat iesākta vispārējā P!K! prezidēšanas nolikuma pārskatīšana un izveidota darba grupa, kas šo darbu darīs.

Korporāciju dzīve klātienē nenotiek

Visas P!K! ietilpstošās studentu korporācijas 2020. gada rudens semestrī ievēroja epidemioloģiskās prasības un pasākumus klātienē neorganizēja, kā arī neplāno to darīt 2021. gada pavasara semestra sākumā. Novērots, ka iepriekšējais semestris, kad korporāciju dzīve risinājās attālinātā formā, dažām studentu korporācijām kļuva par zināmu izrāvienu attiecībās starp Latvijā un ārvalstīs dzīvojošajiem biedriem. Sēdes notiek dažādās videokonferenču platformās, kas dod iespēju pieslēgties buršiem no visas pasaules. Šī ir izdevība gados (un semestros) jaunākajiem biedriem iepazīt ārvalstīs dzīvojošos biedrus, par kuriem līdz šim viņi dzirdējuši tikai nostāstus. Atsevišķiem studentu korporāciju konventiem attālināti notiek arī kantu stundas.

Universitas 113. numurā stāstījām, kā jaunus biedrus piesaista *Tervetia* un *Ventonia*, un lūdzām arī citus konventus dalīties ar ierosmēm. Šoreiz *Universitas* jautāja, kāds ir *Patria noslēpums* jeb pieceja jaunu biedru pulcēšanā. Pēdējo gadu tendence korporācijā radījusi situāciju, ka z!z! skaits aktīvajā konventā sācis tuvioties com!com! skaitam. Arī 2020. gada rudens semestris iesākās veiksmīgi, jo jauno biedru uzņemšana turpinājās tradicionāli lielos apmēros. Jautājām *Patria*, kā viņi to panāk, un pateicamies par dalīšanos ar savu pieredzi. *Redakcija*

PATRIA UZŅEM 11 FUKŠUS

T/I sen! com! Morics Roberts Mūrnieks, *patrus*

Foto: z! Kārlis Roberts Krūmiņš, *patrus*

Patru fukši ar oldermani com! Artūru Sadovski 2019./2020. akadēmiskajā gadā.

Rudens semestrī uzņēmām 11 jaunus *patru* zēnus. Godīgi sakot, nekādas īpašas stratēģijas mums nav. Galvenais, ko esmu novērojis kā nelielu atšķirību kopš laika, kad pats biju viesis, ka viesu vakaru gaisotne kļuvusi neformālāka, radot tiešu priekšstatu par to, kāda tā ir konventā ikdienā. Stāstot viesiem par līdzšinējo biedru pieredzi korporācijā, **daudz retāk izskan idealizēts redzējums un netiek noklusēti trūkumi, kas dialogu ar viesiem padara atklātāku.**

Daudz nosaka arī konventa biedru aktivitāte un saites ārpus korporācijas. **Visvairāk jauno biedru atved tieši zēni – savus studiju biedrus, bērnības un tuvus draugus.** Tas rada tādu kā pašpastiprinošu efektu, iesaistot korporācijā tuvus cilvēkus ar līdzīgām interesēm, sekmējas vēl ciešāka un plašāka draudzība, kas ir viens no *Patria* stūrakmeņiem. Iestājoties jau kā biedram, korporācijā ir arī kāda uzticības persona bez oldermaņa, pie kā var vērsties ar pārliecību un lūgt palīdzību, ja nepieciešams.

Vēlmi pievienoties korporācijai rada arī liels viesu skaits viesu vakaros. Lielākā daļa *Patria* jauno biedru viens otru pazīst krietni ilgāk, vēl pirms korporācijas dzīves sākšanas. Nav jābaidās no korporācijas

draugu un citu draugu kategoriju apvienošanas, un to ir īpaši svarīgi stāstīt tieši jaunajiem biedriem.

Jauno biedru vidū ir arī *patri* vairākās paaudzēs un retu reizi arī kāds, kas mūsu plakātu pamanījis uz ziņojumu dēļa vai sociālajos medijos, ko pēdējā laikā cenšamies izmantot aktīvāk. Tomēr viesi visbiežāk atzīst, ka atmosfēra un sastaptie cilvēki ir galvenie iemesli, kāpēc vērts būt mūža organizācijā.

”

ATMOSFĒRA UN
SASTAPTIE CILVĒKI IR
GALVENIE IEMESLI,
KĀPĒC VĒRTS BŪT MŪŽA
ORGANIZĀCIJĀ.

Daudz kas no iepriekšminētā var neatbilst korporāciju *standartiem*, kā biedri tiek uzņemti citās korporācijās, taču mūsu stils mūsu gadījumā šķiet sekmīgs. Mums savā ziņā jau izveidojies aptuvenais viesu un jaunā biedra profils: studē vēsturi, visdrīzāk, uzaudzis Rīgas tuvumā, ar teicamu humora izjūtu. Piekļāvīgs, optimistisks, ātri iekļaujas, papildina un stiprina korporācijas buršu brālību.

Mani ieteikumi jauno dalībnieku piesaistes veicināšanai: mazāk idealizēt korporācijas dzīvi, parādīt to vispusīgi, būt atklātiem, uzrunājot potenciālos biedrus; mudināt aktīvos biedrus, lai viesu vakaros aicina dažādus cilvēkus, kuriem jau ir tuvas attiecības ar konkrētiem korporācijas biedriem. Mūsu pieredzē **šāda tuvo saišu pieceja strādā vislabāk**, jo draudzības turpināšana korporācijā stiprinās gan pašu draudzību, gan organizāciju kopumā. Šajā trauksmainajā laikā novēlu, lai lielas uzņemšanas būtu visas korporāciju saimes **lielākā problēma.** **U!**

STUDENTES STIPRINA PIEDERĪBAS UN SAVSTARPĒJĀS DRAUDZĪBAS SAITES

S!P!K! t/l sen! fil! Elīna Belecka, *zinta*
Foto no *Zintas* arhīva

S!P!K! jubilejas gads veiksmīgi tika aizvadīts studenšu korporācijas *Spīdola* vadībā, un 2020. gada 2. septembrī prezidēšanu pārņēma studenšu korporācija *Zinta*. Par S!P!K! seniori tika ievēlēta fil! Elīna Belecka, par viceseniori fil! Inese Aispuriete un par sekretāri taut! Natālija Baida. S!P!K! audzinātājas pienākumus pilda fil! Gunta Špīse.

Rudenī šķita, ka viss atgriezies iepriekšējā ritmā un konventi atkal notiks klātienē, būs ierastie notikumi un pasākumi. Ārkārtīgi priecājāties visu studenšu korporāciju prezidijus pirmo reizi uzņemt mūsu konventa dzīvoklī. Valdības lēmumi mainījās ātri, un sapratām, ka S!P!K! darba konventu norise klātienē nebūs realizējama. Tādēļ tika lemts, ka S!P!K! darbība tiks organizēta tiešsaistē, konventus vadot attālināti. Pateicoties tam, ka jau iepriekšējā akadēmiskā gada pavasarī gan izglītības iestādēm, gan darba vietām bija jāmeklē risinājumi attālinātam darbam, labāko pieredzi izmantojam gan S!P!K! darba, gan konventu iekšējās dzīves organizēšanai. Šajā akadēmiskajā gadā S!P!K! nav izvirzīti lieli eksterni mērķi, bet koncentrējamies uz darbības nodrošināšanu un iekšējās pārvaldības sakārtošanu.

Prieks, ka šajā jaunajā dzīvesveidā visas 13 studenšu korporācijas darbojas attālināti. Šis laiks daudzām korporācijām licis būt radošām, piemēram, viesu vakarus noturot ārpus telpām, organizējot un vadot attālinātus svētkus, audzināšanas stundas un, protams, literāros vakarus. Īpaši varu izcelt *Dzintru*, kas kopš 2020. gada aprīļa regulāri

S!P!K! prezidijs un *Zintas* s/l amatpersonas Aristoteļa svētkos 2020. gada 6. septembrī pie Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra Torņakalnā.

organizē vispasaules literāros vakarus, atjaunojot un stiprinot draudzības saites ar ārvalstu *dzintrām*, un laipni dalās pieredzē ar citiem konventiem. Savukārt *Daugaviete* izveidojusi Grāmatu klubu, kur bibliotekāre ierosina izlasīt kādu konkrētu grāmatu, lai pēc tam kopīgā diskusijā pārrunātu lasīto. Līdzīgu klubu izveidojusi arī *Imeria*, lai uzturētu biedru iesaisti un interesi ar aktivitātēm, kas iespējamas, nesatiekoties klātienē.

”

LAI ARĪ ATRODAMIES
DAŽĀDĀS PASAULES MALĀS,
VARAM NONĀKT VIENĀ
LAIKĀ KOPĒJĀ VIRTUĀLĀ
TELPĀ STIPRINĀT
PIEDERĪBAS SAITES.

Mēs zinām, ka korporācijām nācies pielāgoties un nodrošināt darbību un pastāvēšanu arī daudz skaudrākos apstākļos, kad par mūsdienu tehniskajām iespējām neviens iedomāties pat nevarēja. Šis noteikti ir pārmaiņu un jaunu iespēju laiks mums visiem. Lai arī atrodamies dažādās pasaules malās, varam nonākt vienā laikā kopējā virtuālā telpā un stiprināt piederības un savstarpējās draudzības saites. Ceru, ka drīz varēsim sagaidīt un izbaudīt satikšanās prieku klātienē, kas dos papildu degsmi, idejas un iedvesmu sasniegt jaunus apvārsņus, tajā pašā laikā paturot jaunatklātās iespējas un priekšrocības. **U!**

LATVIEŠU STUDENTU KORPORĀCIJA KAUŅĀ – SIDRABENIA

Fil! Dr. Aldis L. Putniņš, *talavus*

Dažādos laikos vairākas latviešu studentu korporācijas dibinātas ārpus Latvijas, tostarp viena arī Lietuvā, kad 20. gadsimta 20. gados latviešu studenti Kauņā izveidoja korporāciju *Sidrabenia*, reģistrējot to pie Lietuvas Universitātes, kas vēlāk nosaukta Vītauta Dižā (*Vytauto Didžiojo*) vārdā.

Pirmās latviešu organizācijas Kauņā dibināšana

Kauņā 1926. gada 25. novembrī pieci latviešu studenti parakstīja korporācijas *Sidrabenia* dibināšanas aktu, ko Lietuvas Universitātes senāts apstiprināja 1927. gada 19. janvārī. Jaunās korporācijas atklāšana notika universitātes aulā 6. februārī, ko *sidrabenieši* uzskatīja par dibināšanas datumu. Dibināšanas aktu parakstīja Rūdolfs Kigelis, Ēriks Leijers, Voldemārs Starks, Jānis Šporis un Alberts Repše. Pirmais seniors bija medicīnas students A. Repše (pēc kara izceļoja uz ASV). Starp klātesošajiem atklāšanas aktā bija Latvijas sūtnis Lietuvā Roberts Liepiņš, kā arī Lietuvas Universitātes rektors, kurš uzrunāja un apsveica *sidrabeniešus*. Dažos pēckara avotos starp dibinātājiem minēts Jānis Jansons un iztrūkst Rūdolfs Kigelis. Iespējams, ka tā ir kļūda, jo dibināšanas aktā (oriģināls glabājas Lietuvas Valsts centrālajā arhīvā) skaidri redzams Rūdolfa Kigela paraksts. Iespējams, trīs mēnešu laikā – no dibināšanas akta parakstīšanas līdz atklāšanas aktam – klāt pienāca vēl jauni biedri, tostarp Jansons.

Sidrabenia dibināšana bija nozīmīga, jo tā bija pirmā un piecus gadus arī vienīgā latviešu organizācija Kauņā. Tās dibināšana iedvesmoja *sidrabeniešus* piedalīties arī Kauņas Latviešu biedrības dibināšanā 1932. gadā. Meklējot sabiedrotos savos latvietības saglabāšanas centienos, *sidrabenieši* uzsāka komunikāciju ar Latvijas sūtniecības darbiniekiem. Šīs mijiedarbības rezultātā vismaz trīs sūtniecības darbinieki tika uzņemti *Sidrabenia* kā goda filistri: sūtni Roberts Liepiņš un Ludvigs Sēja un atašejs Vilberts Kalējs.

Ietekme no korporācijām Lietuvā un Latvijā

Sidrabenia dibinātājiem vienīgais pieejamais korporāciju paraugs bija lietuviešu korporācijas. Tās vairāk līdzinājās Vācijā sastopamajām trikolora katoļu studentu biedrībām, nevis Vācijas studentu *corps* vai *burschenschaften*. Lietuviešu korporācijas neatzīst menzūras un nepauko. Bieži tās bija jauktu dzimumu organizācijas, kam goda lietu kārtošana nebija tik stingri reglamentēta kā korporācijām Latvijā, Igaunijā un citur.

Ar laiku *sidrabenieši* vairāk uzzināja par buršu tradīcijām Latvijā. Liekas, svarīgs ziņu avots bija Latvijas burši, kuri strādāja dažādos amatos Latvijas sūtniecībā Kauņā. Tur *Sidrabenia* pastāvēšanas laikā strādāja vismaz seši *Selonijas* filistri: darbvedis (vēlāk atašejs un *Sidrabenia* goda filistrs) Vilberts Kalējs (1928–1930); atašejs (arī II šķ. un I šķ. pagaidu sekretārs) Arvīds Bredermanis (1930–1933); tirdzniecības

Sidrabenia deķelis un krāsu lente. (Latvijas Kara muzejs)

Sidrabenia dibinātāju grupa. Attēlā ir redzami deķeļi ar ugunskrustu zvaigznēm. (Atpūta, 15.04.1927.)

atašejs Fridrihs Zommers vēlāk ar uzvārdu Vasarietis, (1933–1940); darbvedis Ēriks Igenbergs (1925–1928); II šķ. sekretārs Ernests Girgenšons (1928, kaut īslaicīgi) un sūtnis Ludvigs Ēķis (1934). Sūtniecības darbinieku vidū bija arī citu korporāciju biedri. Fricis Kociņš, *Fraternitas Lettica* filistrs, bija kara aģents (mūsdienās – militārais atašejs) Lietuvā (1932–1936). Šo amatu pildīja arī *Tervetia* filistrs Jānis Indāns (1928–1929). Pēteris Priedītis, *Fraternitas Livonicas* dibinātājs, bija darbinieks sūtniecībā Kauņā (1929). Iespējams, vēl citi burši savā laikā strādājuši Latvijas sūtniecībā Kauņā, bet nav bijis iespējams izsekot visus tās kādreizējos darbiniekus.

Lielais *seloņu* īpatsvars sūtniecības buršu vidū palielināja viņu ietekmi uz *sidrabeniešiem*. To var secināt tāpēc, ka *Sidrabenia* pieņēma *Selonijas* komānus un internās dzīves noteikumus, piemēram, Zemestēva dziesmu pēc *Selonijas* parauga. Ir ziņas, ka *sidrabenieši* bija cerējuši slēgt draudzības karteli ar kādu Latvijas konventu, kas, visticamāk, būtu *Selonija*. Jāpiezīmē, ka starpkaru laikā sekojošās Latvijas korporācijas slēdza draudzības līgumus ar Vītauta Dižā universitātes korporācijām: *Lettonia* ar *Neo-Lithuania*; *Beveronija* ar *Romuva*; *Fraternitas Livonica* ar *Fraternitas Baltiensis*; *Fraternitas Academica* ar *Šarūnas*; *Ruthenia* ar *Ruthenia* (Kauņā bija krievu korporācija ar tādu pašu nosaukumu); *Dzintra* ar *Filiae Somogitiae*. Bez formāliem līgumiem *Daugaviete* uzturēja draudzīgas attiecības ar *Romuvos Vaidelutē* un *Sororitas Tatiana* ar *Filiae Rutheniae*.

Regālijas un to simbolikas maiņa

Sidrabenia krāsas bija sarkans–balts–zaļš. Gadījās, ka tādas pašas krāsas bija arī 1926. gadā Tērbatā dibinātajai latviešu studentu korporācijai *Mētraine*. Kandidāti (fukši) vilka melnas

cepures ar *Sidrabenia* cirķeli. Sākotnējā deķeļa zvaigzne bija ugunskrusts (svastika). To agrāk lietoja arī *Sidrabenia* oficiālajā zīmogā. Līdz 1934. gadam šis simbols zīmogā tika nomainīts ar *Sidrabenia* cirķeli, un līdztekus deķeļa zvaigznes ugunskrusts tika nomainīts ar lietuvēna krustu, līdzīgi *Talavijas* deķeļa zvaigznei. Varam minēt, ka šīs maiņas notika tā laika politiskās situācijas ietekmē, kad ap to laiku Latvijā aizliedza nacionālistu organizāciju *Ugunskrusts* un tās pēcteci *Pērkonkrusts*. Jādomā, ka *Sidrabenia* mainīja deķeļa zvaigznes atveidu, lai izvairītos no nevēlamām politiskām asociācijām. *Sidrabenia* bija klasiskā stila vapenis ar bruņinieka ķiveri, strausa spalvām un vairogu. Cik zināms, vapenis bija tikai zīmējuma formā. Visticamāk, pastāvīga konventa dzīvokļa trūkums, kā arī ierobežoti līdzekļi bija galvenie iemesli, kāpēc vapeni tā arī neizgatavoja. *Sidrabenia* iesvētīja savu karogu 1934. gadā – tās septītajos dibināšanas svētkos.

”

SIDRABENIEŠI UZSĀKA
KOMUNIKĀCIJU AR
LATVIJAS SŪTNIECĪBAS
DARBINIEKIEM, UN VISMĀZ
TRĪS NO TIEM TIKA
UZŅEMTI SIDRABENIA KĀ
GODA FILISTRI.

Devīzes un mērķi

Sidrabenia devīzes bija *Draugam, zinātnei, tēvijai un Tautas un Sidrabenia's godam!*. Par korporācijas mērķiem *Sidrabenia* statūtos rakstīts (tulkots no lietuviešu valodas): “Organizēt visus Lietuvas Universitātes latviešu klausītājus; izplatīt ideju par baltu tautu vienotību un pētīt to pagātni un kultūru; īpaši iepazīties ar latviešu tautas vēsturi, valodu un literatūru; paaugstināt biedrības locekļu kultūras un fiziskās izglītības līmeni; audzināt biedros lielāku izpratni par godu un tikumību; rūpēties par biedru ekonomiskajiem, kultūras un juridiskajiem jautājumiem.” Mērķu sasniegšana tiek veikta ar šādiem pasākumiem: “īrko publiskas lekcijas, kursus, diskusijas; publicē savu periodisko orgānu, kā arī grāmatas ar zinātnisku un kultūras saturu; nodarbojas ar dažāda veida sportu un vingrošanu; izveido grāmatnīcu un lasītavas; organizē vakarus, koncertus un ekskursijas; ir pastāvīga goda tiesa.”

Mērķu sasniegšanas pasākumu vidū minēti: “publicē savu periodisko orgānu”, kā arī “izveido lasītavas”. *Sidrabenia* bija sava bibliotēka, ko ap 1930. gadu papildināja ar apmēram 200

Sidrabenia vabeņa zīmējumi. Pirmais zīmēts ne vēlāk par 1934. gadu. Otrais izgatavots trimdā (autors E. Lapiņš). Vienīgā būtiskā atšķirība ar agrāko ir atņemtais ugunskrusts.

dažāda satura izdevumiem. Tā kā nebija konventa dzīvokļa, jādama, ka bibliotēka tika glabāta kādā *sidrabenieša* privātajā dzīvoklī vai mājā. *Sidrabenia* izdeva interno žurnālu *Draugs Draugam*, un līdz 1965. gadam nāca klajā desmit numuri. Viens eksemplārs (1962/1963) glabājas Latvijas Kara muzeja krājumos.

Lietuvas–Latvijas vienības idejas popularizēšana

Labu ieskatu par agrīnajiem darbības gadiem un mērķiem sniedz citāts no *sidrabeniešu* raksta laikrakstā *Pēdējā Brīdī* (08.03.1931., 5. lpp.) saistībā ar korporācijas četru gadu pastāvēšanu: “Korporācija tika dibināta uz tādiem pat pamatiem kā lietuviešu studentu korporācijas, kuras savas dzīves pirmajos gados neko neatšķīrās no studentu biedrībām. Tāpat arī *Sidrabenia* līdz pēdējam laikam varēja iestāties arī studentes. Tas bija no svara, ievērojot mazo latviešu studentu skaitu Kauņas universitātē. Tomēr pēdējā laikā korporācijas konvents nolēma pārorganizēt korporāciju pilnīgi pēc Rīgas korporāciju parauga un par biedriem uzņemt tikai studentus. Ievērojot to, ka *Sidrabenia* atrodas Lietuvā, tad mērķi ir daudz plašāki nekā ierastie korporāciju mērķi. *Sidrabenei* jāaudzina darbinieki, kuri varētu vēlāk strādāt Lietuvas latviešu apvienošanas darbu. Bez tam korporācija piegriež izcilu vērību Lietuvas–Latvijas vienības idejas popularizēšanai. Visi četri korporācijas dzīves gadi bijuši pilni ar šķēršļiem, jo šeit nav latviešu sabiedrības, kura varētu korporāciju atbalstīt. It īpaši neapskaujami bijuši korporācijas materiālie apstākļi visā pastāvēšanas laikā, un arī vēl šodien pēc četriem gadiem korporācijai nav sava pastāvīga dzīvokļa... Pašreiz korporācijā ir apvienoti 12 aktīvi biedri, 2 filistri un 6 goda filistri.”

”

SĀKOTNĒJĀ DEĶEĻA
ZVAIGZNE BIJA
UGUNSKRUSTS, VĒLĀK
LIETUVĒNA KRUSTS.

Paukanti bez paukošanas prasmēm

Nav ziņu, ka *sidrabenieši* būt paukojuši. Ierobežoti materiālie līdzekļi, kā arī konventa dzīvokļa trūkums, kur trenēties un glabāt paukošanas piederumus, liedza kopt šo tradīciju. Tomēr, liekas, *sidrabenieši* principā atzina gandarījuma došanu un ņemšanu ar buršu ieročiem, pat ja praksē to viņiem bija grūti realizēt. Apliecinājums tam ir raksti *Sidrabenia* internā žurnāla *Draugs Draugam* 1962./1963.

Korporācijas *Sidrabenia* prezidijs 1931. gada pavasara semestrī. No kreisās: seniors A. Repše, sekretārs Z. Jurašs, viceseniors V. Starks. (*Pēdējā Brīdī*, 08.03.1931.)

gada izdevumā. Raksti *Korporācijas internā dzīve* un *Goda lietas kārtošana* liecina, ka paukošana tika uzskatīta kā internās dzīves sastāvdaļa un ka katram *Sidrabenia* biedram jābūt gatavam aizstāvēt savu godu.

Biedri un goda filistri

Statūtos bija paredzēts, ka abu dzimumu studenti un brīvklauštāji varēja kļūt par korporācijas biedriem. Spriežot pēc vārdiem biedru sarakstā, *Sidrabenia* pirmajos gados uzņēma divas studentes. Mazs studenšu skaits varētu būt nepārvarams šķērslis dibināt paralēlu latviešu studenšu korporāciju. Ap 1931. gada sākumu *Sidrabenia* konvents nolēma uzņemt biedru vidū tikai studentus. Visā pastāvēšanas laikā *Sidrabenia* uzņēma nepilnus 70 biedrus. To starpā bija daudz ievērojamu goda filistru, piemēram, ģenerāļi O. Dankers, J. Priede, sūtņi L. Sēja, R. Liepiņš u.c. Pirmskara periodā tika uzņemti 25 goda filistri. Pirmos piecus uzņēma

Sidrabenia 10 gadu atcere 1937. gadā Kauņā. Centrā (ar cedru/šarfū) teoloģijas students Jānis Kalvāns, *sidrabenijs*, vēlāk evaņģēliski luteriskās baznīcas bīskaps Lietuvā. (*Universitas*, Nr. 59, 1987.)

Sidrabenieši ar viesiem ap 1935. gadu. Otrajā rindā no labās – Fridrihs Zommers, selonus. Otrajā rindā piektais no kreisās – Latvijas sūtnis Ludvigs Sēja, Sidrabenia g!fil!.

1930. gadā. Goda filistru skaita apogeja pirmskara periodā tika sasniegta 1935. gadā, kad vienlaikus bija 17 goda filistri. Uzņemot daudzus goda filistrus, visticamāk, bija izdzīvošanas stratēģija. Tas kuplināja biedru skaitu un cēla korporācijas prestižu, vienlaikus saņemot morālu un kādreiz arī materiālu atbalstu no goda filistriem.

Sidrabeniešu starpā bija daudz teoloģijas studentu. Līdz 1936. gadam Vītauta Dižā universitātē pastāvēja Evaņģēliskā teoloģijas fakultāte, kurā varēja izglītoties topošie luterāņu mācītāji. No visiem pirmskara laikā *Sidrabenia* uzņemtajiem aktīvā konventa biedriem 27% studēja teoloģijas fakultātē.

Universitāte liek slēgt korporāciju

Latviešu studentu skaits Kauņā nebija liels. Piemēram, 1933. gadā pavasarī universitātē bija tikai 14 studenti, kam deklarēta tautība bija latviešu, kaut latviešu valodas pratēju skaits bija krietni lielāks. Universitātes rektoram bija tiesības slēgt studentu organizācijas ar mazāk nekā 25 locekļiem. Liela daļa no *Sidrabenia* sarakstes ar Vītauta Dižā universitātes administrāciju bija tieši par šo jautājumu, jo bez goda filistru pieskaitīšanas šis skaits nekad netika sasniegts. Atzīstot, ka tā nav apmierinājusi universitātes statūtos izvērstās prasības par minimālo biedru skaitu, *Sidrabenia* bieži lūdza universitātes senātam atļauju turpināt pastāvēt. Saprotot praktiskos šķēršļus mazajam latviešu studentu skaitam un varbūt simpatizējot brāļu tautas studentu centieniem saglabāt identitāti, universitātes senāts atkārtoti piešķīra ārpuskārtas tiesības *Sidrabenia* turpināt darbību. Pretimnākšana apsīka pēc ievērojama aktīvā konventa biedru skaita samazināšanās. 1937. gada rudens semestrī *Sidrabenia* ziņoja universitātes rektoram,

ka korporācijā ir pieci aktīvi biedri. Izskaidrojums samazinājumam bija, ka daži pārtrauca studijas militārā dienesta dēļ, kamēr citi bija spiesti pārtraukt studijas neparedzētu iemeslu dēļ. Tika atzīmēts, ka korporācijā bija deviņi filistri un 14 goda filistri, to starpā Latvijas sūtnis Lietuvā L. Sēja, kurš materiāli atbalstīja korporāciju.

1938. gada 16. februārī rektors pieņēma lēmumu saskaņā ar universitātes statūtiem slēgt organizāciju tās nepietiekamā biedru skaita dēļ. *Sidrabenia* t/l seniors Jānis Zeltiņš 1938. gada 8. martā parakstīja likvidācijas aktu. Kaut tā vairs nepastāvēja kā autonoma studentu organizācija, tā tika iekļauta Baltijas studentu apvienības *Baltija* lietuviešu–latviešu akadēmiskajā nodaļā (bija arī lietuviešu–zviedru un lietuviešu–igauņu), nododot tai savu bibliotēku. Trūkst ziņu par *sidrabeniešu* līdzdalību šajā organizācijā. Nav zināms, vai *sidrabenieši* turpināja neoficiālu internu dzīvi.

Visā pastāvēšanas laikā *Sidrabenia* konvents bija neliels. No 1927. līdz 1938. gadam aktīvajā konventā tika uzņemti 33 biedri, to starpā divas studentes. No 1929. līdz 1937. gada pavasara semestrim aktīvā konventa biedru skaits svārstījās no deviņiem līdz 15 biedriem. Tāpēc samazināšanās līdz pieciem biedriem 1937. gada rudenī bija ļoti manāma. Pirmie *sidrabenieši* filistrējās 1931. gada beigās vai 1932. gada sākumā. Sākot ar diviem, šis skaits lēnām pieauga līdz deviņiem filistriem 1937. gadā, kaut 1936. gadā nezināmu iemeslu dēļ filistru skaits vienu gadu saruka uz trīs no iepriekšējā gada astoņiem.

”

NO VISIEM PIRMSKARA
LAIKĀ *SIDRABENIA*
UZŅEMTAJIEM AKTĪVĀ
KONVENTA BIEDRIEM
27% STUDĒJA TEOLOĢIJAS
FAKULTĀTĒ.

Sidrabenieši trimdā

Par biedru skaitu pēckara periodā ir maz skaidrības. Albīns Sietiņš savā 1963. gada *Universitas* rakstā konstatēja, ka, pamatojoties uz sarakstu ar *Sidrabenia* filistriem no 1954. līdz 1961. gadam, bija apzināti septiņi *sidrabenieši* trimdā. Vilmārs Kukainis, t/l *Sidrabenia* seniors, savā 1987. gada *Universitas* rakstā par *sidrabeniešu* skaitu sniedza šādu ziņu: “.. skaits no nepilniem 70 noslīdējis uz

Uz oficiālajām vēstulēm lietotie *Sidrabenia* zīmogi no 1928. līdz 1934. gadam.

Uz oficiālajām vēstulēm lietotie *Sidrabenia* zīmogi no 1934. līdz 1938. gadam.

padsmītniekiem, un tie izkaisīti pa četriem kontinentiem.” Skaidrības labad jāpiezīmē, ka *Sidrabenia* vienlaikus nekad nebija pilnu 70 biedru. Šis skaits visā pastāvēšanas laikā ir *Sidrabenia* uzņemto biedru (ieskaitot goda filistru) kopskaits. Kaut padsmītnieku skaits (11–19) ir mazliet nenoteikts (precīzais skaits droši vien bija tuvāk 11 nekā 19), tas tomēr ir lielāks nekā Sietiņsona aplēsums (septiņi). Iemesls – *Sidrabenia* trimdā uzņēma nelielu skaitu jaunu biedru, to starpā arī goda filistrus. Kaut trūkst precīzu datu, zināms, ka daļa tika uzņemti 60. gados. Tāpēc 1987. gadā *Sidrabenia* t/l seniors varēja rakstīt par biedru skaitu padsmītniekos un nevis zem septiņi. Divdesmit gadus vēlāk, t.i., 2007. gadā, Vilmārs Kukainis, atbildot uz jautājumu par *Sidrabenia* locekļu skaitu, man rakstīja: “Ar Arvīda Laura gādību trimdā *Sidrabenia* uzņēma kādu pusduci, mani ieskaitot. Pašlaik zinu vēl divus, tas viss.” Citā vēstulē tanī pašā gadā V. Kukainis rakstīja: “*Sidrabenia* dzīvi palikuši vairs tikai trīs. Darbība faktiski izbeidzās, kad apglabājām pēdējo Lāčplēša kara ordeņa kavalieri Arvīdu Lauri pirms pāris gadiem.” Fil! V. Kukainis, atvaļinātais ASV militārās rezerves brigādes ģenerālis un rošīgs latviešu sabiedriskais darbinieks, mira 2017. gadā, 90 gadus pēc *Sidrabenia* dibināšanas.

Noslēgums

Skaidrs, ka *Sidrabenia* mēģināja pietuvoties Rīgas buršu tradīcijām, tāpēc *sidrabeniešiem* bija sāpīgi, ka trimdas laikā viņi netika uzņemti Latvijas Korporāciju apvienībā un tikai retos gadījumos kā viesi piedalījās korporāciju kopu rīkotajos sarīkojumos.

Laikā, kad globalizācijas un citu faktoru ietekmē daudz Latvijas pilsoņu izbraukuši no dzimtenes, latvietības saglabāšana ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās ir aktuāls jautājums. Svešumā peldēt pret pārtautošanas straumi ir grūti un daudzi nespēj to ilgstoši darīt. *Sidrabenia* peldēja pret straumi visā savā 90 gadu pastāvēšanas laikā. Par to *sidrabenieši* pelnījuši dziļu cieņu.

Pateicības: prof. Pēterim Vanagam, *talavus*, par palīdzību ar *Sidrabenia* mērķu tulkošanu no lietuviešu valodas; Dr. Vilmai Akmenītei-Ruzģienei (*Vilma Akmenytė-Ruzgienė*) par papildu informāciju un atļauju pārpublicēt *Sidrabenia* zīmogu attēlus un fotogrāfiju *Sidrabenieši ar viesiem ap 1935. gadu*; Mg. hist. Jānim Tomaševskim un Latvijas Kara muzejam par *Sidrabenia* deķeļa un krāsu lentes fotogrāfijas sagādāšanu un atļauju publicēt.

Avoti un literatūra

Akmenytė, V. Studentų latvių korporacija *Sidrabenia* Vytauto Didžiojo (Lietuvos) universitete ir Lietuvos latvių bendruomenėje 1927–1938 m.: tapatumo skirtumai. *Kauno istorijos metraštis*, Nr. 8, 2007, 187–218. lpp.

Latvju studentu korporācijas *Sidrabenia* dibinātāju grupa (fotogrāfija). *Atpūta*, 15. marts, 1927, 15. lpp.

Šodien korporācijas *Sidrabenia* jubileja. *Pēdējā Brīdī*, 8. marts, 1931, 5. lpp.

Korporācijas *Sidrabenia* vāpēnis... *Laiks*, 2. februāris, 1962, 3. lpp.

Draugs Draugam (*Sidrabenia* internais žurnāls), 1962/1963.

Dzirkalis, K. Studentu korporāciju heraldika. *Universitas*, Nr. 7, 1960, 18.–26. lpp.

Jēkabsons, Ē., Ščerbinskis, V. *Latvijas ārlieku dienesta darbinieki 1918–1991*. Rīga: Zinātne, 2003.

J.Ū. *Sidrabenia* š 60 gadu jubileja. *Latvija Amerikā*, 7. februāris, 1987, 19. lpp.

Kukainis, V. *Sidrabenia* – 60. *Universitas*, Nr. 59, 1987, 60. lpp.

Krasnais, V. Kauna. *Latviešu kolonijas* (2. izd.). Melbourne: Kārļa Zariņa fonds, 1980, 72.–74. lpp.

Lapiņš, E. Korporācijas *Sidrabenia* 40 gadu. *Latvija Amerikā*, 8. februāris, 1967, 8. lpp.

Lapiņš, E. Korporācijas *Sidrabenia* 45 gadi. *Latvija Amerikā*, 8. marts, 1972, 10. lpp.

Sietiņsons, A. Latviešu studentu korporācijas ārzemēs mūsu valsts laikā. *Universitas*, Nr. 12, 1963, 38.–40. lpp.

Ščerbinskis, V. *Sidrabenia. Uzticīgi draugam: Latvijas studējošo slēgtās mūža organizācijas*. Rīga: Prezidiju Konvents, 2010, 193.–194. lpp.

Sarakste 2007. gadā ar *Sidrabenia* filistru Vilmāru Kukaini un 2020. gadā ar vēsturnieci Vilmu Akmenīti-Ruzģieni (*Vilma Akmenytė-Ruzgienė*).

ARKONIA FILISTRA GENERĀĻA VLADISLAVA ANDERSA GAITAS OTRAJĀ PASAULES KARĀ

T/I III šarž! fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*, Mg. hist.
Attēli no studentu korporācijas *Arkonia* arhīva

Fil' Vladislavs Anderss, *arkonus*.

2003. gada 11. novembrī¹ (Polijā neatkarības proklamēšanas diena) pie Latvijas Universitātes muzeja zāles durvīm atklāja piemiņas plāksni latviešu un poļu valodā, kas vēlīta poļu studentu korporācijas *Arkonia* filistram, Rīgas Politehniskā institūta mehānikas studentam, vēlākajam Polijas armijas ģenerālim Vladislavam Andersam.² Otrā pasaules kara sākumā viņš nonāca PSRS gūstā, vēlāk atbrīvots iesaistījās karadarbībā kā Polijas armijas II korpusa komandieris.³ PSRS okupācijas laikā Latvijā V. Anderss tika izdzēsts no vēstures grāmatu lappusēm, taču nu viņa vārds ir reabilitēts.

Polijas valsts iznīcināšana

Otrais pasaules karš sākās ar Polijas valsts nežēlīgu iznīcināšanu ar *tinti* un asinīm. 1939. gada 23. augustā nacionālsociālistiskā Vācija un PSRS parakstīja Molotova-Rībentropa paktu ar slepenajiem papildprotokoliem, kuros tika nolemts sadalīt Poliju un visu Eiropu ietekmes sfērās. Savukārt 1939. gada 28. septembrī Brestļitovskā (mūsdienās Bresta, Baltkrievija) parakstīja padomju-vācu sadraudzības un robežlīgumu, kas iekaroto Polijas valsti *izdzēsa* no Eiropas kartes.⁴ 1939. gada 1. septembrī nacionālsociālistiskās Vācijas bruņotie spēki (Vērmahts) iebruka Polijā no ziemeļiem, rietumiem un dienvidiem. Vācu kara aviācija noslaucīja no zemes

pilsētas, Polijas kara aviāciju, nogalināja un iedzina bailēs civiliedzīvotājus. Paralēli intensīvai bombardēšanai vācu sauszemes karaspēks iebruka Polijas teritorijā, kas strauji ielenca Polijas armiju. Tomēr poļi pretojās varonīgi, par spīti lielum upuru skaitam un nacionālsociālistiskās Vācijas tehniskajam pārkumam.⁵

1939. gada 17. septembrī Polijai uzbruka PSRS bruņotie spēki (Sarkanā armija) no austrumiem.⁶ Polijas valsts atradās uz neizbēgamas sakāves robežas, un valdība tā laika Valsts prezidenta poļu studentu korporācijas *Welecja* filistra Ignācija Moscicka vadībā devās trimdā uz Franciju, glābjoties no valstiskās leģitimitātes pazaudēšanas.⁷ Polijas trimdas valdībai sekoja arī atlikušās Polijas armijas daļas, kas nebija kritušas padomju vai vācu gūstā. Arī Polijas armijas kavalērijas pulka komandieris ģenerālis V. Anderss pievienojās kara bēgļiem.⁸

Nacionālsociālisti un komunisti uzsāka Polijas valsts elites masveida iznīcināšanu. Nacionālsociālisti slēdza Polijas universitātes – mācībspēkus un zinātniekus ieslodzīja Zaksenhauzenas un citās koncentrācijas nometnēs Vācijā.⁹ Slēdza arī studentu korporāciju *Arkonia*, un *arkoņus* represēja gan nacionālsociālisti, gan komunisti. 11 *arkoņi* aizgāja bojā nacionālsociālistu-padomju iebrukuma laikā, divus nošāva nacionālsociālisti pēc valsts sadalīšanas, 13 nošāva komunisti Katiņas mežā Smoļenskā (PSRS), kā arī

1 Griņēvičs, I. *Pirmoreiz Rīgā sarīko svinības poļu karavīru dziesmai*. Laikraksts *Diena*, 2008. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/riga/pirmoreiz-riga-sariko-svinibas-polu-karaviru-dziesmai-605534>

2 *Album Academicum des Polytechnikums uz Riga (1862–1912)*. Rīga: Verlag Jonck & Poliewsky, 1012, Seite 667.

3 Kochanski, H. *The Eagle unbowed: Poland and the Poles in the Second World war*. London: Penguin books, 2012, page 53.

4 Snaiders, T. *Melnā zeme: Holokausta kā vēsture un brīdinājums*. Rīga: Apgāds *Jumava*, 2019, 116. lpp.

5 Lukacs, J. *The Last European war: September 1939 – December 1941*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd, 1976, page 54–57.

6 Vykoukal, J., Litera, B., Tejchman, M. *Východ: vznik, vyvoj a rozpad Sovetskeho bloku (1944–1989)*, Praha: Nakladatelství Libri 2000, 2017, strank 33.

7 Rubenis, R. *ZEM LUPAS. Poļu studentu korporācijas Welecja piemiņas plāksne*. Pieejams: <https://www.lu.lv/muzejs/par-mums/zinas/zina/t/59254/>

8 Anders, V. *Armija Trimdā*. Londona: Daugavas Vanagu fonds, 1953, 15. lpp.

9 Grunberg, K. *SS: Hitlerova Černa garda*. Praha: Nakladatelství naše vojsko. 2007, strank 183–184.

10 Bartłomiej, K. *The Outline of History of Arkonia*. In: Pawłowska, Zofia M. (edit.). *Welecja and the Polish Baltic academic fraternities during the Polish Commonwealth's reconstruction*. Warszawa: Korporacja Akademicka Welecja, 2019, 69. lpp.

vēl piecus 1941. gada vasarā ieslodzīja Aušvicas–Birkenavas koncentrācijas nometnē.¹⁰

1940. gada martā PSRS NKVD¹¹ Katiņas mežā realizēja vienu no visbaisākajām masu iznīcināšanas akcijām, kur čekisti aukstasinīgi iznīcināja Polijas armijas virsniecību, iešaujot pakausī. Savukārt nacionālsociālisti poļu karagūstekņus deportēja uz koncentrācijas nometnēm, lai izmantotu spaidu darbos.¹² NKVD organizēja masveida poļu deportācijas uz Sibīriju vai Vidusāziju, kā arī organizēja poļu ukrainizāciju vai baltkrievizāciju asimilācijas nolūkos.¹³

Padomju gūstā

Kad PSRS karaspēks iebruka Polijas austrumos, ģenerālis V. Andersss nolēma bēgt uz Ungāriju, lai vēlāk varētu iesaistīties karā pret nacionālsociālistisko Vāciju Francijas vai Lielbritānijas karaspēka sastāvā.¹⁴ Tomēr 1939. gada 29. septembrī, dienu pēc Polijas valsts sadalīšanas, padomju partizāni viņu pieķēra un ievainoja, iešaujot mugurā. Viņš pavēlēja savai karaspēka daļai turpināt bēgšanu, bet pats krita padomju gūstā.¹⁵ Ļvovā (mūsdienu Ukrainā) NKVD piesprieda V. Andersam ieslodzījumu Lubjankas cietumā par pretošanos PSRS agresijai. V. Andersam izvirzīja ultimātu – cietums vai iestāšanās Sarkanajā armijā. V. Andersss izvēlējās cietumu, jo iestāšanās armijā būtu nodevība pret Polijas valsti, tajā skaitā pret studentu korporāciju *Arkonia*.¹⁶

Ieslodzījumā V. Andersss piedzīvoja pārpildītas ieslodzīto kameras, nehiģiēniskus apstākļus, badu, karstumu un nežēlīgu pratināšanu. Čekisti V. Andersu fiziski spīdzināja. Viņam piedāvāja iestāties Sarkanajā armijā, bet viņš vienmēr atteica, jo cerēja sagaidīt pārmaiņas padomju–vācu karā (1941–1945).¹⁷ Ja nacionālsociālistiskā Vācija iebruktu PSRS, PSRS kļūtu par Lielbritānijas sabiedroto. Tad Polijas trimdas valdība panāktu V. Andersa un citu poļu karagūstekņu atbrīvošanu un atgriešanu karadarbībā.¹⁸ Ģenerālis apzinājās, ka diktatori Ā. Hitlers un J. Staļins ilgi *nedraudzēsies*. Kad abi totalitārie režīmi būs iekarojuši kontinentālo Eiropu atbilstoši Molotova–Rībentropa pakta slepenajiem papildprotokoliem, viens paktu laužīs.¹⁹

Ģenerāļa atbrīvošana no ieslodzījuma

V. Andersa cerības par padomju–vācu karu piepildījās 1941. gada 22. jūnijā, kad agri no rīta Vērmahts negaidīti iebruka PSRS. Sarkanā armija tika pārsteigta un nonāca uz sakāves robežas.²⁰ Līdzīgi kā Polijas kampaņā 1939. gada septembrī, zibenskarš noslaucīja Sarkanās armijas daļas no zemes.²¹ Kad Vērmahts strauji izlauzās caur Baltkrieviju un aizgāja līdz Smoļenskai, apdraudot Maskavu,²² 1941. gada 30. jūlijā Polijas trimdas valdība Londonā un PSRS atjaunoja diplomātiskās attiecības, kas pirms tam saistībā ar Polijas valsts sadalīšanu bija pārtrauktas.²³ Diplomātisko attiecību atjaunošanai sekoja Polijas–PSRS militārās sadarbības līgums 1941. gada 14. augustā, kas nozīmēja ģenerāļa V. Andersa atbrīvošanu. Fiziski ievainotam, bet modram NKVD viņam atdeva Polijas armijas ģenerāļa formastērpu, lai uzsāktu Polijas karaspēka organizēšanu PSRS teritorijā.²⁴

1941. gada decembrī PSRS amnestēja poļu karagūstekņus, atbrīvojot tos no koncentrācijas nometnēm un cietumiem. No atbrīvotajiem poļiem V. Andersss izveidoja divas divīzijas un rezerves pulku, kas vēl nebija gatavs karadarbībai pret nacionālsociālistisko Vāciju. Tomēr Saratovā pie upes Volga

11 Iekšlietu Tautas komisariāts (1934–1946), priekštecis KGB (1954–1991).

12 Vykoukal, J., Litera, B., Tejchman, M., strank 34.

13 Turpat, strank 34–35.

14 Rubenis, R. *ZEM LUPAS. Poļu studentu korporācijas Weleca piemiņas plāksne*. Pieejams: <https://www.lu.lv/muzejs/par-mums/zinas/zina/t/59254/>

15 Anders, V., 16., 21. lpp.

16 Turpat, 21. lpp.

17 Turpat, 22. lpp.

18 Snaiders, T., 264. lpp.

19 Anders, V., 27. lpp.

20 Pļešakovs, K. *Staļina neprātība: Vācu iebrukums Padomju Savienībā 1941. gada jūnijā – nezināmās lappuses*. Rīga: Apgāds ATĒNA, 2006, 107. lpp.

21 Keitels, V. *Pārdomas pirms nāvēssoda*. Rīga: Izdevniecība Ašurbanipāls, 2018, 125.–126. lpp.

22 Goerlitz, W. *The German General staff*. New York: Praeger, 1959, page 397.

23 Berzins, A. *The Two faces of Co-Existence*. New York: Robert Speller & Sons, Publishers, Inc., 1967, pages 106–107.

24 Anders, V., 40.–44. lpp.

tika organizēta simboliska militārā parāde, kur maršēja Polijas armija PSRS teritorijā ar Polijas baltā ērgļa kokardēm uz formastērpiem.²⁵ Tas bija paradokss notikums, ka Polija un PSRS no ienaidniekiem kļuva par sabiedrotajiem. Tomēr starp abām valstīm saglabājās apslēpts naidis, kas tika *iesaldēts* dēļ tā laika saspringtā stāvokļa Otrajā pasaules karā.²⁶

1941./1942. gada mijā Otrais pasaules karš kļuva par pasaules karu, kad PSRS un Lielbritānijas pusē nostājās ASV, reaģējot uz Japānas impērijas negaidīto uzbrukumu ASV Klusā okeāna kara flotes bāzei Perlharborā Havaju salās. Karš notika ne tikai Eiropā, Ziemeļāfrikā un Atlantijas okeānā, bet arī Āzijā un Klusajā okeānā.²⁷ Polija cerēja, ka ASV un Lielbritānija ieturēs stingrāku pozīciju pret PSRS Polijas jautājumā. Abas demokrātiskās lielvalstis atteicās atzīt PSRS rietumu robežu, kas tika novilkta saskaņā ar Molotova–Rībentropa paktu.²⁸

Jau 1942. gada marta sākumā Polijas armija, kas atradās PSRS teritorijā, tika papildināta: līdz 70 000 kājnieku, kas kopā veidoja aptuveni piecas divīzijas. Divas divīzijas bija pilnā sastāvā, bet pārējās vēl nebija nokomplektētas.²⁹ PSRS gribēja V. Andersa karaspēku sūtīt uz Austrumu fronti, lai palīdzētu Sarkanajai armijai karot ar Vērmahtu. Polijas trimdas valdība Londonā atbalstīja šādu priekšlikumu, jo tādējādi nākotnē Polijas un PSRS karaspēki kopā iesolotu Polijas teritorijā, novēršot Polijas pārvēršanu par PSRS satelītvalsti.³⁰ Tomēr V. Andersss šo priekšlikumu neatbalstīja, jo neuzticējās PSRS.³¹ 1942. gada 31. jūlijā PSRS atļāva evakuēt Polijas armiju no PSRS līdz Palestīnai.³²

Polijas armijas II korpusa izveide Tuvajos Austrumos

Palestīnā V. Andersa karaspēku sāka gatavot karadarbībai Ziemeļāfrikas frontē, kas sakrita ar Lielbritānijas smago stāvokli frontē.³³ Vācu Āfrikas korpuss bija izlauzies līdz Lībijas–Ēģiptes robežai un draudēja virzīties līdz Suecas kanālam.³⁴ 1942. gada vasarā Otrā pasaules kara stāvoklis bija labvēlīgs *Ass* koalīcijai, jo vācu Āfrikas korpuss strauji virzījās uz Suecas kanālu, Vērmahts Austrumu frontē iebruka Ziemeļkaukāzā un virzījās uz Staļingradu, Atlantijas okeānā valdīja vācu zemūdenes, gremdējot ASV vitālās piegādes Lielbritānijai un PSRS, Japānas impērija sekmīgi

V. Andersss pie Montekasino kalna Itālijā.

realizēja tropu zibenskaru – iznīcināja ASV un Lielbritānijas karaspēku Dienvidaustrumāzijā, iekarojot pusi no Klusā okeāna.³⁵

Jau iepriekš poļi bija piedalījušies karadarbībā Ziemeļāfrikā, kad Karpatu brigāde (vēlāk tika iekļauta Polijas armijas II korpusā) apturēja *Ass* karaspēku pie Tobrukas Lībijas–Ēģiptes pierobežā, sniedzot atbalstu Austrālijas, Indijas divīzijām un vienam Čehoslovākijas bataljonam. Austrālieši poļus novērtēja izcili, atzīstot viņus par drošsirdīgiem. Par to liecina fenomenāla epizode par pārdroša poļa virsnieka ieiešanu ienaidnieka teritorijā, velkot mugurā vācu formastērpu. Viņš izpētīja ienaidnieka aizsardzības vājās pozīcijas, lai pēc tam ziņotu Lielbritānijas karaspēkam. Viņam piesprieda 30 dienu ieslodzījumu par nesaskaņotu spiegošanu, bet viņa pārgalvība deva lielus panākumus Tobrukas aizsardzībā.³⁶ Lielbritānijai izdevās pretuzbrukumā apturēt ienaidnieku pie Tobrukas, pavirzoties par 16 km uz rietumiem. Diemžēl tas bija par maz, lai iegūtu pārsvaru Ziemeļāfrikas frontē. Tomēr poļi sevi pierādīja, un briti izlēma viņus neiesaistīt gaidāmajā Alemeinas kaujā 1942. gada novembrī. Ģenerālim V. Andersam tas bija izdevīgi, lai varētu turpināt pilnvērtīgu Polijas armijas II korpusa izveidošanu līdz 1943. gada jūlijam.³⁷

V. Andersss karaspēku mehanizēja, apmācot 20 000 smagās tehnikas autovadītāju. Briti piegādāja poļiem munīciju,

25 Turpat, 44. lpp.

26 Beevor, A. *Der Zweite Weltkrieg*. Munchen : C. Bertelsmann Verlag, 2014, Seite 266.

27 Lukačs, Dž. *1941. gada jūnijs: Hitlers un Staļins*. Rīga : Apgāds ATĒNA, 2007, 101. lpp.

28 Rubenis, R. *ZEM LUPAS. LU profesora Konstantīna Čakstes piemiņas plāksne*. Pieejams: <https://www.lu.lv/muzejs/par-mums/zinas/zina/t/59997/>

29 Kochanski, H., page 187–188.

30 Rozek, Edward J. *Allied Wartime diplomacy: A Pattern in Poland*. Boulder, San Francisco & London : Westview Press, 1989, page 112.

31 Anders, V., 25. lpp.

32 Snaiders, T., 265. lpp.

33 Anders, V., 108. lpp.

34 Goerlitz, W. *The German General staff*. New York : Praeger, 1959, page 391.

35 Beevor, A., Seite 211–212.

36 Kochanski, H., page 222–223.

37 Turpat, page 224.

V. Anderss – Polijas armijas ģenerālis.

Polijas karaļa pacelšana Montekasino kalnā Itālijā.

automātus, ložmetējus un šautenes, smago tehniku. V. Anderss atvēlēja poļu lidotājus Lielbritānijas Karaliskajiem gaisa spēkiem, kur bija izveidota poļu eskadriļa. Karpātu brigāde tika pārveidota par Karpātu divīziju, kas izmantoja Tobrukas kaujas pieredzi Podolijas un Poznaņas divīziju sagatavošanai.³⁸ Kad Lielbritānija izcīnīja izšķirošu uzvaru pie Alameinas,³⁹ ģenerālis V. Anderss saņēma vēstuli no britiem par Polijas armijas II korpusa iekļaušanu Lielbritānijas karaspēka sastāvā.⁴⁰ V. Anderss bija priecīgs, bet iebilda par karošanu Itālijas frontē. Par stratēģiski svarīgāku viņš uzskatīja Sabiedroto jūras desantu Balkānos, kam sekotu karagājieni caur nacionālsociālistiskās Vācijas un fašistiskās Itālijas okupēto Grieķiju un tās sabiedroto Bulgārijas un Rumānijas teritoriju, sasniedzot Polijas teritoriju no dienvidiem un iemaršējot Varšavā pirms Sarkanās armijas.⁴¹

Sarkanā armija pēc smagām uzvarām pie Staļingradas un Kurskas 1943. gada vasarā uzsāka strauju virzīšanos rietumu virzienā, dzenot Vērmahtu ārā no Krievijas, Ukrainas un Baltkrievijas teritorijām un pietuvojoties Baltijas valstu un Polijas austrumu robežām. V. Anderss baidījās no PSRS un komunistu marionešu valdības, ja Sarkanā armija ieietu Polijas teritorijā.⁴² Tomēr priekšlikums par jūras desantu Balkānos tika noraidīts, jo Polijas trimdas valdība

Londonā atbalstīja Sabiedroto jūras desantu Normandijā, nacionālsociālistu okupētajā Francijā, kur tiktu izsēdināts Polijas armijas I korpuss (izveidots Lielbritānijas teritorijā 1940. gada 28. septembrī).⁴³ Negribot ģenerālim V. Andersam bija jāatbalsta Sabiedroto jūras desants Itālijā, cerot, ka nacionālsociālistiskā Vācija atvilks pāris karaspēka vienību no Normandijas uz Itāliju. Tomēr Sabiedroto prognozēm nebija lemts piepildīties.⁴⁴

Montekasino kalna ieņemšana

1943. gada vasarā ASV un Lielbritānija pēc vācu Āfrikas korpusa sakāves Ziemeļāfrikā uzsāka iebrukumu fašistiskajā Itālijā, kas izraisīja fašistiskās diktatūras sabrukumu. Tomēr Vērmahts negaidīti iebruka Itālijā no ziemeļiem, lai apturētu Sabiedroto karaspēku. Sabiedroto karaspēks strauji virzījās no Sicīlijas dienvidiem uz ziemeļiem pa Apenīnu pussalu, taču 1943./1944. gada mijā atdūrās pret t. s. Gustava līniju pie Montekasino kalna. Polijas armijas II korpuss varēja iesaistīties karadarbībā, lai palīdzētu sabiedrotajiem atbrīvot ceļu uz Romu.⁴⁵

Montekasino kalns bija ļoti sarežģīti ieņemams, jo tā reljefs un nosegtie nocietinājumi labi aizsargāja Vērmahtu. 1944. gada pavasarī ASV, Lielbritānijas, Francijas, Austrālijas,

38 Anders, V., 96. lpp.

39 Kohs, L. *Rommels: Ervina Rommela biogrāfija*. Rīga : Izdevniecība Viupe: Vēstures, sabiedrība, politika, 2020, 40.–41. lpp.

40 Anders, V., 108. lpp.

41 Kochanski, H., page 229.

42 Frīdmens, Dž. *Valstu un tautu likteņi: analīzes un prognozes nākamajiem 100 gadiem*. Rīga : Izdevniecība Avots, 2012, 115. lpp.

43 Kochanski, H., page 229.

44 Hart. Liddell, B. H. *History of the Second World war*. New York : G. P. Putnam's Sons, 1970, page 526.

45 Anders, V., 123.–124. lpp. Kochanski, H., page 469. <?>

Polijas karoga pacelšana virs Uzvaras kolonnas Berlīnē Vācijā.*

Jaunzēlandes un Kanādas karaspēki nesekmīgi mēģināja to ieņemt. Kalnaino reljefu nespēja pārspēt tanki un bruņumašīnas, kas iestīga kalnu ceļos. Nocietinātais Vērmahts varēja viegli apšaudīt un iznīcināt iestīgušo ienaidnieku no visām pusēm, un Sabiedrotajiem nācās izmantot artilēriju. Artilērija izārdīja kalnu nogāzes, taču frontes līnija palika nemainīga.⁴⁶ 1944. gada 23.–24. aprīlī Polijas armijas II korpuss ieņēma pozīcijas, lai mēģinātu sagrābt Montekasino kalnu.

V. Andersam bija uzdevums sagrābt Montekasino un atvērt ceļu uz Romu.⁴⁷ Uzbrukums sākās ar pārkonam līdzīgu artilērijas kanonādi, kam sekoja divu poļu divīziju uzbrukums Vērmahta pozīcijām, kas negaidīti atklāja uguni. Poļi nonāca sprostuguns ellē: ložmetēju lodes, akmens un artilērijas lādiņu šķembas lidoja uz visā pusēm, un kājnieki bija spiesti patverties artilērijas krāteros, kur gulēja kritušo biedru līķi. V. Anders saprata, ka iestidzis uguns slazdā. Viņš deva pavēli atkāpties, lai glābtu armiju no veltīgas iznīcināšanas.⁴⁸

Tikai 1944. gada 17.–18. maijā Polijas armijas II korpuss veiksmīgi sasniedza Montekasino kalna virsotni, kur atradās Svētā Benedikta klosteris. Klosters Sabiedroto kara aviācijas uzlidojuma dēļ bija sagrauts. Pirms poļu ierašanās Vērmahts atkāpās uz ziemeļiem, jo klosteri vairs nebija iespējams izmantot kā nocietinājumu. Ienākot sagrautajā klosterī, poļi simboliski pacēla Polijas nacionālo karogu virs Montekasino kalna. Ceļš uz Romu bija vaļā.⁴⁹ Montekasino kalna sagrābšanā tika zaudēts 281 virsnieks un 3503 instruktori, kareivji. Tomēr Polijas armijas II korpuss

sevi pierādīja kā kaujas spējīgu militāro formējumu, lai turpinātu karadarbību Itālijas frontē.⁵⁰

1944. gada 5. jūnijā, dienu pirms Sabiedroto jūras desanta Normandijā, ASV karaspēks iemārēja Itālijas galvaspilsētā Romā, kur viņus sagaidīja eiforijas pārņemts cilvēku pūlis. Vērmahts atkāpās ziemeļu virzienā, un Sabiedroto koalīcija burtiski vajāja bēgošo ienaidnieku.⁵¹ Otrā pasaules kara stāvoklis bija kļuvis labvēlīgs Sabiedroto koalīcijai, jo 1944. gada vasarā–rudenī Rietumu frontē ASV un Lielbritānijas karaspēki padzina nacionālsociālistus no Beneluksa valstīm un gandrīz visas Francijas, kā arī abu demokrātisko lielvalstu gaisa spēki turpināja postoši bombardēt nacionālsociālistiskās Vācijas pilsētas. Savukārt Austrumu frontē Sarkanā armija iesoļoja Polijā, Rumānijā, Bulgārijā un Baltijas valstīs, kur sākās komunistiskā režīma izveidošana vai atjaunošana. Klusajā okeānā ASV karaspēks sagrāva Japānas impērijas jūras spēkus pie Filipīnām un sekmīgi organizēja jūras desantu Filipīnās.⁵²

1945. gada 9. aprīlī ASV karaspēks sasniedza upes Po ieleju Apenīnu pussalas ziemeļos, kur iegāja arī Lielbritānijas, Kanādas, Indijas, Jaunzēlandes, Dienvidāfrikas, Polijas, Itālijas, Grieķijas, Brazīlijas un ebreju karaspēki. Tā paša gada 21. aprīlī Poļu III Karpatu divīzija iegāja Boloņā, kad Lielbritānijas karaspēks sasniedza Ferāru.⁵³ Virs Boloņas pašvaldības poļi V. Andersa vadībā pacēla Polijas nacionālo karogu, kā to darīja Montekasino pirms pusgada. Simboliskais notikums risinājās divas stundas pirms ASV karaspēka ierašanās. Kamēr Berlīnē atradās Sarkanās

46 Kochanski, H., page 469.

47 Kochanski, H., page 470.

48 Anders, V., 123.–124. lpp.

49 Kochanski, H., page 474–475.

50 Anders, V., 128. lpp.

51 Kochanski, H., page 475–476.

52 Anders, V., 163. lpp.

53 Beevor, A., Seite 835

*<https://www.outono.net/elentir/2017/05/01/the-red-flag-was-not-the-only-one-in-berlin-in-1945-what-the-soviet-propaganda-concealed/>

armijas ielenkumā, tikmēr 1945. gada 2. maijā Vērmahta pārpalikušās vienības Itālijas ziemeļos kapitulēja Sabiedroto koalīcijai. Otrās pasaules karš Itālijas frontē bija beidzies. Tomēr V. Andersss sagaidīja kara beigas ar smagu vilšanos.⁵⁴

Karavīri bez savas valsts

V. Andersss visvairāk baidījās par Polijas likteni, kas bija ASV, Lielbritānijas un PSRS rokās. Pirmais signāls par PSRS tieksmi uzkundzēties Polijai notika laikā, kad Polijas armiju no PSRS evakuēja uz Palestīnu. Pulkvedis Zigmunds Berlings dezertēja un apelēja J. Staļinam par Polijas Tautas armijas izveidošanu 1943. gada 8. maijā. Tā nonāca Sarkanās armijas padotībā un iesaistījās karadarbībā Austrumu frontē.⁵⁵ Tā kalpoja tikai PSRS interesēm, un tās komandieri Z. Berlingu atstādināja no kara dienesta par mēģinājumu palīdzēt Polijas Dzimtenes armijai Varšavas sacelšanās laikā 1944. gada augustā, kad Sarkanā armija nodevīgi stāvēja upes Visla austrumu krastā, vērojot pilsētas iznīcināšanu. Par dezertēšanu Z. Berlingam Polijas trimdas valdība Londonā piespieda aizmugurisku nāvessodu.⁵⁶

Z. Berlinga sodīšana neko nenožīmēja, jo 1943. gadā Starptautiskais Sarkanais krusts ar nacionālsociālistiskās Vācijas atbalstu paziņoja par Polijas armijas virsnieku masu kapiem Katīņas mežā. Baisā vēsts V. Andersam izraisīja šoku un dusmas. Polijas trimdas valdība pieprasīja starptautisku izmeklēšanu, bet PSRS lauza diplomātiskās attiecības. Tas vien norādīja, ka PSRS paliek Polijas ienaidnieks Sabiedroto koalīcijā.⁵⁷ *Teherānas grēks*, runājot V. Andersa vārdiem, notika tā paša gada 28. novembrī – 1. decembrī, kad ASV un Lielbritānija izdabāja PSRS ar Austrumpoliju, lai varētu saskaņot karadarbību 1944. gada vasarā – ASV un Lielbritānijas jūras desants Normandijā notiktu paralēli ar PSRS vasaras ofensīvu Baltkrievijā, izlaužoties līdz Varšavai.⁵⁸ Vienīgi Polijai kā kompensāciju piešķīra Austrumprūsijas dienvidus, Pomerāniju un Silēziju, atņemot tās nacionālsociālistiskajai Vācijai.⁵⁹ Sarkanās armijas okupētajā Polijas austrumu teritorijā NKVD klātbūtnē Ļublinā tika izveidota Polijas padomju *marionešu* valdība, kurai bija jāpalīdz nostiprināt PSRS jūgu pēckara Polijā.⁶⁰ Smagi vilies, ģenerālis V. Andersss gribēja nekavējoties pārtraukt karadarbību Itālijā, taču Lielbritānija to neatļāva: Polijas armijas II korpus nevarēja

atdalīties no Lielbritānijas karaspēka. V. Andersss saprata, ka Polijas trimdas valdībai Londonā sabiedrotie atņēma tiesības atjaunot Polijas valstisko neatkarību. Polijutās nodoti, lai gan viņu ieguldījums karadarbībā tika novērtēts.⁶¹

Kad Sarkanā armija bija gandrīz pilnībā okupējusi Polijas teritoriju, 1945. gada janvārī notika Jaltas konference, kur Sabiedroto koalīcija lēma par pēckara starptautiskās kārtības izveidošanu. Lai galīgi sakautu nacionālsociālistisko Vāciju un iesaistītu PSRS karā pret Japānas impēriju Tālajos Austrumos, PSRS tika piešķirta rīcības brīvība Centrāleiropā un Austrumeiropā. Tika pieņemts liktenīgs lēmums: Polijai jāklūst par PSRS satelītvalsti.⁶² Ne tikai V. Andersss, bet arī Polijas Tautas armijas kājnieki vīlās par Otrā pasaules kara iznākumu. Viņi bija cerējuši, ka Polijas armijas II korpus pēc Vērmahta sakāves Itālijā tiks pārcelts uz nacionālsociālistisko Vāciju, kur varēs apvienoties kopā pret PSRS. Tomēr Lielbritānija un PSRS to nepieļāva, lai Polijas jautājums nesabojātu uzvaras atmosfēru.⁶³ Tāpat kā Polijas armijas II korpus, arī Polijas Tautas armija pacēla Polijas nacionālo karogu virs Uzvaras kolonas un Brandenburgas vārtiem Berlīnē, ko PSRS propaganda apzināti noklusēja līdz aukstā kara beigām.⁶⁴ Liels negods no Sabiedroto koalīcijas puses V. Andersam bija aizliegums piedalīties Otrā pasaules kara uzvaras parādē, kas notika 1946. gada 8. jūnijā Londonā.⁶⁵

Pēc kara Polijas armijas II korpusu demobilizēja, un V. Andersss ar karavīriem izlēma neatgriezties Polijā. Daži karavīri aprecējās ar itālietēm un apmetās uz dzīvi Itālijā. Citi pārcēlās uz Lielbritāniju, kur uzsāka jaunu dzīvi vai emigrēja uz ASV, Kanādu vai Austrāliju.⁶⁶ Polijā neatgriezās aiz bailēm no komunistu represijām.⁶⁷ Kad V. Andersss atteica komunistu aicinājumam atgriezties, 1946. gada 28. septembrī viņam atņēma Polijas pilsonību.⁶⁸ Polijas trimdas valdība Londonā zaudēja leģitimitāti, jo Sabiedrotie atzina Poliju kā PSRS satelītvalsti. Tomēr trimdas valdība turpināja darboties visu pēckara laiku. Līdz savai nāvei 1970. gadā V. Andersss dzīvoja Lielbritānijā, aktīvi iesaistoties Polijas trimdas valdības darbā un studentu korporācijas *Arkonia* kopas aktivitātēs Londonā.⁶⁹ V. Andersss apglabāts poļu karavīru brāļu kapos pie Montekasino kalna Itālijā līdzās saviem kritušajiem Polijas armijas II korpusa karavīriem.⁷⁰ **U**

54 Kochanski, H., page 479.

55 Paczkowski, A. *Die Polnische Volksarmee im Warschauer Pakt*. Im: Diedrich, Torsten. Heinemann, Winfried. Ostermann, Christian F. (Hrsg.). *Der Warschauer Pakt: Von der Gründung bis zum Zusammenbruch 1955 bis 1991*. Berlin : Ch. Links Verlag-Links Druck GmbH, 2009, Seite 120.

56 Kochanski, H., page 477.

57 Rozek, Edward J., page 160–161.

58 Anders, V., 59. lpp.

59 Aplbauma, A. *Dzelzs priekšgars: Austrumeiropas pakļaušana (1944–1945)*. Rīga : Apgāds Zvaigzne ABC, 2016, 60.–61. lpp.

60 Džads, T. *Pēc kara: Eiropas vēsture pēc 1945. gada*. Rīga : Laikraksts Diena, 2007, 162. lpp.

61 Kochanski, H., page 478.

62 Johnsons, Lonnie R. *Central Europe: Enemies, Neighbors, Friends*. New York : Oxford University Press Inc., 1996, page 230–231.

63 Beevor, A., Seite 869.

64 <https://www.outono.net/elentir/2017/05/01/the-red-flag-was-not-the-only-one-in-berlin-in-1945-what-the-soviet-propaganda-concealed/>

65 Kochanski, H., page 562–563.

66 Turpat, page 561.

67 Rozek, Edward J., page 416.

68 Anders, V., 207.–208. lpp.

69 <http://www.ogniskopolskie.org.uk/about/the-four-generals/general-w%C5%82adys%C5%82aw-anders.aspx>

70 Griņēvičs, I. *Pirmoreiz Rīgā sarīko svinības poļu karavīru dziesmai*.

STUDENTU DZIESMAS UN TO IZCELSME

Fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*

Studentu dziesmu aizsākumi rodami jau Senajā Grieķijā, vēlāk – viduslaikos – vagantu jeb goliardu dzejā. Tomēr studentu dziesmu lielākais uzplaukums saistāms ar 19. gadsimta Vāciju, kur tulkotas un lokalizētas pēcāk šīs dziesmas izplatījās Eiropā un visā pasaulē. Šajā rakstā autors stāsta par studentu dziesmām kā kultūras fenomenu un buršu subkultūras neatņemamu sastāvdaļu.

Studentu dziesmu avoti

Dziesma kā senākais mūzikas žanrs vēsturiski pildījusi rituālu un ceremoniālas funkcijas, kā arī kalpoja par daudzu kultu svarīgu daļu, piemēram, Dionīsa (Senajā Romā – Bakha) kultā. Laika gaitā dziesmas no kulta daļas pārtapa par tautu kultūras un subkultūras sastāvdaļu.

Studentu dziesma kā kultūras fenomens apvieno vairākus dziesmu žanrus, tādus kā **dionīsiskās, anakreontiskās, patriotiskās, satīriskās, liriskās un tautsdziesmas**. Šo žanru apvienošana nenozīmē, ka studentu dziesma kā atsevišķs mākslas darbs pieder pie visiem šiem žanriem, bet dziesmu iekļaušana mūža akadēmisko organizāciju repertuārā kļuva par iemeslu to apvienošanai zem viena nosaukuma. Vārds *Studentenlied* Vācijā nosaka dziesmu piederību šim kultūras fenomenam, kas izveidojās Vācijā galvenokārt 19. gs. un izplatījās citās Eiropas valstīs.

Dionīsiskās dziesmas

Mūsdienās dionīsiskās dziesmas asociējas ar dzīrēm, taču Dionīss nebija vīna un jautrības dievs, viņa būtība bija daudz sarežģītāka (autors rekomendē izlasīt Eiripīda traģēdiju *Bakhantes*, kas labi atspoguļo Dionīsa tumšo pusi). **Dionīsiskās dziesmas ir pirmās, ar ko saista studentu dziesmas, tomēr tās studentu dziesmu vidū nedominē.** Protams, dziesmas, kuras apdzied alkohola *jaukumus*, ir populāras starp jauniešiem un bieži tiek dziedātas pie galda. Tāpat kā Dionīsa kults neslavēja dzeršanu, tā arī dionīsiskās dziesmas pārsvarā nav saistītas ar alkohola pārmērīgu lietošanu. **Studentu dionīsiskās dziesmas drīzāk ir līdzeklis, ar kuru iespējams ātrāk nodibināt kontaktu ar visiem klātesošajiem un apvienot viņus draudzīgā kopībā.** To apstiprina liels imperatīvu skaits šo dziesmu tekstos, kas

norāda visiem klātesošajiem uz kādu darbību nepieciešamību: “Sēdies pie galda!”, “Dzer!” utt. Dzeršanai un **dzīru dziesmām buršu vidū ir komunikatīva spēļu funkcija**, tādā veidā noņemot kārtu, vecuma un citas atšķirības. Jautrās dziesmas sader ar iedzeršanu, runām un sarunām. Tomēr ir viena dziesma, kas tulkota daudzās valodās (latviešu valodā tai ir pat vairākas versijas) un kuras izpildīšana savulaik bija saistīta ar alkoholiskā dzēriena gatavošanu, – *Krambambulis ir buršu dziesma*.

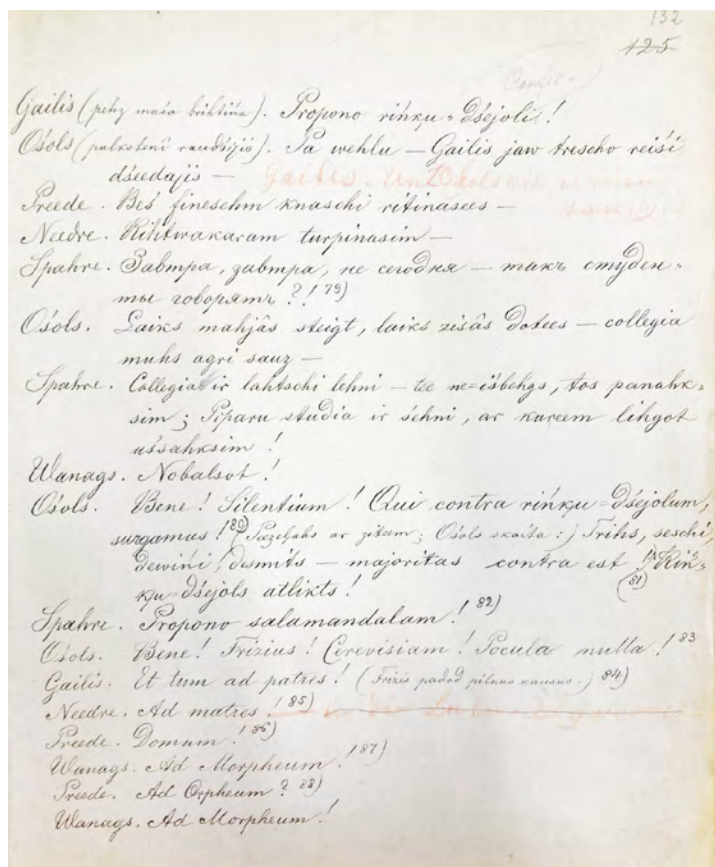
Krambambulis

Nelielai atkāpei – krambambulis kā dzēriens nav ne alus, ne vīns, bet punša paveids, kuru parasti gatavoja no vīna, ruma, cukura, augļu sulas un/vai augļiem, kā arī garšvielām. Nosaukumu bieži saista ar stipro alkoholisko dzērienu, ko ražoja liķieru fabrika *Isaak Wedel-Links und Eydam Dirck Hekker* Dancigā (tagad Gdaņska Polijā). Pats vārds izveidots no vārdu *Krandewitt* (viens no kadiķa nosaukumiem) un *Blamp* (žargonisms, kas nozīmē alkoholisko dzērienu) savienojuma. Šis dzēriens pēc dažādām receptūrām joprojām tiek ražots Polijā, Baltkrievijā un Vācijā. Tomēr par vispopulārāko dzērienu ar šo nosaukumu kļuva tieši punšs, kuru Krievijas impērijā bieži sauca par *žžonku* (жжѣнка).

Jēkabs Pilsātnieks.

Avots: Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēka,
<https://dom.lndb.lv/data/obj/32321.html>

Baumaņu Kārļa nepublicētās lugas *No tumsas caur dūmiem pie gaismas* fragments, kurā attēlota latviešu studentu dzīve Sanktpēterburgā 19. gs. otrajā pusē. Tekstā aprakstīts riņķa dziesmas ceremoniāls. Luga atrodas Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkā. Autora foto.

Krambulu-žžonkas lieli cienītāji bija dzejnieki N. Jazikovs (buršu dziesmas krievu valodā autors, *Ruthenia Dorpat* dibinātājs) un A. Puškins, kā arī N. Gogolis, kuram patika to gatavot draugiem. Vēl populārāks krambulis-žžonka bija studentu un virsnieku vidū – **katram armijas pulkam un katrai studentu organizācijai bija savas receptes**. Studentu korporācijās Vācijā dziedāja šo dziesmu ar Frīdriha Vēdekinda (*Christoph Friedrich Wedekind*) vārdiem, kam garākajā variantā bija 106 panti. Tieši šī dziesma tika tulkota daudzās valodās, tajā skaitā latviešu un krievu, un to dziedāja punša gatavošanas laikā kā daļu no ceremonijas.

Anakreontiskās dziesmas

Anakreontiskās dziesmas – liriskas dziesmas, kas slavē dzīves priekus, jautrību un jutekliskas baudas. Dziesmas savu nosaukumu guva no Anakreonta vārda – grieķu dzejnieka, kurš dzimis 545. gadā pirms mūsu ēras. Viņa daiļrade saglabājusies līdz mūsdienām tikai fragmentos, bet, tā kā renesanses laikmetā bija liela interese par antīko pasauli, popularitāti ieguva sengrieķu vēlākā laikmeta poētiskais krājums *Anakreonteia*, kuru sastādīja Anakreonta pēcteči. Pirmo reizi to izdeva Anrijs Etjens (*Henri Estienne*) Francijā

1554. gadā ar nosaukumu *Anakreonta odes* (*Odes d'Anacréon*), tulkotu no latīņu valodas. Par krājuma pamatu kalpoja divi 10. gs. manuskripti, kuru izcelsme nav zināma. Pateicoties šim krājumam, Anakreonts kļuva zināms arī mūsdienās. *Anakreonteia* bija vairāki atdarinājumi vēlāko laiku literatūrā, un tas kļuva par pamatu Eiropas anakreontiskajai dzejai, kuru novērtēja Beranže, Gēte, Šillers, Puškins un citi.

Patriotiskās dziesmas

Patriotiskās dziesmas cieši saistītas ar nacionālo valstu veidošanos 19. un 20. gs. sākumā. Pie patriotiskajām dziesmām pieder arī 17. un 18. gs. dziesmas, kas tika dziedātas studentu organizācijās (no kurām lielākā daļa veidojās pēc etniskā principa, un tajās apvienojās tautas visizglītotākā un visaktīvākā daļa). Starp latviešu patriotiskajām dziesmām autoram vistuvākā ir Jēkaba Pilsātnieka dziesma *Nu sveiki, brāļi!* (Oriģinālais nosaukums *Svētku dziesma*. Jēkaba Pilsātnieka (1838–1879) vārdi, 1872. gads; Karla Mihaela Belmaņa (*Carl Michael Bellman*, 1740–1795) mūzika.) Dziesmā ir vārdi: *Mūs visus silda jau mīlestības stars, Kas mīlo Tēviju, tam latvju gars!*

Satīriskās dziesmas

Satīriskās dziesmas ir Eiropas kultūras tradīcijas daļa, kuru izcelsme arī saistīta ar Seno Grieķiju un Seno Romu. Senās Romas dzejnieka Ovīdija darbi stipri ietekmēja vagantu daiļradi, starp kuriem bija daudz teologu. Viduslaikos universitātēs pastāvēja četras fakultātes: teoloģijas, filozofijas, tiesību un medicīnas. Vaganti rakstīja satīriskās dziesmas par Bībeles personāžiem un par evaņģēlijiem kopumā. Tādas dzejas piemērus var atrast slavenajā krājumā *Carmina Burana*. Studentu dziesmās ir satīra par reliģiju un baznīcu, leģendāriem un bībeliskiem personāžiem, slavenām 19. gs. personībām, kā arī tiek izsmieti parasto cilvēku trūkumi. Vācijā ļoti populāras ir dzejnieka Viktora fon Šefela (*Joseph Victor von Scheffel*) dziesmas, īgaunu buršu vidū iecienīta viņa dziesma *Auf dem Schloße von Gradesco* ar nosaukumu *Lossis nimega Gradesco*. Latviešu valodā tā nav tulkota.

Starp dziesmām latviešu valodā nav daudz šim žanram piederošu. Autors var iekļaut tikai *Vakarā ap šādu laiku*. (Oriģ. *Gestern, Brüder, könnt ihr's glauben*. Gotthold Efraima Lesinga (*Gotthold Ephraim Lessing*, 1729–1781) vārdi, 1747. gads. 18. gs. vācu tautasdziesmas melodija Augusta Hardera (*August Harder*, 1775–1813) apdarē. Atdzejojis Jēkabs Lautenbahs-Jūsminš (1848–1928), *lettonus*.) Liriskās dziesmas nav tikai par mīlestību, arī par cilvēka jūtām kopumā. Studentu dziesmu vidū var atrast gan tādas dziesmas kā *Zilaīs lakatiņš*, gan arī *Ak, vecā buršu greznība!*. (Oriģ. *O alte Burschenherrlichkeit*. Eigena Hēflinga (*Eugen Höfling*, 1808–1880), *B!Arminia Marburg*, vārdi, 1825. gads. Senas studentu dziesmas *Was fang ich armer Teufel an* melodija kopš 1843. gada.) Tajās tiek apdziedātas cilvēka jūtas vecumā, kad viņš atceras jaunību un novērtē savu dzīvi. Šī žanra dziesmas bieži savieno liriku ar cita žanra jēgu, tādēļ liriska noskaņa ir gan patriotiskajās dziesmās, gan anakreontiskajās, nerunājot par tautasdziesmām. Tautasdziesmas (vai tās, kuras par tādām uzskatām) arī ir studentu dziesmu sastāvdaļa. Tautasdziesmas populārākas ir studenšu korporācijās, bet studenti arī ar prieku tās dzied un iekļauj savos kantikumos.

Protams, visi šie dziesmu žanri pārklājas, un vienu un to pašu dziesmu nereti var attiecināt uz vairākiem žanriem, parādot **studentu dziesmu daudzšķautņainumu un to, ka šīs dziesmas nav tikai par dzīrēm, bet par dzīvi kopumā.**

Gaudeamus igitur

Atsevišķi autors vēlas pieminēt dziesmu, kas daudzās valstīs kļuva par studentu himnu, – *Gaudeamus igitur* (*Gavilēsim vēl arvien*). Šīs dziesmas pirmsākumi latīņu valodā rodami viduslaikos, un tās panti meklējami vēl 13. gs., bet ar pārliecību var teikt tikai to, ka *Gaudeamus* mūslaiku versijas pilns teksts zināms kopš 18. gs. pirmās puses (starp 1723.–1750. gadu) no ar roku rakstīta studentu dziesmu krājuma. 1781. gadā

Kristiāns Vilhelms Kindlebens (*Christian Wilhelm Kindleben*) rediģēja un cenzēja veco tekstu, kas saturēja neķītrus pantus, un publicēja teksta versiju, ko dziedam vēl šobrīd. *Gaudeamus* melodija pirmo reizi tika publicēta 1788. gadā, tomēr daži pētnieki apgalvo, ka tā lietota jau kopš 1735. gada.

Studentu dziesmu fenomens Vācijā

Studentu dziesmu kulturālais fenomens veidojies Vācijā. Kāpēc tieši Vācijā? Iemeslu ir diezgan daudz. Vācijā, atšķirībā no Francijas vai Krievijas, saglabājās un attīstījās akadēmiskā un studentu brīvība – *Frei ist der Bursch!* (*Buršs ir brīvs!*) – universitātēs, kur studentiem bija vairāk pašnoteikšanās tiesību. Tas veicināja dažādu tipu un virzienu studentu biedrību veidošanos – studentiem bija, kur dziedāt. Vācijas sadrumstalotība un pangermānisma kustība kalpoja par spēcīgu stimulu studentiem saprast savu kopību, kas kļuva par katalizatoru dažādu reģionu kultūru apvienošanai un studentu kustību institucionalizācijai, kā arī dziesmu repertuāra unifikācijai, – tātad bija mērķis dziedāt. Kultūras tradīcijas – liels skaits dzejnieku un komponistu, bursas un viduslaiku vagantu tradīcijas, tautasdziesmas un mīlestība pret koku dziedāšanu (atcerēsimies, ka dziesmu svētku tradīcija pie mums atnāca no Vācijas) – tātad bija, ko dziedāt.

Iespējams, ka arī Svētā Romas impērija, kopš 16. gs. vācu nācijas Svētā Romas impērija (Pirmais reihs), neskatoties uz tās likvidāciju 1806. gadā, tiecoties iemantot Romas impērijas tradīcijas, palīdzēja **saglabāt dziesmas latīņu valodā un studentu dziesmu tradīciju kā tādu.**

Vēl viens iemesls, kāpēc studentu dziesmu fenomens radās tieši Vācijā, ir vāciešu mīlestība pret kārtību, ko pamato teiciens *Ordnung muss sein!* (*Kārtībai jābūt!*), kas kalpoja par devīzi lielai daļai vāciešu. Pateicoties mīlestībai pret kārtību, vācu studenti no haotiskām iedzeršanām ar ne mazāk haotisku dziedāšanu **izstrādāja saskanīgu dzeršanas un dziedāšanas ceremoniālu**. Izņemot mutiskas tradīcijas (ūzuss), izveidoja arī t.s. *Biercomment* (alus komānu), kas reglamentēja alus vakara kārtību. Bija arī izstrādāts *Allgemeiner deutsche Bier-Comment* (Vispārējais vācu alus komāns), kas joprojām kalpo par kopīgu komānu vācu buršiem.

Dziedāšanas ceremoniāls

Katrai studentu korporācijai ir savs alus komāns, tomēr – vismaz Latvijā – ir kopīgie nosacījumi: līdz pusnaktij dziedāšana un runu teikšana notiek organizēti; par dziedāšanas un runu teikšanas kārtību atbild korporācijas amatpersona *magister cantandi* (kantu maģistrs); dziesmas dziedāšana notiek saskaņā ar ceremoniālu; pēc sauciena: “*Silentium!*” visiem klātesošajiem jāievēro klusums, bet pēc dziesmas uzsākšanas jādzied līdzī, ja, protams, attiecīgā dziesma ir kantikumā. Dziedāšana vai runu teikšana sākas ar saucienu:

“*Silentium ad cantum/verbum/oratorum*”, kas no latīņu valodas nozīmē *Klusums dziesmai/vārdam/runai*, un beidzas ar vārdiem: “*Cantus/verbum/oratorum ex est!*”, kas nozīmē *Dziesma/vārds/runa ir pabeigta*. Pēc dziesmas pabeigšanas visi klātesošie sauc: “*Schmollis*” – sauciens, ar kuru krāsneši vēršas pie fukšiem pēc kanta novadīšanas, ir no latīņu frāzes “*Sis mihi mollis amicus*”, kas nozīmē *Esi man labs draugs*. Pēc “*Schmollis*” seko “*Fiducit*” – atbildes sauciens no fukšiem, kas ir no latīņu frāzes “*Fiducia sit*” un nozīmē *piekrītu*. Kants – tā ir korporācijas akceptēta dziesma, kas iekļauta studentu dziesmu grāmatā (kantikumā).

Buršu dziesmas

Pēc studentu dziesmu dziedāšanas reglamentācijas parādījās arī dziesmas, kuras var nosaukt tikai un vienīgi par buršu dziesmām, jo tās neatrauti saistītas ar buršu ceremoniāliem vai pat rituāliem ar garīgu nozīmi.

Daļa no dziesmām bija paredzēta izpildīšanai svinīgajos pasākumos – komeršos, kas veltīti organizācijas dibināšanas gadadienai, mācību gada beigām un citiem svinīgiem notikumiem, piemēram, apvienības dziesma *Bundeslied* un krāsu dziesma *Farbenlied*. Komitāta vai atvadišanās dziesmu izpilda tad, kad aktīvie korporācijas locekļi (*Aktiv* – komilitoni) pāriet uz neaktīvo statusu (*inAktiv* – filistri), respektīvi, filistrējas. Dziesma, ar kuru sākas alus vakars, – *Eröffnungslied*. Korporācijā *Fraternitas Arctica* agrāk tā bija *Trinklied in Freien*, kas arī zināma ar nosaukumu *Brüder, lagert euch im Kreise*, latviešu valodā – *Brāļi, sēžaties šeit barā!*. Ir speciālas dziesmas korporācijas biedru kandidātu (fukšu) sodīšanai un atzinības izteikšanai. Ir arī dziesma, ko izpilda, kad pasākumu atstāj viesi vai īpaši cienījamie filistri. Latviešu studentu korporācijās šī dziesma saucās *Pikols*. *Pikols* bija baltu cilšu nāves dievs un mirušo valstības-pazemes valdnieks, ar to simbolizējot viesu, kurš par agru pamet sabiedrību, *aiziešanu uz viņsauli*.

Vissvarīgākā buršu dziesma ir *Landesvater* (latviešu studentu korporācijās to sauc dažādi: *Zemestēvs*, *Svētku dziesma*, *Tautieša solījums*), kuras nosaukums saistīts ar 18. gs. beigu dziesmas *Landesvater*, *Schutz und Rater*, *es lebe mein Landgraf Philipp hoch* tekstu, kuras melodiju lieto studentu korporāciju dziesmā *Alles schweige! Jeder neige*. Sākotnēji šī dziesma kalpoja kā cieņas izteiksme feodālim, tās zemes valdniekam, kurā atrodas studenti, bet jau 19. gs. sākumā tai bija raksturīga patriotiska noskaņa. Mūsdienās šī dziesma kļuvusi par daļu no buršu uzticības zvēresta atjaunošanas rituāla, kā arī brāļošanās rituāla Rīgas ūzusa studentu korporācijās. *Landesvater* rituālam ir stingra kārtība, un tas notiek bez jebkādam atkāpēm. Šis rituāls ievērojami atšķiras starp Tērbatas un Rīgas ūzusa korporācijām; Rīgas ūzusa korporācijās šis rituāls vairāk

līdzinās vācu tradīcijai. Mūsdienas Vācijā *Landesvater* tradīcija ir gandrīz izzudusi.

Riņķa dziesmas

18. gs. studentu aprītē nonāca *Rundgesänge* – riņķa dziesmas, kurās katram studentu dzīru dalībniekam nācās improvizēt strofu (pantu), pēc kura visi dzīru klātesošie kopā dziedāja piedziedājumu. Šīs dziesmas pārsvarā datētas ar 18. gs., tām ir daudz īsu (pārsvarā divrindu) strofu un garš, bieži atkārtojams piedziedājums, kura laikā var domāt par nākamo strofu. Laika gaitā vispopulārākās strofas izplatījās, tika pierakstītas, un šo dziesmu teksti kļuva arvien standartizētāki. Valodas literārais līmenis šajās dziesmās ir zems, jo tāda valoda lietota 18. gs. jaunatnes vidū, tomēr dažas no šīm dziesmām iekļuvušas vācu *Kommersbuch* (kantikumos). Spilgts piemērs ir dziesma *Ča, ča geschmauset* ar raksturīgo piedziedājumu *Edite, bibite, collegiales, post multa saecula pocula nulla*, ko var tulkot no latīņu valodas kā *Ēdiet, dzeriet, kolēģi, vēlāk svētki beigsies, nebūs*. Šī dziesma, cik zināms autoram, nav tulkota latviešu valodā, bet ir krievu valodā, un ar šo dziesmu obligāti jāuzsāk katrs alus vakars *Fraternitas Arctica*. Interesanti, ka Baumaņu Kārļa nepublicētās lugas *No tumsas caur dūmiem pie gaismas*, kurā attēlota latviešu studentu dzīve Sanktpēterburgā 19. gs. otrajā pusē, tekstā aprakstīts riņķa dziesmas ceremoniāls.

Šnoderi

Vēl viena interesanta parādība studentu korporāciju dziesmu kultūrā ir šnoderi (vāciski *schnodler*) – plašākā nozīmē tā ir dziesma, kas nav iekļauta korporāciju dziesmu grāmatās un kuru izpildīšana alus vakarā nav vēlama, jo korporāciju dziesmu tradīcija (pēc autora domām) pieprasa koru dziedāšanu, nevis dziedāšanu solo. Šaurākā nozīmē šnoderis ir frivola vai arī neķītra satura dziesma. Tādas dziesmas atļauts dziedāt tikai pēc pusnakts. Tās nedzied dāmu klātbūtnē, kā arī tām ir atšķirīgs dziedāšanas ceremoniāls – ar deķeli galvā, diriģējot ar dakšiņu u.tml. Ir korporācijas, kas iekļauj šnoderus kantikumos, bet citām ir atsevišķas dziesmu grāmatas tikai šnoderiem.

Studentu organizāciju dziesmu tradīcijā ir dziedāšana korī bez muzikālā pavadījuma – *a capella* –, bet Vācijā no 20. gs. sākuma dažreiz lietoja klavieres. Dziedāšana *a capella* prasa labu atmiņu dziesmu melodijām un, protams, dziesmu vārdu zināšanas. Turklāt koru dziedāšana nav iespējama bez dziesmu tekstu unifikācijas. Tomēr nekā unikāla šajās prasībās nav, jo katra dziesmas izpildīšana, kā arī apmācība nav iespējama bez atbilstošiem palīgīdzekļiem. Par tādiem līdzekļiem kļuva studentu korporāciju dziesmu grāmatas jeb kantikumi.

Par studentu dziesmu grāmatām autors sagatavojis izsmelšu rakstu, kas tiks publicēts nākamajā *Universitas* numurā.

NACIONĀLĀS ENCIKLOPĒDIJAS LAPĀS PLAŠA INFORMĀCIJA PAR STUDENTU ORGANIZĀCIJĀM UN TO GAITĀM

Nacionālās enciklopēdijas galvenais redaktors fil! Valters Ščerbinskis, *frater cursicus*

2018. gada 18. decembrī atvērtajai Latvijas Nacionālās enciklopēdijas elektroniskajai versijai 2020. gada nogalē apritēja divi gadi. Īsā laikā tā izveidojusies par nozīmīgu elementu zināšanu apguvē latviešu valodā virtuālajā vidē. Enciklopēdiju lasa arvien vairāk. Tā ir viegli, ātri pieejama katru dienu, ik brīdī, bez maksas jebkurā pasaules malā, kur vien ir internets. Enciklopēdiju veido visdažādāko nozaru lietpratēji, lai tās saturs būtu labākais vai viens no labākajiem par attiecīgo tēmu, ko latviešu valodā var atrast.

Ņemot vērā, ka enciklopēdijas raksturs ir universāls, tās uzdevums ir stāstīt par visām jomām. Būtisks jautājums ir par prioritātēm šķirklju atlasē. Gadu gaitā enciklopēdijas veidotājiem kļuvis skaidrs, ka vienkāršota, šabloniska pieeja, mēģinot noteikt svarīgāko, nedod cerēto. Līdz ar to nepieciešams pakāpeniski nodrošināt saturu ar aptverošām, mazāk aptverošām, nozīmīgām un ar nozīmīgām lietām saistītām tēmām.

Studentu sabiedrību atspoguļojums nebija enciklopēdijas darba kārtībā, taču radās labvēlīgi apstākļi, kas ļāva pievērsties šim jautājumu blokam. 2019. gada nogalē sarunā ar fil! Robertu Rūsi, *lettonus*, spriedām, ka būtu lieliski vienuviet apkopot korektu, objektīvu informāciju par studentu organizācijām, taču ierobežotie līdzekļi un ar tiem saistītās prioritātes neatļauj to uzsākt. R. Rūsis rosināja vērsties Latvijas Korporāciju apvienībā (L!K!A!), kuras seniors bija filistrs Arvils Zeltniņš, *lettonus*. Paskaidrojot potenciālos ieguvumus un vajadzības, L!K!A! piešķīra finansējumu šķirklju sagatavošanai. Tagad arī L!K!A! logo var redzēt Nacionālās enciklopēdijas atbalstītāju sadaļā.

Nākamais solis bija konkrēto organizāciju tekstu struktūra un autoru izvēle. Zināma pieredze, gatavojot

izdevumu *Uzticīgi draugam*, jau bija izveidojusies, daļēji šo pieeju likām par pamatu katram šķirklim. Autoru izvēle ir redakcijas un Nozaru redkolēģijas ziņā. Šķirklju finansētājiem par to un saturu nav teikšanas. Ņemot vērā jautājuma specifiku, bija skaidrs, ka autoram jābūt 1) vēsturniekam ar zinātniskā darba iemaņām, kas spēj kritiski paraudzīties uz faktiem un interpretācijām; 2) ļoti vēlams pazīt organizācijas no iekšienes; 3) spējīgam sekmīgi komunicēt ar šīm organizācijām, iegūstot aktuālos datus; 4) iespējai veltīt daudz laika intensīvam pētniecības un komunikācijas darbam. No lietderības viedokļa bija skaidrs, ka rakstītāju nevar būt pārāk daudz. Rezultātā divi vēsturnieki – taut! Evita Feldentāle, *varavīksne*, un fil!Andris Zeļenkovs, *frater cursicus*, – uzsāka darbu un kontaktējās ar visiem konventiem.

Šobrīd Nacionālās enciklopēdijas elektroniskajā versijā publicēti šķirklji par visām studenšu korporācijām, arī par vienību *Latviete*. Studentu korporāciju sadaļa strauji tuvojas darba noslēgumam. Katrā šķirklī cenšamies atklāt attiecīgo organizāciju būtiskākās un raksturojošās lietas. Atcerēsimies, ka tā ir virtuālā vide, allaž iespējami labojumi un papildinājumi. Būtisks elements ir ilustrācijas – šajā gadījumā regāliju attēlus nodrošinām, bet labākās fotogrāfijas atrodas pašās organizācijās. Esmu runājis ar daļu no konventiem un norādījis uz ilustrāciju nepieciešamību, ko visi skaidri apzinās, tomēr joprojām turpinu gaidīt lielāko daļu attēlu. Gandrīz visi ir ārkārtīgi aizņemti.

Ko gribam paveikt tuvākajā nākotnē? Pirmkārt, pabeigt iesākto. Otrkārt, rast līdzekļus, iespējams, darbību izbeigušo organizāciju aprakstu veidošanai. Treškārt, radīt šķirkljus, kas skaidrotu gan specifiskos jēdzienus, gan dotu konceptuālāku priekšstatu par organizāciju tipiem gan Latvijā, gan plašākā kontekstā studentu dzīvē. Tam būs jāmeklē līdzekļi, bet esam pārliecināti, ka agrāk vai vēlāk tos radīsim. **U!**

OLD RIGA SPA

EXPRESS SPA SALONS VECRĪGĀ

KALĒJU IELA 39, RĪGA

WWW.OLDRIGASPA.LV

+371 29 340 341

PAKALPOJUMI

MANIKĪRS

PEDIKĪRS

ZIVTIŅU PEDIKĪRS

VAKSĀCIJAS

MASĀŽAS

KOSMETOLOĢIJA

DĀVANU KARTES

-10% ATLAIDE

AR PAROLI:

BURŠI

Sarkanā klija (*Milvus milvus*).

Foto: Ivo Dinsbergs

DABAS AIZSARDZĪBA SABIEDRĪBAS KRUSTUGUNĪS: BIOLOGA PĀRDOMAS

Dr. biol. fil! Oskars KeiĶšs, *patrus*

Dabas aizsardzības pārvalde 2017.–2019. gadā Latvijā īstenoja Eiropas Savienības (ES) Kohēzijas fonda finansētu projektu *Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā*, ko sabiedrībai prezentēja ar īsāku nosaukumu – *Dabas skaitīšana*.

Lai gan projekta redzamākais uzdevums bija ES nozīmes biotopu inventarizācija Latvijā, tā laikā izstrādāti arī piecu sugu aizsardzības plāni un 25 īpaši aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni. Projekta lauka darbi tikko noslēgušies, un statistiku par visiem projekta rezultātiem – cik, kur un kas – uzzināsim tikai 2021. gada vidū. **Iespējams, šis bija visu līdzšinējo laiku viszināmākais Latvijas dabas aizsardzības projekts**, izņemot vienīgi Latvijas Sarkanās grāmatas izdošanu 1985. gadā. Savu popularitāti *Dabas skaitīšana*, visticamāk, iemantoja nevis tās nozīmības dēļ, bet pretrunīgā vērtējuma dēļ. Kamēr gaidām projekta rezultātus, piedāvāju dažas pārdomas par sabiedrības attieksmi pret dabas aizsardzību.

Cilvēku sabiedrība attīstības gaitā iemācījusies arvien labāk iegūt un izmantot dabas resursus. Dažādas tehnoloģijas jau labu laiku devušas cilvēkam iespēju tiktāl pārveidot dabas ainavu, ka tas apdraud citas dzīvo organismu sugas. Viens no pirmajiem populārākajiem problēmas sludinātājiem bija amerikāņu mežsaimnieks, ekoloģs, Viskonsīnas Universitātes medību saimniecības profesors Oldo Leopolds (*Aldo Leopold*, 1887–1948) savā slavenākajā grāmatā *Smilšu grāfistes kalendārs* (*A Sand County Almanac*, pirmo reizi izdota 1949. gadā, latviski – 1989. gadā). Otrs populārākais un daudz drosmīgākais darbs (par pesticīdu, it īpaši DDT

(dihlordifeniltrihloretāna), postošo ietekmi uz ekosistēmām) neapšaubāmi ir Reičelas Kārsones (*Rachel Carson*, 1907–1964) *Klusais pavasaris* (*Silent Spring*, pirmo reizi publicēts 1962. gadā, latviski nav tulkots). Pēc slavenā britu biologa un publicista Sera Deivida Atenboro (*Sir David Frederick Attenborough*) domām, *Klusā pavasara* kā grāmatas ietekme uz sabiedrību atpaliek tikai no Čārlza Darvina *Sugu izcelšanās*. Lai šis raksts nebūtu tikai ieteikumi, kādas grāmatas varētu izlasīt, dalīšos dažās pārdomās.

Latvija kā valsts nav celmlauzis savas bioloģiskās daudzveidības inventarizācijā – daudzas valstis to darījušas jau iepriekš, un mūsu kaimiņos Lietuvā šāda inventarizācija beidzās jau pirms pieciem gadiem. **Kas mani pārsteidza – cik daudzi pretojās šai inventarizācijai.** Bailes no zināšanām – kādas sugas un kur ir sastopamas – varbūt ir izskaidrojamas, bet saprotamas man tās nav. Kāpēc izskaidrojamas? Kā jau teicu, mēs Latvijā neesam pirmie, kas saskaras ar šo problēmu. Kā labāko un arī autoritatīvāko gribu izcelt Somijas piemēru. Pasaulslavenais somu ekoloģs Ilka Hanski¹ (*Ilkka Hanski*, 1953–2016), komentējot Somijas mežu aizsardzības stratēģiju, teicis, ka (autora tulkojumā) “nedz aizsargājamo mežu nogabalu mazais izmērs, nedz nelielā mežsaimnieciskā nozīme nevar būt kritērijs, kādēļ vieta ir aizsargājama, bet tieši pretēji – mazu nogabalu nozīme sugu aizsardzībā ir maza tieši mazo izmēru dēļ, un sugas jāaizsargā tur, kur tās sastopamas, nevis tur, kur tas netraucē mežsaimniecībai” (*Kotiaho* 2017). Izklausās loģiski, ņemot vērā, ka pārstādīt retās augu sugas ir teju neiespējami, tāpat kā *ierādīt*, kur ligzdot, piemēram, melnajam stārķim. **Kādēļ tad tāda pretestība? Man ir tikai viena atbilde – cilvēku alkatība!** Ņemot vērā gan Latvijas, gan it īpaši Somijas labo dzīves līmeni, cilvēku alkatībai nav

robežu, tāpēc dabai labprāt atstātu tikai tādas vietas, kas saimniecībai nav piemērotas vai izdevīgas. Katrs interesents pats atradīs *Latvijas Avīzē* 2019. gada 15. februārī publicēto rakstu par luksusa automašīnu iegādi Latvijas zemnieku saimniecībās – zemnieki pērk luksusa auto, bet apgrūtinā dabas aizsardzības prasību izpildi.

Vēl viena daļa no tiem, kuri lasa šīs rindas, domās – kāpēc vispār vajadzīgas tik daudzas sugas? Klasiskā aizsardzības bioloģija (*Groom et al.* 2005) parāda divas teorijas – **antropocentrisko un biocentrisko**. Antropocentriskā atzīst, ka sugas nedrīkst iznīcināt, jo cilvēki varētu no tām iegūt sev kādu labumu. Piemēram, no ASV ziemeļrietumu štatos augošajām sugām tikai ap 1,5% ir pārbaudītas, vai tās nesatur bioķīmiskas vielas, ko varētu izmantot vēža ārstniecībā (*Groom et al.* 2005). Turpretim biocentriskā teorija apgalvo, ka **cilvēks pats vēl nav radījis nevienu sugu, tāpēc tam nav nekādu tiesību kādu sugu iznīcināt**. Šī teorija aptver arī reliģiskās pārliecības daļu, ka cilvēks nav radījis sugas.

Un, visbeidzot, gribu ironizēt, ka sabiedrībā daudz plašāku rezonansi par dzīvo organismu dzīvesvietu glābšanu – biotopu aizsardzību (kas prasa no cilvēkiem ziedot kādu daļu no sava saimnieciskā labuma) – gūst dažādas ekstrēmistiskas kustības, kas aicina glābt indivīdus (par to neko nezaudējot savas labklājības vai resursu ziņā). Domāju, ka diemžēl katrs būs dzirdējis medību pretinieku saukļus par to, kā *nošauj nabaga dzīvnieciņu*. Te gribu pievērst uzmanību, ko savas grāmatas *Cilvēks atklāj suni* (*So kam der Mensch auf den Hund*, pirmoreiz izdota 1950. gadā, latviešu valodā 1976. gadā) priekšvārdā saka Nobela prēmijas laureāts, biologs, etologs, profesors Konrāds Lorencs (1903–1989): “Morāliski ir daudz nekrietnāk apgriezt kaklu mājas zosij, kas uzticīgi tuvojas cilvēkam, lai saņemtu no viņa rokas barību, nekā ar fizisku piepūli un labu tiesu pacietības nošaut meža zosi, kura pilnīgi apzinās, kādas briesmas tai draud, un kurai ir pat diezgan krietnas izredzes no tām izglābties.” Šo grāmatu ieteiktu izlasīt visiem medību pretiniekiem un tad padomāt, **vai cīnīties pret medībām Latvijā, kamēr pastāv industriālā cūkkopība, ir ētiski vai tomēr – demagoģiski?** **U**

Literatūra

- Carson, R. *Silent Spring, fortieth anniversary edition*. Boston & New York : A Mariner Book Houghton Mifflin Company, 2002.
- Groom M. J., Meffe G. K., Carroll C. R. *The principles of Conservation Biology*. Sunderland, Massachusetts : Sinauer Associates, Inc., 2005.
- Kotiaho, J. S. *On effective biodiversity conservation, sustainability of bioeconomy, and honesty of the Finnish forest policy*. Annales Zoologici Fennici 54: 13–25, 2017.
- Leopolds, O. *Smilšu grāfistes kalendārs*. Rīga : Zinātne, 1989.
- Lorencs, K. *Cilvēks atklāj suni*. Rīga : Zinātne, 1976.

¹ Ilka Hanski ir vienīgais biologs, kas minēts pašu somu izveidotā pasauleslaveno somu sarakstā līdzās tādiem dižgariem kā Jans Sibeliuss un Gustavs Mannerheims.

Mājsēde? Garlaicīgi?
Tev ir iespēja!

līdz 31. maijam
visām grāmatām
10% atlaide,
izmantojot kodu:
UNIVERSITAS2021

www.gramatuplaukts.lv

Daudzi no jums mani pazīst kā aktīvu buršu saimes locekli, taču rieltors esmu ilgāk nekā buršs. Jau 29 gadus nodarbojos ar nekustamajiem īpašumiem un 27 no tiem esmu SIA «Ritters» vadītājs. Varu palīdzēt ar īpašuma pārdošanu, pirkšanu, noformēšanu, apsaimniekošanu, kā arī konsultēt, kā pareizi un izdevīgi risināt problēmjautājumus saistībā ar jūsu īpašumu. Esmu sertificēts LANIDA rieltors (A-034), jurists un ilggadējs Latvijas Namīpašnieku asociācijas prezidents.

sia Ritters®

nekustamā īpašuma birojs

Dmitrijs Trofimovs
valdes loceklis

www.ritters.lv tālr. 29206021
e-pasts: dmitrijs.trofimovs@ritters.lv

DZIMTAS KOKS

ĢIMENES VĒSTURES SAGLABĀŠANA UN PĒTNIECĪBA

Fil! Māra Sprūdža, fil! Ilze Valdovska, taut! Meldra Ķemere, *selga*

Foto: taut! Liene Muste, *selga*

Dzimtas vēstures pētniecība ir bezgalīgs stāsts – arvien var atrast ko jaunu, atklāt iepriekš nezināmus dzimtas zarus. Mūsdienu tehnoloģijas būtiski palīdz un sniedz jaunas iespējas šajā ceļojumā. 2020. gada 6. februārī studenšu korporācijā *Selga* notika literārais vakars, kurā fil! Māra Sprūdža un taut! Meldra Ķemere stāstīja par būtisko dzimtas koka veidošanā. Māra, Latvijas Nacionālā arhīva (LNA) direktore, – no profesionālā skatu punkta, Meldra – savas dzimtas pētniecības entuziaste. Šajā rakstā atradīsiet gan profesionāla ieteikumus, gan entuziasta pieredzi dzimtas koka veidošanā.

Kad ikdienā tiekamies ar dažādu kultūru un tautību pārstāvjiem, arvien nozīmīgāks kļūst jautājums par identitāti. Svarīgi nezaudēt nacionālo identitāti un kultūru saskarsmē ar citu valstu kultūrām, vienlaikus bagātinot tās ar savu savdabību. Neredzamas saites mūs vieno ar priekštečiem, katrs no tiem atstājis mūsos kādu iezīmi. Cilvēka DNS iekodēts ne tikai izskats, bet arī rakstura iezīmes, mentalitāte, pat noslieces uz noteiktām slimībām. Dzimtas koks ir kā personificēts DNS. Izzinot dzimtas vēsturi, cilvēki labāk spēj izprast sevi. Tāpat, caur dzimtas vēstures prizmu skatoties uz pagātnes notikumiem, tiek labāk iepazīta tautas vēsture, tā kļūst tuvāka un izprotamāka, veidojas ciešākas saites ar dzimto vietu.

Ar ko sākt dzimtas koka veidošanu?

M. Sprūdžas ieteikumi, ar ko sākt. 1. **Izjautāt vecākus, viņu brāļus un māsas un vecvecākus;** 2. **Izpētīt viņu rīcībā esošos dokumentus un ģimenes foto albumus;** 3. **Iesaistīt citus radniekus.** Pirms ķerties pie arhīvu dokumentiem, jāsavāc pēc iespējas vairāk informācijas no radniekiem – **personu dzimšanas dati, ziņas par dzīvesvietu, reliģisko piederību, nodarbošanos, izglītību u.tml. informācija.** Jāņem vērā, ka visbiežāk cilvēki neatceras precīzus dzimšanas datumus, gadus un dzīvesvietas, tomēr tie ir pietiekami droši sākuma punkti tālākiem meklējumiem. Visu iegūto informāciju ieteicams pierakstīt, visērtāk sarunas ar radniekiem ierakstīt telefona diktofonā un ierakstu vēlāk atšifrēt. Šīm ierakstītajām sarunām būs vērtība pati par sevi, ne tikai kā avots izpētei. Dzimtas koka izveide nav tikai biogrāfiskie dati, tā ir arī dzimtas nostāstu vākšana, saglabājušos vēstuļu un apsveikuma kartiņu, dienasgrāmatu un citu liecību izpēte, fotogrāfijās redzamo personu noskaidrošana. Svarīgas ir arī dzimtas leģendas un nostāsti. Lai arī ne vienmēr tie apstiprināsies dokumentos, tomēr tie veido kopējo stāstu par dzimtu.

Sarunu par dzimtu var uzsākt, **pētot ģimenes albumus**, izjautājot par cilvēkiem un notikumiem, kas redzami fotogrāfijās. Darbs veicas labāk, ja kāds pierakstījis redzamo notikumu vietu, laiku un dalībniekus. Diemžēl bieži bildes ir skaisti saliktas albumos bez jebkādas informācijas. Arī paši notikuma dalībnieki vairs neatceras, kad un kur tas bijis. Līdzīgi ir ar ģimeņu video arhīviem. Tādēļ svarīgi arī šodien savas **fotogrāfijas un filmējumus aprakstīt** – pievienot informāciju par vietu, notikuma raksturu, laiku, dalībniekiem. Ne vienmēr saruna būs speciāli plānota, bieži

šādi atmiņu stāsti tiek stāstīti ģimeņu saietos, galvenais – tos paspēt iemūžināt.

Interesants un **nozīmīgs avots ir vēstules, dienasgrāmatas, apsveikuma kartītes**. Tās stāsta par cilvēkiem, to savstarpējām attiecībām, notikumiem. Tās ļauj labāk iepazīt senčus un notikumu kopsakarības. Pārskatiet arī citus ģimenes arhīvā **uzkrātos dokumentus** – liecības, darba līgumus, dokumentus par piederību dažādām organizācijām, diplomus, atzinības rakstus utt. Tie dos norādes par nodarbošanos, dzīvesvietām, hobijiem, kuras arī varēs izmantot tālākos meklējumos jau dažādu organizāciju arhīvos. Ieteicams iesaistīt arī citus radniekus. Pazīstu ģimeni, kurā jaunieši veido blogu par vecvecākiem, katru nedēļu publicējot vienu fotogrāfiju ar stāstu par to. Tādējādi viņiem dzimtas koka tapšana ir interesanta un vecvecāki jūtas iesaistīti.

Veicot izpēti, ieteicams **iegūtos materiālus digitalizēt**, tas radīs gan drošības sajūtu oriģinālu pazušanas gadījumā, gan dos iespēju apkopot vienkopus dzimtas arhīvu, kas glabājas pie dažādiem radniekiem, kā arī iespēju dalīties ar citiem ģimenes locekļiem un dzimtas pētniecības entuziastiem.

Dzimtas koku veidošanas tiešsaistes rīki

Paša koka veidošanai var izmantot dažādus internetā pieejamus rīkus vai zīmēt pašī. Populārākie rīki internetā ir Geni.com, Myheritage.com, Genery.com, GRAMPS. Tie dod iespēju ne tikai zīmēt (veidot) koku, bet arī pievienot fotogrāfijas, dokumentus, rakstus utt. Atsevišķas programmas piedāvā arī pārbaudīt, vai jūsu kokā minētie cilvēki neparādās kādā citā, tādējādi iespējams papildināt koku ar zariem, kuriem neesat veikuši izpēti, un iepazīt iepriekš nezināmus radniekus.

”

IZZINOT DZIMTAS
VĒSTURI, CILVĒKI
LABĀK SPĒJ IZPRAST
SEVI.

Pieejamas dažādas vietnes, kas veltītas tieši dzimtas pētniecībai. Tajās ir gan padomi pētniecībai, gan dokumentārie avoti. Kā avotus var izmantot digitalizētās avīzes, datubāzes, digitālās publikācijas un citus uzziņu materiālus. Sagatavojoties pētīt publicētos dokumentāros avotus, **jāņem vērā**, ka: 1) dokumenti būs dažādās valodās, ne tikai latviešu, bet arī krievu, vācu, latīņu; 2) liela daļa dokumentu būs rokrakstā, un pēdējā gadsimta laikā mainījies arī rakstības stils; 3) pāreja uz Gregora kalendāru Latvijas teritorijā notika tikai 1919. gadā, kad starpība bija jau sasniegusi 13 dienas. Lai visu vēl vairāk sarežģītu, laikā pirms iekļaušanas Krievijas impērijas teritorijā visos Latvijas novados

tika lietots jaunais laika skaitīšanas stils — Latgalē un Vidzemē to pirmoreiz ieviesa 1582. gadā, bet Kurzemē un Zemgalē 18. gadsimta sākumā. Tādēļ, pierakstot datumus, svarīgi norādīt, vai tie ir pēc jaunā vai vecā stila; 4) vārdi un dažreiz pat uzvārdi dažādos dokumentos var atšķirties ne tikai pieraksta dēļ, bet arī tulkojuma dēļ, piemēram, Jānis var būt minēts arī kā Ivans, Henrijs kā Indriķis utt. 19. gs. beigās daudzi uzvārdus vāciskoja vai krieviskoja, bet 30. gados populāra bija uzvārdu latviskošana. Lielākā daļa digitalizēto dokumentu nav mašīnlasāmi, tajos nevarēs meklēt tekstu, tie būs jālasa lapu pēc lapas.

Dažas noderīgas interneta vietnes

www.arhivi.gov.lv. Šajā vietnē atrodamas noderīgas datubāzes un tematiskās vietnes, t.sk. specializētā vietne *Raduraksti* (www.raduraksti.arhivi.lv), virtuāla lasītava, kurā pieejami arhīvā digitalizētie dokumenti un veidotās datubāzes, kas saistītas ar dzimtu vēstures pētniecību. Lielākās dokumentu kolekcijas ir *Baznīcu grāmatas*, *Dvēseļu revīzijas*, *Viskrievijas tautas skaitīšana*, *Rīgas Politehniskais institūts*, datubāze *Latvijas Republikas pasu kolekcija*. Vietne šobrīd ir pārveides procesā, tomēr cerams, ka nākamā gada laikā to varēs sākt papildināt ar jaunām dokumentu grupām. Vietnē *RedzidzirdiLatviju* publicēti foto, skaņas un audiovizuālie dokumenti. Te var atrast daudz un dažādus vizuālos materiālus dzimtas kokam. Ja dzimtā ir izsūtītie, var izmantot datubāzi *Deportēto Latvijas iedzīvotāju saraksti*, Latvijas Universitātes studentu datubāzi.

www.ciltaskoki.lv. Lielākais portāls dzimtas pētniecībai, te ir ļoti daudz materiālu iesācējiem, aktīvi tiek indeksēti *Radurakstos* un *Family Search* lapās publicētie dokumenti, kā arī ir noderīgu saišu saraksts.

www.periodika.lv. Vietne, kurā tiek publicētas digitalizētās avīzes, kas ir mašīnlasāmas un kurās var meklēt tekstu. Avīžu rakstos var atrast negaidītus pārsteigumus un interesantus faktus.

www.timenote.info (sākotnējais nosaukums nekropole.info). Satur ziņas par apmēram 12 miljoniem personu, tai skaitā pazudušām un nogalinātām Gulaga nāves noietnēs, un vairāk nekā 151 000 kapsētu. Sākotnēji tā tika veidota kā cilvēku piemiņas un apbedījumu vietu enciklopēdija, kas ir publiska datubāze, kur ikviens aicināts ne tikai meklēt, bet arī ierakstīt piederīgos un tuviniekus.

cemety.lv. Kapsētu informācijas digitalizācija un datu pārvaldības sistēma, kas izveidota sadarbībā ar pašvaldībām un kapsētu apsaimniekošanas speciālistiem. Publiskajā daļā var meklēt apbedītos, kā arī papildināt apbedīto un kapa vietu informāciju (foto, dzīvesstāsti, piemiņas ieraksti u.c.). Šobrīd sistēmā publicētas ziņas par 432 kapsētām un vairāk nekā vienu miljonu apbedītajiem.

Savukārt nozīmīgākās starptautisko organizāciju vietnes ir www.familysearch.org, www.myheritage.com, www.ancestry.com. *Family Search* digitālajos arhīvos var atrast lielāko un

pilnīgāko dokumentu kolekciju par Latviju. Tur šobrīd ir vairāk informācijas nekā *Radurakstos*. Ja dzimtas vēsture saistīta ar ieceļošanu vai izceļošanu no Latvijas, nevajag aizmirst par attiecīgo valstu arhīviem.

Kur vēl meklēt?

Dodies uz **bibliotēku**! Pēdējo gadu desmitu laikā izdotas daudzas bibliogrāfiskās vārdnīcas, enciklopēdijas, novadpētnieku pētījumi par dažādām vietām, kā arī pētījumi par dažādu organizāciju vēsturi. Zinot radnieku nodarbošanos, dzīvesvietu, piederību kādai organizācijai, varat izskatīt šos izdevumus, un, ļoti iespējams, uzzināsiet iepriekš nezināmus faktus par saviem radniekiem. Tāpat var iesaistīties **entuziastu grupās**, kuras var atrast gan speciālajās vietnēs, gan sociālajos tīklos. Viena no aktīvākajām grupām darbojas ciltsraksti.lv paspārnē. Šeit notiek aktīva arhīva dokumentu indeksēšana, diskusijas un pat lekcijas iesācējiem. Varēsiet lūgt palīdzību atšifrēt ierakstu, pajautāt par avotiem, jauniem resursiem utt. Kad veikti visi priekšdarbi, var doties **uz arhīviem**. Veicot pētniecību arhīvā, jāņem vērā, ka tur neuzkrāj dokumentus par cilvēkiem, bet gan par organizācijām. Izņēmums ir personu fondi. Tādēļ jāzina, kuras organizācijas dokumentos vēlaties iedziļināties. Tāpat pieejamību dokumentiem nosaka Vispārīgā datu aizsardzības regula, Arhīvu likums u.c. normatīvie akti. Esat gatavi pierādīt radniecību ar cilvēkiem, par kuriem meklējat informāciju, vai uzrādīt viņu parakstītu atļauju. Personas datu aizsardzība attiecas uz dzīviem cilvēkiem. Ja kādu personas datu izpaušana var kaitēt pēcnācējiem, tad tie tiek aizsargāti (piemēram, ziņas par iedzimtām slimībām, adopciju u.tml.).

Arhīvu resursi

Tālāk nedaudz par LNA pieejamajām dokumentu grupām, ko var izmantot dzimtas vēstures pētniecībā.

Baznīcu grāmatas

Līdz 1921. gada februārim laulības, miršanu un bērnu dzimšanu reģistrēja baznīcu grāmatās, tādēļ, lai tur meklētu, jāzina dzīvesvieta un reliģiskā piederība – draudze, kurai piederēja senči. No 1921. gada civilstāvokļa aktu reģistrāciju veic dzimtsarakstu nodaļās. Arhīvā pieejamas baznīcu grāmatas par laika posmu līdz 1914. gadam.

Baznīcu grāmatas pēc savas būtības ir reģistri:

- dzimušo un kristīto reģistri (tajos norādīts bērna vārds, uzvārds, dzimšanas datums, laiks un vieta, bērna vecāku vārdi un uzvārdi, konfesija, sociālais stāvoklis vai nodarbošanās, vai bērns dzimis laulībā vai ārpus laulības, ziņas par krustvecākiem);
- saderināto, uzsaukto un laulāto reģistri (tajos var atrast saderināto, uzsaukto un laulāto vārdu un uzvārdu, vecumu, sociālo stāvokli un arodu, dzimšanas vietu, konfesiju,

iepriekšējo ģimenes stāvokli, saderināšanās, uzsaukšanas un laulāšanas datumu, līgavaņa un līgavas vecāku vārdu un uzvārdu, sociālo stāvokli un nodarbošanos);

- laulāto hronoloģiskie reģistri (tie ir tikai evaņģēliski luteriskajām draudzēm, tajos norādīts laulāto vārds un uzvārds, dažreiz – dzīvesvieta);
- mirušo reģistri (tajos var atrast mirušā vārdu, uzvārdu, dzimšanas vietu, vecumu, ģimenes stāvokli, miršanas datumu un vietu, nāves cēloni, apglabāšanas datumu, dažreiz – arī vietu; katoļu draudžu mirušo reģistros mēdz būt ziņas par palikušo atraitni un bērniem);
- iesvētīto saraksti (tie ir tikai evaņģēliski luteriskajām draudzēm, un norādīts iesvētītās personas vārds, uzvārds, dzimšanas vieta un laiks, iesvētīšanas datums, vecāku vārds un uzvārds, sociālais stāvoklis un arods).

Dvēseļu revīzijas

Vidzemes guberņā pirmoreiz revīzija notika 1782. gadā (Krievijas guberņās tā bija 4. revīzija), 5. revīzija – 1795., 6. revīzija – 1811., 7. revīzija – 1816., 8. revīzija – 1834., 9. revīzija – 1850., bet pēdējā, 10., revīzija – 1858. gadā. Kurzemes guberņā pirmoreiz revīzija notika 1797. gadā (5. revīzija). Tā kā revīzijas rezultāti izrādījās nepietiekami kvalitatīvi nodokļu noteikšanai, šo revīziju Kurzemē atkārtoja vēl 1798. un 1803. gadā. 6. revīzija notika 1811., 7. revīzija – 1815./1816., 8. revīzija – 1834./1835., 9. revīzija – 1850., bet pēdējā, 10., revīzija – 1857./1858. gadā. Revīziju starplaikos katru gadu uzskaitītas visas pienākušās un aizgājušās personas, norādot, kad, no kurienes/uz kuriem, uz kāda pamata persona pienākusi/aizgājusi, kāds bijis tās ģimenes numurs un vecums iepriekšējā revīzijā. 4. un 5. revīzijā uzskaitīti arī dižciltīgie, maģistrātu un pilsētu pārvalžu locekļi, skolotāji un baznīcas kalpotāji, kā arī mākslinieki un amatnieki. Vidzemes guberņas revīziju sarakstu papildinājumi – pārrakstīšanas un izmaiņu lapas – ir līdz pat 1917. gadam, bet Kurzemes – līdz 1912. gadam. Muižu revīziju dokumentos uzskaitītas gan privātajās un kroņa muižās, gan tām piederošajās saimnieciskajās struktūrās (pusmuižās, zemnieku saimniecībās, krogos, dzimnavās u.c.), gan mācītājmuižās dzīvojošās personas. 1811. gada revīzijā uzskaitīti tikai vīrieši, bet 1816. gada revīzija atkārtota 1826. gadā, kad Vidzemes zemnieki pirmoreiz reģistrēti ar uzvārdiem. Kurzemes zemnieki ar uzvārdiem reģistrēti tikai 1834. gada revīzijā, bet dažās muižās tikai 1850. gadā. Līdz tam zemnieku ģimenes uzskaitītas ar kārtas numuriem, katrai ģimenei piešķirts savs kārtas numurs, kas saglabāts arī pēc uzvārdu piešķiršanas. 9. un 10. revīzijā kārtas numuri mainīti, bet norādīts arī ģimenes numurs iepriekšējā revīzijā. Iedzīvotāji uzskaitīti divās lielās grupās: (1) nodokļu maksātāji un rekrūšu devēji (*Steuer- und Rekrutenpflichtige*) un (2) tikai nodokļu maksātāji (*Steuerpflichtige*). Revīziju sarakstos norādīts arī katras uzskaitītās personas vecums revīzijas laikā un tās vecums iepriekšējā revīzijā. Tāpat norādīta ģimenes locekļu radniecība, vai bijuši saimnieki, kalpi, mežsargi u.tml.), vai persona revīziju starplaikā mirusi, piedzīmusi, pārcelta vai pārgājusi uz citu

Fil! Māra Sprūdža, *selga*, uzstājas literārajā vakarā par dzimtas koka veidošanu.

saimniecību, muižu, guberņu, vai pienākusi no citas vietas, sodīta vai paņemta rekrūšos, dažreiz norādītas arī fiziskās nepilnības.

Pieejami arī Vidzemes un Kurzemes pilsētu – Rīgas, Slokas, Valkas, Cēsu, Valmieras, Limbažu, Bauskas, Grobiņas, Jaunjelgavas, Jelgavas, Jēkabpils, Kuldīgas, Liepājas, Piltēnes, Tukuma un Ventspils – revīziju saraksti un to papildinājumi. Vidzemes pilsētu revīzijās iedzīvotāji uzskaitīti gan pēc dzīvesvietas (pilsētu kvartāliem, priekšpilsētām u.tml.), gan pēc piederības konkrētai nodokļu maksātāju kategorijai: strādnieki, pilsoņi, amatnieki, tirgotāji, loči, stūrmaņi, karadienestam nepakļautās personas, mājkalpotāji, ebreji, zaldātu bērni, tirgotāji u.c. Šīs kategorijas uzskaitītas vairākās apakškategorijās: strādnieki *raskoļņiki*, strādnieki pilsoņu nodokļu maksātāji, pilsoņi *raskoļņiki*, pilsoņi kristītie ebreji u.tml. Kurzemes pilsētu revīzijās iedzīvotāji lielākoties uzskaitīti pēc reliģiskās piederības – kristieši, ebreji, bet šo divu grupu ietvaros vēl sīkākās nodokļu maksātāju kategorijās. No Latgales revīziju dokumentiem saglabājušās tikai dažas lietas: viena lieta – Rēzeknes apriņķa 1772. gada revīzijas saraksti, viena lieta – Ludzas apriņķa Ozupinas sādžas 1816. un 1834. gada un Ozupinas privātmuižas 1850. un 1858. gada revīzijas saraksti, sešas lietas – Ludzas un Daugavpils apriņķa 1858. gada revīzijas saraksti.

Viskrievijas tautas skaitīšanas dokumenti

Viskrievijas tautas skaitīšana notika divos etapos: pirmajā (1896. gada decembrī – 1897. gada janvārī) skaitītāji apstaigāja mājas un aizpildīja skaitīšanas veidlapas, otrajā etapā – 1897. gada 28. janvārī – visi skaitītāji vēlreiz apstaigāja mājas un veica nepieciešamos labojumus. Pilsētās un laukos – muižās

un gruntnieku saimniecībās – skaitīšanas veidlapas aizpildīja īpašnieki vai nomnieki, citos lauku īpašumos – īpaši skaitītāji. Iedzīvotāju uzskaites vienība laukos bija saimniecība, bet pilsētā – dzīvoklis. Par katru saimniecību (dzīvokli) aizpildīja atsevišķu uzskaites lapu, kurā norādīja uzskaitīto personu uzvārdu, vārdu, tēva vārdu vai iesauku, dzimumu, radniecības pakāpi attiecībā pret saimes galvu, vecumu, ģimenes stāvokli, kārtu, ticību, dzimšanas vietu, piederības vietu, dzīvesvietu, dzimto valodu, izglītību (vai prot lasīt, kur mācījies) un nodarbošanos (pamatnodarbošanās un blakus nodarbošanās), attiecības pret karaklausību, fiziskos trūkumus, vai uzskaites brīdī atradies konkrētajā dzīvesvietā. Vidzemes guberņas latviešu apdzīvotajā daļā un Kurzemes guberņā veidlapu iespiestie teksti ir krievu valodā ar tulkojumu latviešu un vācu valodā, Vitebskas guberņas veidlapu iespiestie teksti ir tikai krievu valodā. Veidlapas ir attiecīgi aizpildītas krievu, vācu vai latviešu valodā.

Arhīvā glabājas:

- Vidzemes guberņas – Rīgas pilsētas, Rīgas apriņķa, Valmieras apriņķa – tautas skaitīšanas dokumenti;
- Kurzemes guberņas – Aizputes, Bauskas, Dobeles, Grobiņas, Ilūkstes, Jēkabpils apriņķa, Jelgavas pilsētas un apriņķa, Kuldīgas pilsētas un apriņķa, Liepājas pilsētas un apriņķa, Talsu apriņķa, Tukuma pilsētas un apriņķa un Ventspils apriņķa – tautas skaitīšanas dokumenti;
- Vitebskas guberņas – Daugavpils pilsētas un apriņķa, Drisas apriņķa Piedrujas miesta un pagasta, Pustiņas miesta un pagasta un Suškovas pagasta, Ludzas pilsētas un apriņķa, Rēzeknes pilsētas un apriņķa – tautas skaitīšanas lapas.

Studentu lietas

Studentu lietās var atrast daudz informācijas, tajās ir personas dzīves apraksti; personas dokumentu noraksti (dzimšanas apliecības, pases u.c.); personas iesniegumi; iepriekšējo izglītību apliecinājoši dokumenti (vidējās izglītības atestāti, iepriekš iegūtās augstākās izglītības diplomi); studiju procesa raksturojoši materiāli (studentu kartes, studiju grāmatīņas, noslēguma darbu kopsavilkumi un to recenzijas, diploma pārbaudījuma protokoli) u.c.

Rīgas Politehniskā institūta (1862–1920) studentu un pasniedzēju lietas ir publicētas *Radurakstos* un Pārrobežu e-arhīva portālā (<http://earchive-estlatrus.eu/home>). Informāciju par studentiem Latvijas Universitātē līdz 1944. gadam var meklēt datubāzē *Latvijas Universitātes studenti* un ar pašu lietu iepazīties LNA vēstures arhīva lasītavā, drīzumā tām vajadzētu būt arī *Radurakstos*, var meklēt arī *Family Search* datubāzēs. Latvijas Konservatorijas, Latvijas Mākslas akadēmijas un Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas audzēkņu lietas līdz 1945. gadam atrodas LNA vēstures arhīvā, tās nav digitalizētas.

Par studējušajiem un pasniedzējiem dažādās augstskolās padomju periodā informācija jāmeklē augstskolu arhīvos. Padomju periodam raksturīgs dokuments ir arī raksturojums, ko izsniedza skola vai darba vieta. Ar šīm lietām varēs iepazīties tikai ar pašu cilvēku atļauju.

Dažādu iestāžu, uzņēmumu darbinieku personu lietas

Personu lietās var atrast daudz informācijas, tajās ir personas dzīves apraksti (autobiogrāfijas) un raksturojumi; personas dokumentu noraksti (dzimšanas apliecības, pases u.c.); izglītību un kvalifikāciju apliecinājoši dokumenti. Lai tās atrastu, jāzina darba vieta un periods, kurā cilvēks tur strādājis. Personas lietas parasti apkopotas pa gadiem, kurā izbeigtas darba attiecības. Ar šīm lietām varēs iepazīties tikai ar pašu cilvēku atļauju.

PSRS režīma represēto krimināllietas

Šīs lietas glabājas LNA Latvijas Valsts arhīvā. Lai uzzinātu lietas numuru, var meklēt Deportēto iedzīvotāju datubāzē vai izdevumos *Aizvestie un No NKVD līdz KGB. Politiskās prāvas Latvijā: 1940–1986. Noziegumos pret padomju valsti apsūdzēto Latvijas iedzīvotāju rādītājs*. Ar šīm lietām var iepazīties ar pašu represēto atļauju vai viņu tiešie pēcnācēji. Lietās ir ne tikai ziņas, par ko viņi apsūdzēti, bet arī personas dokumenti, ziņas par ģimeni, sabiedrisko darbību.

Sabiedrisko organizāciju dokumenti

Zinot, kādās sabiedriskajās organizācijās darbojās radnieks, vērts ielūkoties šo organizāciju biedru sarakstos, sēžu protokolos, kuros var atrast daudz interesanta, pat negaidītus faktus.

PIEREDZES STĀSTS DZIMTAS KOKA VEIDOŠANĀ

Tautiete Meldra Ķemere, *selga*, stāsta par pieredzi dzimtas koka veidošanā un jaunāko tehnoloģiju izmantošanā.

Mans darbs dzimtas koka veidošanā sākās pirms pāris gadiem un man izdevās pusgada laikā papildināt dzimtas koku ar vismaz 150 iepriekš nezināmiem radniekiem no dažādām Latvijas vietām. Vispirms jāsaka, ka par pamatu maniem dzimtas pētījumiem kalpoja tēta iepriekš paveiktais darbs. Man piedzimstot, viņš izveidoja dzimtas koku ar apmēram 230 personām no abu vecāku pusēs. Tēti to bija veidojis pavisam vienkāršā veidā – aptaujājot trīs manus vecvecākus. Mani patiešām pārsteidz, cik plašas bijušas vecmāmiņu un vectētiņa zināšanas par saviem senčiem. Vai tiešām mēs katrs varētu tik viegli nosaukt gandrīz simt savu radnieku līdz ceturtajai, piektajai radniecības pakāpei?

Ģenētiskie pētījumi

Starta šāvienu manā pētniecībā deva tieši ģenētiskie pētījumi. Kādā nesteidzīgā brīvdienā lasīju žurnālā *Ilustrētā zinātne* rakstu par gēnu pētniecības jaunumiem un vispasaules dzimtas meklētāju iecienīto platformu *MyHeritage*. Biju par to dzirdējusi iepriekš, bet tobrīd izlēmu, ka gribu vispirms noskaidrot, kādai tautai raksturīgie gēni vēl papildus baltiešu gēniem manī ir. Jau pēc pāris dienām pasūtīju analīžu komplektus. Tad sekoja siekalu parauga izsūtīšana atpakaļ pa pastu un rezultātu gaidīšana divus mēnešus. Kad saņēmu rezultātus, virspusēji tos apskatīju, bet par uzrādītajām ģenētiskajām sakritībām ar tūkstoš svešiniekiem tobrīd vēl nedomāju. Viņu uzvārdi bija man sveši, netrūka ne somu, ne amerikāņu, ne vāciešu, kuri it kā varētu izrādīties mani radnieki. Pāris mēnešus vēlāk man sociālajos tīklos uzrakstīja sieviete, kura teicās esam mana radniece, spriežot pēc ģenētiskās sakritības. Mums pat bija uzrādīta arī radniecības pakāpe – mēs esot ceturtais pakāpes radnieces –, un tāda līmeņa radniecību ir iespējams izpētīt. Uzrakstīju viņai vēstulē man zināmos senču uzvārdus, un neticamā kārtā viņa uzreiz redzēja divus no tiem arī savā dzimtas kokā! Tā es atradu ceturtais pakāpes māsīcu ar vairāku paaudžu nobīdi, kuras senči dzīvojuši tajā pašā ciematīnā, kur manējie, – mūsu dzimtas saradojušās pirms apmēram 160 gadiem. Vārds pa vārdam, un savienojām mūsu dzimtas kokus, es uzzināju jaunus senču vārdus un dzimto māju nosaukumus. Bez ģenētiskās analīzes veikšanas to, visdrīzāk, nekad neuzzinātu.

Aizrakties līdz neatminamiem laikiem

Tad es patiesi aizrāvos ar dzimtas pētījumiem un sāku nodarboties ar internetā pieejamo baznīcas grāmatu, muižu

Taut! Meldra Ķemere, *selga*, literārajā vakarā dalās ar savu pieredzi un rāda, kā *audzēt* savas dzimtas koku.

revīziju un tautas skaitīšanas materiālu izpēti, kuri atrodami vietnē www.raduraksti.arhivi.lv. Baznīcas grāmatās pieejami personu dzimšanas, laulību un miršanas ieraksti. Varētu likties – vai gan dzimšanas ieraksts ir kas svarīgs? Īpaši, ja ir jau ģimenē zināms, ka tāds sencis dzīvojis? Bet tādā vienā nelielā ierakstā, kas parasti rakstīts grūti saprotamā rokrakstā vācu vai krievu valodā, slēpjas īsti brīnumi – dzimušā bērna vecāku vārdi un viņu stāvoklis sabiedrībā vai nodarbošanās – saimnieks, kalps, šuvējs –, tāpat arī dzimtais ciems, māju nosaukums, krustvecāki. Laulības ierakstos iespējams uzzināt dzimtas sieviešu pirmslaulību uzvārdus, kuri bieži aiziet nebūtībā, koncentrējoties tikai uz saimes vīrišķo pusi – māju mantiniekiem, dzimtas uzvārda turpinātājiem. Samērā nesenie 1935. un 1941. gada tautas skaitīšanas ieraksti sniedz svarīgu informāciju par cilvēku nodarbošanos un ļauj atrast vienviet visus ģimenes locekļus, kādi nu uz to brīdi mājā mituši. Bet viens no vislielākajiem priekiem man bija ieraudzīt savas dzimtas māju nosaukumu jau 1816. gadā veiktajā muižas *dvēseļu revīzijā* – skaitīšanā. Apzināties, ka mani senči, kaut vēl bez uzvārdiem, mājās droši vien dzīvojuši kopš *neatminamiem laikiem*. Pētot tik senu dzimtas vēsturi, iestājās mirklis, kad gada skaitļi, kas sākas ar cipariem 1 un 9, jau šķiet pārāk nesenī un neinteresanti. Gribētos aizrakties daudz, daudz senākā pagātnē! Izpētot baznīcu grāmatas un ģenētiskās sakritības, atradu arī ceturtais pakāpes māsīcu Amerikā, kuras vecvectēvs dzimis manās kaimiņmājās.

Meklēšanas praktiķes ieteikumi

Pētot nevīlšus izstrādājās metodika, kādā secībā pētījumus veikt. Vispirms atrast 1935. vai 1941. gada tautas skaitīšanas datus. Tad meklēt radnieku dzimšanas ierakstus baznīcu grāmatās, kuras sakārtotas pa muižām un draudzēm. Kad atrasts tas, meklēt

bērna vecāku laulību ierakstu, lai uzzinātu mātes pirmslaulību uzvārdu. Tālāk meklēt brāļus, māsas un senākus senčus, izpētīt mātes dzimtu. Tas gan vislabāk izdodas tad, ja personas nav pārcēlušās no vienas draudzes uz citu. Te ļoti noder vietnē www.periodika.lv – 20. gadsimta laikrakstu arhīvi. Dzimtu pētniecība pasaulē arvien plešas plašumā, un, ja vien ir interese un apņēmība, var panākt ļoti daudz! Vietnē Facebook.com ir domubiedru grupas, kurās cilvēki dalās ar informāciju, lūdz palīdzību salasīt izbalējušu dzimšanas ierakstu vai arī vienkārši uzraksta visu, ko zina un ko vēlas uzzināt par radiniekiem. Var nepārspilējot teikt, ka katru dienu grupās parādās desmitiem diskusiju, meklējumu un – kas svarīgākais – atradumu! Parādās arvien jaunas ģenētiskās sakritības, arvien jaunas mīklas un jauni puzzles gabaliņi. Pētījumi lika padomāt, vai ar pirms vairākiem gadsimtiem dzīvojuša senča vārda uzzināšanu vien ir pietiekami, lai sajustu to kā savas dzimtas locekli? Vismaz man katrs atrastais senča vārds un mājas nosaukums nozīmēja ļoti daudz – atrast mājas nosaukumu 19. gadsimta kartēs, apciemot to pašu vietu, tikai dažus gadsimtus vēlāk. Dzimtas koku var nodot nākamajām paaudzēm, to var uzdāvināt bērniem piedzimstot. Un dzimtas koks var dot motivāciju pašiem rīkoties tā, lai mūsu mazmazmazbērniem mēs būtu kaut kas vairāk par vārdu, uzvārdu un dzīves datiem. Lai neizzūdām kā tie mūsu senči, kuriem nācies nodzīvot dzīvi, netopot iemūžinātiem nevienā fotogrāfijā vai gleznā.

Ceram, ka abu *selgu* zināšanas un pieredze iedrošinās tos, kuri vēl nav sākuši savas dzimtas pētniecību, bet gribētu to darīt. Ar ko sākt? Varbūt tā ir iespēja šajos laikos piezvanīt savas dzimtas vecākajam pārstāvim un uzsākt sarunu par to, kā veidojies ģimenes stāsts šajā pasaulē. Mēs ticam, ka šādas sarunas patiešām ir vērtīgas un īpašas. Tāpēc vēlam ar izzinošām sarunām pildītu laiku un izdošanos! **U!**

18. NOVEMBRA NEFORMĀLAIS GĀJIENS

Fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*

Foto: com! Nikolajs Voicehovskis, *frater arctus*

Studentu korporāciju jumta organizācija P!K! novembra sākumā pieņēma lēmumu atcelt 18. novembra korporāciju gājienu, tā vietā aicinot visas akadēmiskās mūža organizācijas doties uz Rīgas Brāļu kapiem individuāli. Pēc *Universitas* redakcijas lūguma piekritu lasītājiem izstāstīt notikušā neformālā gājiena stāstu.

Neliela priekšvēsture. *Fraternitas Arctica* novembrī bija paredzēts 140. dibināšanas komersšs. Covid-19 pandēmijas dēļ svinēšana tika atcelta, un tikai pēc filistru lūguma noorganizējām komersšu ar desmit buršiem klātienē un pārējiem attālināti (atbilstoši tā brīža epidemioloģiskajiem ierobežojumiem, ar kuriem biju skrupulozi iepazinies). Tomēr 3. novembrī P!K! sēdē ar pārliecinošu balsu vairākumu pieņēma *Fraternitas Lataviensis* propozīciju atcelt ikgadējo 18. novembra gājienu. Pret balsoja *Ventonia*, atturējās – *Fraternitas Arctica*.

Mana pārliecība ir, ka 18. novembra gājiens un svētbrīdis Brāļu kapos ir vieta, kur visi akadēmisko mūža organizāciju biedri var sajūst kopību, piederību valstij un tautai. Atteikties no šīs tradīcijas nepārtrauktības man bija nepieņemami. Uz gājieniem tajā brīdī ierobežojumi neattiecās, bija jāievēro tikai distancēšanās. Uzskatu, ka bija iespēja organizēt gājienu atbilstoši gan likumam, gan veselajam saprātam. Bija arī *Ventonia* propozīcija korporāciju biedriem no *Alma Mater* līdz Brāļu kapiem (5,3 kilometru garumā) izretoties gar ielas malu, tādējādi ievērojot vismaz divus metrus starp katru korporantu. Gājienā ietu tikai prezidijs un oldermanis ar korporācijas karogu. Tika piedāvāti arī citi varianti, bet gājiens tika atcelts. Dīvaini bija atteikties no gājiena laikā, kad darbojās lielvieklā un vēl nebija noteikti ļoti stingri ierobežojumi. Dažas dienas iepriekš piezvanīju P!K! t/l senioram com! Linardam Birzniekam, *frater cursicus*, lai pārliecinātos, ka P!K! prezidijs tiešām neplāno kādā veidā organizēt 18.

18. novembrī vairāku studentu un studenšu korporāciju biedri gan individuāli, gan neformālā gājienā tomēr nolika ziedus pie Mātes Latvijas.

novembra pasākumu. Saņēmu atbildi, ka katrs konvents var rīkosies patstāvīgi.

Nolēmu, ka 18. novembrī plkst. 8.00 no rīta, kā katru gadu, uzsāksu gājienu no Latvijas Universitātes (LU). Par to paziņoju gan sociālajos tīklos, gan korporāciju vēstkopā. Lai nepulcētos, uzrunāju tikai savu draugu fil! Borisu Poļakovu, pārējie *arkti* gāja no C!Q! atsevišķi. P!K! gājiens redzējis daudzu korporāciju karogus, bet tikai vienam karogam tur bija jābūt, un es paņēmu Latvijas karogu. No LU galvenās ēkas gāja arī *Lettonia*, *Lettgallia*, *Ventonia* (pēdējās divas ļoti kuplā skaitā), *Gersicania* un akadēmiskās biedrības *Konkordija Valdemārija* biedri. Gājām ikgadējā maršrutā – tikai pa ietvi, ievērojot luksoforus. Brāļu kapos pievienojās *Ventonia* prezidijs ar karogu, kā arī daži burši no citiem konventiem un studenšu korporāciju locekles – kopā vairāk nekā 60 cilvēki. Visi kopā sapulcējāmies pie Mūžīgās uguns un plkst. 9.15 nodziedājām Latvijas valsts himnu. Pēcāk mācītājs fil! Māris Ķirsons, *ventonus*, teica dažus vārdus, un pēc kopīgas lūgšanas devāmies pie Mātes Latvijas nolikt ziedus. **U!**

LĪKLOČI UN IZAICINĀJUMI VIENOTA LATVIJAS VALSTS TĒLA VEIDOŠANAI STARPTAUTISKAJĀ ARĒNĀ

Fil! Kristīne Tjarve, *varavīksne*

Foto: Toms Grīnbergs, Latvijas Universitātes Komunikācijas un inovāciju departaments

Mirkļi, kad žurnāla redkolēģija uzrunāja mani stāstam par Latvijas tēlu pasaulē, nopriecājos, ka varēšu izmantot pieredzi, ko guvu, pirms gadiem strādājot Latvijas Tūrisma attīstības valsts aģentūrā. Esmu sadarbojusies arī ar organizācijām, kas stiprinājušas Latvijas tēlu pasaulē, kā arī sekojusi līdzi Latvijas sporta, kultūras un ekonomiskajiem sasniegumiem pasaulē. Izrādās, ka kopš 1998. gada, kad vairākas ministrijas savā pārraudzībā izveidoja struktūrvienības, kas atbild par Latvijas tēla popularizēšanu, bijuši 24 dažādi mēģinājumi veidot mērķtiecīgu Latvijas tēlu starptautiski – stratēģijas, zīmoli un kampaņas –, kas diemžēl nav sniedzis vēlamu rezultātu. Latvijas tēla veidošana starptautiski ir bijusi ļoti sadrumstalota. Kāpēc tā?

Pirmās asociācijas par valsts tēlu

Mēs ikviens savā dzīvē cīnāmies par citu uzmanību. Izņēmums nav arī valstis, kas cenšas iegūt atpazīstamību un tapt sadzirdētas starptautiskajā vidē, – vai tas būtu visiem labi zināmais kultūras un vēstures tūrisma galamērķis Itālija, augsto tehnoloģiju paradīze Silīcijas ieleja ASV, vai arī aktīvā tūrisma zeme Horvātija.

Valsts tēlu veido vairākas būtiskas komponentes – cilvēki, sabiedrība, vēsture, kultūra, ekonomika un notikumi kopumā. Esam raduši, ka Latvijas vārdu starptautiskajā arēnā

nes sportisti, piemēram, Kristaps Porziņģis, Sandis Ozoliņš, Artūrs Irbe, Anastasija Sevastova, Aļona Ostapenko, brāļi Dukuri. Pateicoties viņiem, daudzi uzzinājuši, kur ir Latvija. Mūsu valsts tēlu spodrinājuši arī izcili mūziķi un diriģenti, kuri pazīstami ne tikai Eiropā, bet arī ASV, piemēram, Elīna Garanča, Kristīne Opola, Iveta Apkalna, Andris Nelsons, Gido Krēmers, Mariss Jansons u.c. Mums ir arī daudz talantīgu jauniešu, kuri ar izciliem rezultātiem startējuši pasaules eksakto zinātņu olimpiādēs, iegūstot ne tikai labus rezultātus, bet stāstot par valsti, no kuras viņi nāk. Arī latviešu zinātnieki un viņu sasniegumi starptautiskajā vidē ir neatsverami, tikai par tiem nereti plašāka sabiedrība nemaz neuzzina. Lielu ieguldījumu Latvijas vārda spodrināšanā pasaulē devuši arī Latvijas politiķi, piemēram, Vaira Vīķe-Freiberga, Valdis Dombrovskis un Krišjānis Kariņš.

Kas ir valsts tēls?

Valsts tēla definīcijas ir daudzveidīgas, tomēr tām ir vairākas vienojošas pazīmes. Tēls ir iztēles priekšstats – domas, emocijas un sajūtas –, kas ietver sevī arī mītus un leģendas, piemēram, par valsti, izsaka valsts filozofiju, kultūru. Jebkuram zīmolam izšķir iekšējo un ārējo tēlu, kura veidošana notiek gan apzināti, gan arī spontāni. Tēla veidojošie faktori saistīti ar atpazīšanas pakāpi, reputāciju un unikalitāti jeb ar ko mēs atšķiramies no līdzīgiem zīmoliem.

Ikdienā, veidojot komunikāciju dažādiem žimoliem, bieži esmu aizdomājusies, cik ļoti katra detaļa un arī neapzinātas lietas veido *lielo bildi* jeb katram sikumam ir nozīmē. Latvijas tēlu veido ikviens, kurš devies izglītoties vai strādāt uz citām pasaules valstīm.

Latvijas valsts tēlu pētījusi Kristīne Komarovska, TV un radio raidījumu producente un vadītāja, kura žurnālā *Latvijas Intereses Eiropas Savienībā*, rakstā *Latvijas simtgade kā valsts tēla veidošanas līdzeklis*¹ valsts tēlu definējusi, balstoties uz vairākiem autoriem.

Viena no valsts tēla definīcijām, ko apskata K. Komarovska, ir Dž. Banistera (*J. P. Bannister*) un Dž. Saundersa (*Jeffrey Allen Saunders*) piedāvātā: “Valsts tēls ir vispārējs tēls, ko veido mainīgie, piemēram, savdabīgi produkti, ekonomiskā un politiskā attīstība, vēsturiski notikumi un attiecības, tradīcijas, industrializācijas līmenis un tehnoloģiskā attīstība.” Savukārt Kriss Brijs (*Kris Brijs*) uzskata, ka “valsts tēls atspoguļo visu, ko patērētājs asociē ar valsti un tās iedzīvotājiem (nevis tās produktiem)”. Kā raksta K. Komarovska, saskaņā ar Maikla Kunčika (*Michael Kunczik*) raksturojumu “tautas tēlu veido ļoti sarežģīts komunikācijas process, kas ietver dažādus informācijas avotus. [...] Tie, kas rada visjaudīgākos attēlus, ir starptautiskie radio un televīzijas, laikraksti un žurnāli, kultūras apmaiņas programmas, reklāmas, grāmatas, ziņu pakalpojumi, tiem pievienojas izglītība un ceļošana, t.i., personīgās pieredzes pakāpe, kas saistīta ar dažādām ārvalstu kultūrām, kurām arī ir svarīga loma tēla veidošanā.”²

Kā raksta K. Komarovska, “ar valsts tēlu cieši saistīts arī jēdziens *valsts zīmols*, ko pētnieks Kīts Dinijs (*Keith Dinnie*) definē kā “unikālu, daudzdimensionālu elementu maijumu, kas nodrošina valstij kulturāli pamatotu diferenciaciju un atbilstību visām tās mērķauditorijām”, un tas ir nepieciešams, jo “*valsts zīmols ziņo pasaulei, ka valsts ir ne tikai redzama, bet arī, ka to labi vērtē starptautiskajās aprindās*”.³

Sadrumstatotie centieni vienota Latvijas tēla veidošanā

Valsts zīmols nerodas pats no sevis, bet ir dažādu pasākumu kopums, par ko rūpējas vairākas valstiskas un nevalstiskas organizācijas, lai panāktu, ka mērķa grupām tiek nodots vienots vēstījums. **Arī Latvijā ir daudz dažādu organizāciju, kuras gadu gaitā rūpējušās par Latvijas vārda spodrināšanu starptautiskajā vidē.**

2008. gadā pēc Latvijas Institūta pasūtījuma sabiedriskās diplomātijas un zīmolstratēģijas speciālists Saimons Anholts (*Simon Anholt*) veica pētījumu par Latvijas atpazīstamību un reputāciju pasaulē. **Saskaņā ar pētījumu Latvijas valsts reputācijas līmenis nedefinēts kā ļoti zems, taču uzsvērts**

¹ <https://politologubiedriba.lv/latvijas-intereses-eiropas-savieniba-2020-3/>

² Latvijas simtgade kā valsts tēla veidošanas līdzeklis, Kristīne Komarovska, <https://politologubiedriba.lv/latvijas-intereses-eiropas-savieniba-2020-3/>, 12. lpp.

³ Turpat.

Rīgas pilsētas tēla potenciāls un jau esošais atpazīstamības līmenis. Pētījuma rezultātā S. Anholts ieteica pievērsties Rīgas tēla pilnveidošanai un mērķtiecīgai popularizēšanai, tādēļ šajā rakstā tiks pieminēts arī Rīgas Tūrisma attīstības birojs (RTAB), kas līdz šim rūpējās par Rīgas kā tūrisma galamērķa popularizēšanu.

Pēdējo divdesmit gadu laikā vairākas ministrijas savā pārraudzībā veidoja struktūrvienības, kas atbild par Latvijas tēla popularizēšanu. Bijuši 24 dažādi mēģinājumi veidot Latvijas tēlu starptautiski – stratēģijas, žimoli un kampaņas –, kas diemžēl nav snieguši vēlamo rezultātu.

Mums ir bijuši vairāki žimoli, piemēram, Satiksmes ministrijas veidotais zīmols *VIA Latvia*, tūrisma attīstības stratēģija *The land that sings, Latvia – Best enjoyed slowly*, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras lietotais zīmols *Magnetic Latvia*, kampaņa *#iamintrovert*, 2020. gada vasarā radītie *Ahead of the Curve!* un *Born in Latvia*, u.c. Pieļauju, ka izaicinājums šīm kampaņām bijis arī fakts, ka tās vairāk popularizētas ārpus Latvijas robežām un ne katrs Latvijas iedzīvotājs zinājis par tām. Ja Latvijas valstspiederīgais, kurš dodas uz ārvalstīm, nav dzirdējis par kādu zīmolu, ko veidojušas valsts organizācijas, tad, protams, viņš nevar izstāstīt šo vēlamo stāstu.

Līdz šim valsts tēla veidošanā maz tikusi iesaistīta sabiedrība, kas ir viena no komponentēm šajā procesā. **Bijuši skaisti žimoli un saukļi, bet piemirsts par iekšējo komunikāciju jeb par tiem, kuri dzīvo tepat Latvijā.** Ne velti jebkurai organizācijai, kura veido mērķtiecīgas komunikācijas kampaņas, ikviena jauna aktivitāte sākas ar iekšējo komunikāciju – darbinieku, biedru informēšanu –, tikai tad šīs ziņas nokļūst pie ārējām mērķauditorijām. Mirkli, kad tiek padomāts par iekšējo komunikāciju, vēstījums sasniedz daudz plašāku auditoriju, jo katrs no iesaistītajiem spēj būt zīmola vēstnesis. Latvijas vienotā tēla popularizēšanā starptautiski līdzšinējie īstenotāji nav novērtējuši vietējo un diasporas latviešu nozīmi šajā procesā.

Organizācijas, kas rūpējušās par Latvijas valsts tēla popularizēšanu

Iespējams, vienota Latvijas valsts tēla veidošanu kavējis finanšu līdzekļu un pieredzes trūkums, iespējams, nespēja definēt patiesos iemeslus, kādēļ neizdodas vienoties par kopīgu virzienu jeb redzējumu šajā procesā, bet vēl – **varbūt nav bijis viens atbildīgais, kurš spētu uzņemties visa šā procesa virsvadību.**

Pagrieziens punkts šī jautājuma sakārtošanas virzienā bija 2019. gads. Kaut gan ciešāka sadarbība starp dažādām institūcijām un sociālajiem partneriem valsts tēla veidošanā pirmo reizi bija Latvijas simtgades svinību organizēšanā 2018. gadā, kad šajā procesā iesaistījās Latvijas valstspiederīgie visā pasaulē. Lai izveidotu vienotu Latvijas valsts tēlu, kam būtu kopīgs vadmotīvs jebkurā nozarē, 2019. gada 7. maijā tika apstiprināta K. Kariņa valdības deklarācija, ar kuru sākās nozīmīgas pārmaiņas šajā valsts tēla stāstā.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas par Latvijas tēla popularizēšanu pasaulē atbildējušas vairākas valsts organizācijas. Pieļauju, ka daudzi *Universitas* lasītāji līdz šim pat nav aizdomājušies, cik daudz to bijis: Ārlietu ministrija, Latvijas Institūts, Tūrisma attīstības valsts aģentūra, Ekonomikas ministrija, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Rīgas Tūrisma attīstības birojs un neskaitāmas nevalstiskās organizācijas un nodibinājumi tepat Latvijā un pasaulē.

Pirmsākumi valsts tēla veidošanas organizācijām meklējami 1998. gadā, kad Latvijas valdība nodibināja Latvijas Institūtu (LI), kas sākumā darbojās kā bezpeļņas organizācija – valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību, bet pēc tam gadu gaitā bijusi gan Ārlietu ministrijas pārraudzībā esoša valsts aģentūra, gan arī valsts tiešās pārvaldes iestāde, kas atrodas ārlietu ministra pārraudzībā. LI darbības mērķis ir Latvijas pozitīvas starptautiskas atpazīstamības veicināšana, veidojot konkurētspējīgu valsts identitāti. 22 darbības gadu laikā LI bijuši pieci vadītāji – Vaira Viķe-Freiberga, Ojārs Ēriks Kalniņš, Karina Pētersone, Aiva Rozenberga un Vita Timmermane-Moora.

2020. gada oktobrī Latvijas Republikas (LR) valdība pieņēma lēmumu, ka līdz 2021. gada jūnijam LI tiks pievienots Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai (LIAA), **izveidojot jaunu departamentu, kas nodarbosies ar vienota valsts tēla jautājumiem.** Tātad turpmāk visi jautājumi – gan valsts atpazīstamības veicināšana caur kultūras notikumiem, gan ekonomikas notikumiem, gan arī tūrisma veicināšana – tiks risināti *zem viena jumta*.

2002. gada 1. septembrī tika izveidota Tūrisma attīstības valsts aģentūra (TAVA), kas sākumā bija LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārraudzībā, bet kopš 2003. gada marta nodota ekonomikas ministra padotībā. Līdz 2016. gada 1. janvārim tā bija autonoma aģentūra, bet tad tika likvidēta, izveidojot Tūrisma departamentu LIAA paspārnē. TAVA ir bijušas pārstāvniecības Apvienotajā Karalistē, Vācijā, Somijā, Krievijā un Zviedrijā, kas rūpējušās par Latvijas kā tūrisma galamērķa popularizēšanu, veicinot arī sadarbību starp tūrisma

nozares uzņēmējiem šajās valstīs un Latvijā. TAVA mērķis bija tūrisma attīstības veicināšana Latvijā un starptautiski, pašlaik LIAA Tūrisma departaments izstrādā un īsteno Latvijas tūrisma mārketinga stratēģiju. **Pieļauju, ka 2020. gada pandēmija un tūrisma nozares iesaldēšana varētu būt viens no izaicinājumiem jau šogad – kā veicināt Latvijas atpazīstamību pasaulē,** stāstot par mūsu valsti kā pievilcīgu galamērķi tiem, kuri meklē ne tikai pilsētu tūrisma pērles, bet vēlas būt vairāk dabā, izzinot dažādas aktīvās atpūtas iespējas.

LI un TAVA gadu gaitā darbojušās paralēli, gan popularizējot Latvijas tēlu pasaulē, gan organizējot ārvalstu žurnālistu un viedokļu līderu vizītes uz Latviju, lai iepazīstinātu ar mūsu valsts dažādību. Laikā, kad vēl pati strādāju TAVA, organizējām ap 35 ārvalstu žurnālistu vizītes uz Latviju, iepazīstinot viesus ne tikai ar galvaspilsētu Rīgu, bet arī ar Latvijas reģionu tūrisma piedāvājumu. Šis vienmēr bijis labs veids, kā popularizēt dažādus mūsu valsts aspektus – tūrisma, kultūru, kulināro mantojumu. Stāsti, kas izskanējuši pasaules medijos, pēc tam veicinājuši tūristu pieplūdumu no šīm valstīm.

TAVA ik gadus piedalījies arī neskaitāmās ārvalstu tūrisma izstādēs, popularizējot Latviju un tās reģionus kā pievilcīgu tūrisma galamērķi.

Līdzās LI un TAVA Latvijas tēla popularizēšanā vienmēr darbojušies arī LIAA, kas atbildējusi par Latvijas eksporta veicināšanu, organizējot gan darbseminārus, gan uzņēmēju vizītes, gan arī Latvijas pārstāvju dalību ārvalstu izstādēs. LIAA ir pārstāvniecības 17 valstīs.

Kā jau minēju, par Rīgu kā tūrisma galamērķi jau kopš 2009. gada rudens rūpējies Rīgas Tūrisma attīstības birojs (RTAB). RTAB dibinātāji bija Rīgas dome, aviosabiedrība *airBaltic*, Latvijas Viesnīcu un restorānu asociācija (LVRA) un Latvijas Tūrisma aģentu asociācija (ALTA). RTAB galvenais uzdevums bija tūrisma veicināšana un Rīgas tūrisma iespēju popularizēšana ārvalstīs, izmantojot pilsētas tūrisma zīmolu *Live Riga*. **2020. gada decembrī, Rīgas domes rosināti, dibinātāji pieņēma lēmumu par tā likvidāciju.**

Visas minētās organizācijas bijušas atbildīgas par Latvijas tēla popularizēšanu ārvalstīs, tikai jautājums, cik cieša un saskaņota bijusi to darbība. Līdz šim pastāvējuši un vēl joprojām pastāv vairāki savstarpēji nesaistīti dažādu nozaru zīmoli, taču nav izveidots vienots valsts tēls. **Katra organizācija vai zīmols centies vilkt deķīti savā virzienā, domājot par savu nišu.** Nav bijis arī vienota uzrauga no valsts augstākajām amatpersonām, kas virzītu procesu.

Latvijas simtgades svinības tēla veidošanai

Latvijas simtgades svinības un ar tām saistītie pasākumi visā pasaulē 2018. un 2019. gadā bijis nozīmīgs solis un platforma Latvijas tēla veidošanai starptautiski, veicinot izpratni par Latvijas vēsturi un piederību Eiropas kultūrai. Turklāt šajā procesā bija

iesaistīti Latvijas valstspiederīgie visā pasaulē, cieši sadarbojoties ar diasporas pārstāvjiem visos iespējamajos reģionos.

Kaut arī neatkarīgas Latvijas valsts simtgades atzīmēšana vairāk saistījās ar kultūras programmu, paralēli notika aktivitātes, kas veicināja mūsu atpazīstamību arī citās jomās, protams, īpašu uzsvāru liekot tieši uz radošo industriju nozari. Latvijas simtgades svinībās bija plaša diplomātiskā programma, ko veidoja un īstenoja LR Ārlietu ministrija, Kultūras ministrija, LIAA un LI sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām un publiskā sektora pārstāvjiem Latvijā un ārvalstīs. Protams, būtisku lomu spēlēja arī simtgades Dziesmu un deju svētki 2018. gada vasarā, uz kuriem ieradās ne tikai latvieši no visas pasaules, bet veda līdzī arī viesus.

Tā kā Latvijas simtgades svinību pasākumi iecerēti vairāku gadu garumā, tad arī Latvijas valstspiederīgie ārvalstīs vēl joprojām rīko dažādus pasākumus, stāstot par Latvijas kultūru, kā arī, piemēram, par mūsu modes mākslinieku radīto produkciju.

Jaunumi Latvijas valsts tēla virzienā

Nozīmīgs pagrieziena punkts vienota Latvijas valsts tēla virzienā bija 2019. gada maijā apstiprinātā valdības rīcības plāna Deklarācija par K. Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanu, kur sadaļas *Eksporta atbalsts* 45.1. punktā minēts: “**Panāksim, ka ir vienots un pozitīvs tēls par Latviju kā vietu eksportējošiem uzņēmumiem**”.⁴

Rīcības plāna pasākumi, kas bija jāveic līdz 2020. gada 31. decembrim, lai varētu sākt vienota valsts tēla popularizēšanu, – jādefinē tā vērtības piedāvājums (*value proposition*) un, balstoties uz to, jāsatgavo mārketinga piedāvājums un ieviešanas plāns. Vienotais valsts tēls tiek izstrādāts, lai sekmētu Latvijas atpazīstamību ārvalstīs un veicinātu Latvijā radīto produktu un piedāvājuma apjoma pieaugumu ārvalstu tirgos, proaktīvi piesaistītu ārvalstu investīcijas un izmantotu inovāciju un tehnoloģiju pārneses iespējas, kā arī iepazīstinātu ar Latviju kā atpūtai un biznesa darījumiem pievilcīgu galamērķi.

Līdz ar valdības deklarācijas apstiprināšanu darbu atsākusi arī Latvijas ārējā tēla politikas koordinācijas padome, ko 2015. gadā izveidoja Ministru kabinets. Padomi vada ārlietu ministrs, bet vietnieks ir ekonomikas ministrs, kura pārraudzībā ir tūrisma un eksporta veicināšana valstī. Šīs padomes mērķis ir nodrošināt saskaņotu valsts pārvaldes iestāžu un citu institūciju sadarbību sekmīgai Latvijas ārējā tēla veidošanai. Padomē darbojas arī kultūras ministrs, izglītības un zinātnes ministrs, Valsts prezidenta kancelejas un Ministru prezidenta biroja pārstāvji, LI direktors, LIAA direktors, TAVA direktors, RTAB valdes loceklis, kā arī Latvijas Pašvaldību savienības ģenerālsekretārs, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektors un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras valdes priekšsēdētājs.

2020. gada pandēmijas dēļ minētā valdības deklarācijas uzdevuma izpilde par vienota valsts tēla veidošanu aizkavējusies, tomēr aizvadītajā rudenī pieņemti vairāki nozīmīgi lēmumi, kas ļaus turpināt iesākto darbu. 2020. gada 29. septembrī valdības sēdē apstiprināts Ekonomikas ministrijas informatīvais ziņojums *Par vienota valsts tēla izstrādi*,⁵ kur LIAA būs koordinējošā loma darbā pie vienotā valsts tēla izstrādes, un šim uzdevumam piešķirti četri miljoni eiro trīs gadu periodam.

Kopš 2020. gada sākuma organizētas piecas ekspertu tematiskās darba grupas, kurās kopumā piedalījās 116 dalībnieki, pārstāvēt Latvijas uzņēmējdarbības, investīciju, zinātnes un akadēmisko vidi, medijus, valsts tēla popularizēšanā iesaistītās iestādes un kultūras organizācijas. Ekonomikas ministrija vienotā Latvijas tēla izstrādes procesu uzticējusi Nord DDB Riga vadītājam un stratēģim Andrim Rubīnam. **Piesaistītie 116 eksperti diskutēja par Latvijas eksportu, investīcijām un inovācijām, tūrismu, ārpolitiku, drošību un vēsturi, zinātni un kultūru.** Pateicoties šīm ekspertu darba grupām, katrai no tām tika radīti dominējošie virzieni un vadmotīvi. Piemēram, tematiskajā blokā *Investīcijas un inovācijas* par dominējošo tika atzīts *start-up* vidē pazīstamais vadmotīvs, kas **Latviju raksturo kā vienradžu nāciju jeb cinīti, kas gūž lielu vezumu**. Tas ietver Latvijas uzņēmēju un entuziastu spēju radīt dažādus risinājumus un pārliecinoši konkurēt ar lielāku, resursiem bagātāku valstu piedāvājumu.

Trīs vienotā tēla stratēģiskās vīzijas

Apvienojot visos piecos tematiskajos blokos izceltās kopīgās tēmas, izvirzīti trīs vienotā tēla stratēģiskās vīzijas virzieni, kas veido Latvijas vienotā tēla vērtības piedāvājumu, izceļot valsts stiprās puses:

Connecting Worlds Apart (*Savieno šķirtās pasaules*) – Latvija ir savienotājs, kas palīdz satikties īstajiem cilvēkiem, lai radītu jaunas, negaidītas kombinācijas.

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/306691-par-valdibas-ricibas-planu-deklaracijas-par-artura-krisjana-karina-vadita-ministru-kabineta-iecere-to-darbibu-istenosanai>

⁵ <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40491531>

Ready For Any Challenges (*Gatavi jebkādiem izaicinājumiem*) – latviešu dabā ir radīt un pārsteigt pasauli ar idejām, prasmēm un augstajām darba spējām.

Natural Playground (*Dabiskis rotaļlaukums*) – Latvija piedāvā iespēju radīt vai pārbaudīt idejas drošos un videi draudzīgos apstākļos.

Izstrādātie vērtības piedāvājuma virzieni ir stratēģiskā vīzija jeb pamats, uz kura atsperties un veidot gan zīmolu, gan mārketinga plānu ar konkrētām aktivitātēm. Diemžēl starp 116 ekspertiem netika piesaistīti Latvijas diasporas pārstāvji, par ko ne visai pozitīvi intervijās Latvijas medijiem izteikusies Eiropas Latviešu apvienības (ELA) prezidija priekšsēdētāja Elīna Pinto.

Diasporas loma Latvijas tēla veidošanā

2020. gadā, kad Latvijas ārējā tēla politikas koordinācijas padome tikusies vairākkārt, turpinot darbu pie vienotā Latvijas valsts tēla izstrādes, sākumā nebija iesaistīti mūsu diasporas pārstāvji, bet, pateicoties viņu vēlmei darboties un publiski paustajam viedoklim, rudens pusē viņi jau tika iesaistīti šajā procesā. Tagad padomē darbojas arī Pasaules Brīvo latviešu apvienības valdes priekšsēde Kristīne Saulīte un ELA prezidija priekšsēdētāja E. Pinto, kas varētu sniegt plašāku pienesumu un arī praktisku ieguldījumu valsts tēla koordinācijas pilnveidošanā. Arī LIAA direktors Kaspars Rožkalns uzklauzījās diasporas organizāciju

pārstāvjus, minot, ka iepriekš sadarbojušies individuālā līmenī ar diasporas ekspertiem, bet nākotnē, novērtējot diasporas organizāciju potenciālu, tās tiks iesaistītas ideju un plānu apspriešanas un novērtēšanas procesos vēl vairāk.

Apsveicami, ka tuvākajos trīs gados budžetā Latvijas tēla popularizēšanai atvēlēti līdzekļi arī t.s. **iekšējai komunikācijai jeb vietējā mēroga kampaņai, lai arī Latvijas sabiedrība izprastu, ar kādiem saukļiem un stāstiem dodamies pasaulē.** Šī ir ierasta jebkuras organizācijas zīmola maiņas kampaņas sastāvdaļa, par ko iepriekš bija piemirsuši Latvijas tēla veidotāji. Tikai tad, kad pašiem Latvijas iedzīvotājiem taps skaidrs, kas mēs esam un ar kādu vēstījumu ejam pasaulē, būs iespēja sasniegt plašāku starptautisko auditoriju.

Protams, ka sabiedrībā ir dažādi viedokļi, kas notiks tālāk ar šiem virzieniem, ko definējuši eksperti, un kas notiks ar vienotu Latvijas tēla izstrādes procesu. Darāmā ir daudz, jautājums – cik cieša veidosies saikne starp dažādiem partneriem, kas būs iesaistīti šajā procesā, vai iesaistīs arī sociālos partnerus, vai spēs koncentrēties uz ilgtermiņa komunikāciju, nevis vienreizējām kampaņām. Šeit būtiski tiešām iesaistīt Latvijas diasporas pārstāvjus, kā solījis gan LIAA direktors K. Rožkalns, gan Latvijas ārējā tēla politikas koordinācijas padome, kuras sēdes nākotnē paredzētas vismaz sešas reizes gadā. Ārlietu ministrija virza grozījumu Ministru kabineta noteikumos par padomes nolikumu, lai diasporas lielāko organizāciju pārstāvjus likumiski varētu uzņemt padomes sastāvā.

Noslēguma vietā

Mūsu tēla izstrādātājiem būtu noderīgi arī iepazīt citu valstu pieredzi par **ciešās saiknes uzturēšanu ar diasporas pārstāvjiem, kas ir t.s. neoficiālie valsts vēstneši.** Labs piemērs ir ķīniešu diaspora, kas izveidojusi mini pilsētiņas pasaules lielajās pilsētās, šādā veidā popularizējot kulinārijas un kultūras bagātību. Korporāciju pārstāvji aptaujā kā labo piemēru vairākkārt minēja mūsu tuvākos kaimiņus – Igauniju, kas ļoti mērķtiecīgi jau daudzu gadu garumā strādā pie vienota valsts tēla popularizēšanas pasaulē.

Grūtākais vienotā Latvijas tēla izstrādes procesā būs vienoties par kopīgu skatījumu vienā virzienā, par ieklausīšanos un sadzirdēšanu, par sadarbību vienota mērķa labā. Ja jaunais Latvijas tēls tiks veiksmīgi popularizēts mūsu iedzīvotājiem, ļaujot tam noticēt, tad to būs vieglāk stāstīt arī starptautiski. Jautājumu ir daudz vairāk nekā atbilžu, bet ir labi, ka pamazām notiek pareiza virzība, ka no sadrumstalotas sistēmas virzāties un vienu kopīgu organizāciju, kas uzraudzīs Latvijas tēla veidošanu un vēstījumu nodošanu mērķauditorijām. Arī mums ikvienam no buršu saimes, vai atrodamies Latvijā vai tālajā pasaulē, ir iespēja iesaistīties Latvijas tēla veidošanā, ziedot savu laiku un zināšanas šim procesam, tādēļ mudinu sekot līdz LIAA ziņām, kādā veidā varam iesaistīties.

ATJAUNOTA IESPĒJA ABONĒT ŽURNĀLU UNIVERSITAS GAN LATVIJĀ, GAN ĀRZEMĒS

Universitas redkolēģijas pārstāvis, atbildīgais par žurnāla izplatīšanu un abonēšanas procesa uzturēšanu com! Rūdolfs Ziņģis, *gersicanus*

Foto no redakcijas arhīva

Universitas abonēšanas sistēmas izveide bijis aktuāls problēmjautājums redkolēģijai kopš žurnāla atjaunošanas 2013. gadā, tomēr līdz šim vairāk esam strādājuši pie žurnāla satura, atstājot izplatīšanu katra konventa pārziņā. Iespēju abonēt žurnālu *Universitas* atjaunojām 2020. gada augustā ar *Universitas* 113. numura izsūtīšanu jaunajiem abonentiem. Ceram, ka jauno abonentu eksemplāri jau nonākuši pie saviem adresātiem gan Latvijā, gan ārzemēs. Neliels ieskats, kā tiek organizēts žurnāla abonēšanas process.

Pieteikšanās abonēšanai

Lai kļūtu par žurnāla pastāvīgu abonentu, jāaizpilda pieteikuma forma *Google* veidlapās (skat. saiti QR kodā). Šī forma jāaizpilda katram jaunajam abonentam, norādot: periodu, par kādu vēlas abonēt žurnālu (1 līdz 3 gadi), korporācijas piederību, piegādes adresi un kontaktinformāciju. Neskatoties uz to, ka elektronisko veidlapu iespējams aizpildīt jebkurā laikā, lai saņemtu jaunāko numuru, tas jāizdara līdz konkrētam datumam. Ja šis datums nokavēts, tad automātiski jaunais abonents piesakās jau uz nākamo numuru. Abonenti, kuri pieteikušies uz garāku abonēšanas periodu, tam beidzoties, saņems informatīvu e-pastu ar aicinājumu atjaunot abonēšanu un veikt nākamo ziedojumu. Abonēšanas pieteikuma formu var meklēt arī žurnāla Facebook.com lapā vai arī jautāt, rakstot uz e-pastu universitas@pk.lv. Informācija par iespēju pieteikties abonēšanai tiek izsūtīta katru semestri arī korporāciju vēstkopā.

PIEMĒRS: *Universitas* numura 001 iznākšana plānota 1. septembrī. Iksemestra pieteikšanās abonēšanai noteikta līdz 25. augustam. Pēc 25. augusta *Universitas* redakcija apkopo abonentu sarakstu un sagatavo 001. numura eksemplārus sūtīšanai. Ja pieteikums saņemts pēc 26. augusta, automātiski tas tiek uzskatīts par pieteikumu 002. numuram un abonents tiek atzīmēts sarakstā, sākot ar 002. numura saņemšanu. Gluži kā *Universitas* tiek izdots vienu reizi semestrī, tāpat arī žurnāls abonentiem tiek izsūtīts vienu reizi semestrī.

SVARĪGI!

- **Žurnāla abonēšanai jāpiesakās tikai vienu reizi! Ja esi aizpildījis veidlapu, tad tiec pievienots abonentu datu bāzei un atkārtoti pildīt to nav nepieciešams.**
- **Pieteikuma veidlapā norādīta informācija par ziedošanas kārtību. Lūgums ziedojumu veikt savlaicīgi un sekot līdzī savai abonēšanas informācijai.**

Sarakstu salīdzināšana un sūtījumu gatavošana

Neilgi pirms jaunā *Universitas* numura izdošanas redakcija: apkopo un atjauno abonentu sarakstu; pārbauda saņemtās informācijas kvalitāti (vai adresē norādīti visi nepieciešamie dati); abonentu sarakstu salīdzina ar ziedotāju sarakstu, kuri veikuši maksājumu uz ziedojumu kontu; tiek izdrukātas abonentu adreses; *Universitas* eksemplāri tiek sagatavoti nosūtīšanai adresātiem un nogādāti *Latvijas pastā*, no kurienes tie uzsāk ceļu pie saviem lasītājiem.

Darba procesā secinājām, ka daži cilvēki pieteicās abonēšanai, bet neveica ziedojumu, tāpat arī bija abonenti, kuri veica ziedojumu, bet nepieteicās un neiesūtīja savu pasta adresi. Neskatoties uz šīm problēmām, *Universitas* eksemplāri tika piegādāti. Pateicamies visiem, kuri lasa *Universitas* un vēlas to darīt regulāri. Ar prieku gaidīsim arī citu buršu pieteikumus, lai papildinātu abonentu sarakstu. Ja rodas kādas neskaidrības, lūdzam sazināties universitas@pk.lv vai rudolfs.zingis@gmail.com.

Universitas 113. numura abonēšanas statistika:

- Saņemti 64 abonēšanas pieteikumi;
- Viens konvents iesniedza vienotu sarakstu ar 60 abonentiem;
- 22 gadījumos adrese bija norādīta neprecīzi vai ziedojums netika saņemts līdz izsūtīšanas brīdim;
- Latvijas robežās nosūtīti 57 eksemplāri;
- Uz ārzemēm nosūtīti 45 eksemplāri;
- Kopumā abonentiem nosūtīti 102 žurnāla 113. numura eksemplāri.

Abonēšanas maksa

Abonēšanas maksa ziedojuma veidā sedz tikai pasta piegādes un tās nodrošināšanas izmaksas, **žurnāls ir bez maksas**. Žurnālu abonenti saņem katra gada septembrī un martā.

Abonēšanas maksu (ziedojumu) aicinām pārskaitīt:

Filistru biedrību savienība

Reģ.nr. 40008110258

Konts: LV06HABA0551049092094

Swedbank AS

Maksājuma mērķis: Ziedojums U!, [adrese, uz kuru abonents vēlas saņemt žurnālu]

Ziedojuma summa:

2 numuri -> Latvijā 6 eiro, ārpus Latvijas – 12 eiro

4 numuri -> Latvijā 12 eiro, ārpus Latvijas – 24 eiro

6 numuri -> Latvijā 18 eiro, ārpus Latvijas – 36 eiro

REDKOLĒGIJA ATGŪST DOMĒNA VĀRDU WWW.UNIVERSITAS.LV

2020. gada nogalē *Universitas* redkolēģija atguva domēna vārdu www.universitas.lv. Žurnāls *Universitas* 2012. gadā piedzīvoja krīzi, kad t/l galvenais redaktors (2006–2012) sagatavoja vairākus melīgus žurnāla numurus ar *antiburšisko* saturu un šokēja buršu sabiedrību. Tas pārtrauca *Universitas* iznākšanu, un bija šaubas par turpmāku žurnāla pastāvēšanu. Turklāt redaktoram personīgi vēl ilgi pēc redaktora amata atstāšanas piederēja žurnāla domēna vārds www.universitas.lv, kurā tika publicēts nekorekts saturs. Tagad domēna vārds www.universitas.lv ir nonācis tā patiesā un idejiskā īpašnieka pārziņā. Šobrīd redkolēģija izstrādā pamata mājaslapu par *Universitas*, kā arī ceram to ar laiku attīstīt – stāstīt ne tikai par žurnālu *Universitas* un elektroniski publicēt interesantākos rakstus, bet arī informēt par aktualitātēm un jaunākajiem notikumiem korporāciju vidē daudz operatīvāk, nekā tas ir iespējams drukātajā izdevumā.

Aicinām ikvienu interesentu iesaistīties jaunās mājaslapas veidošanā, rakstiet uz universitas@pk.lv.

F!B!S! UN UNIVERSITAS IZSLUDINA KRĀSU REFERĀTU KONKURSU

F!B!S! un žurnāls *Universitas* izsludina krāsu referātu konkursu studentu un studenšu korporāciju biedriem un aicina iesūtīt krāsu referātus, kas veiksmīgi aizstāvēti savā konventā 2020. gadā. Pieteikšanās un referātu iesūtīšana līdz 2021. gada 30. aprīlim.

F!B!S! un žurnāla *Universitas* krāsu referātu konkursa mērķis ir veicināt studentu un studenšu interesi par zinātni, kultūru, sabiedrībā aktuālām tēmām, tostarp studentu un studenšu korporāciju vēsturi, celt literāro vakaru un krāsu referātu kvalitāti, kā arī veicināt žurnāla *Universitas* satura daudzveidošanu. Konkursā var piedalīties Latvijas studentu un studenšu korporāciju biedri un biedres neatkarīgi no studiju formas, akadēmiskā grāda un vecuma. Labāko krāsu referātu autori (1.–3. vietas ieguvēji) iegūs naudas balvu un iespēju publicēt savu darbu žurnālā *Universitas*.

Ar konkursa nolikumu iespējams iepazīties www.universitas.lv. Pieteikšanās un referātu iesūtīšana līdz 2021. gada 30. aprīlim uz e-pastu: universitas@pk.lv ar norādi *Krāsu referātu konkurss*.

Jaunie krustdēli ar oldermani *Selonijas* 140. jubilejas gadā. Centrā t/l oldermanis com! Viesturs Mušperts.

SATIKŠANĀS TIEŠSAISTĒ IR LABĀKA NEKĀ NESATIKŠANĀS KĀ SELONIJA 140 GADU SVINĪBAS ATZĪMĒJA, NEESOT KOPĀ

Fil! Artūrs Rundzāns, *selonus*, com! Mārtiņš Krauze, *selonus*

Foto no *Selonijas* arhīva

Korporāciju vidē ierasts, ka jubilejas svinības balstās uz stingri noteiktām tradīcijām un komāniem. Jo precīzāk svētku organizatori seko šiem priekšrakstiem, jo labāks rezultāts gaidāms. Taču šogad pandēmijas radītie apstākļi pārvilka svītru tradicionālajiem svinēšanas veidiem un deva spilgtu zaļo gaismu jaunradei. Tā bija unikāla un sarežģīta situācija. Pasākuma idejas autors, organizatori un dalībnieki stāsta par to, kā tapusi un noritējusi pirmā *Selonijas* tiešsaistes jubileja divu dienu garumā.

Fil! Uldis Dzērve, *selonus*

Idejas rašanās

Oktobrī *Selonijas* literāro vakaru prezidijs izsludināja ideju konkursu, kā citādāk svinēt *Selonijas* 140 gadu svētkus, ja nevaram pulcēties kopā. Kādu rītu pamodos ar gatavu scenāriju galvā, ko ar dažām izmaiņām un (tikai) divu nedēļu gatavošanos vairāk nekā simts *sēli* atsevišķi un kopā ar ģimenēm vēroja divas dienas. Pirmajā dienā tradicionālā dāmu vakara vietā risinājās ģimeņu vakars, savukārt otrajā dienā tradicionālā komerša vietā – *sēļu* vakars. Kādu brīdi bija šaubas, vai *sēli* atbalstīs šāda veida pasākumu, bet,

redzot 118 pieteikušos no visas pasaules, kļuva skaidrs, ka attālināts pasākums tiek akceptēts, līdz galam nezinot, kas tajā notiks. Vēl joprojām esmu pārsteigts un saku paldies vairāk nekā 80 cilvēkiem, kuri iesaistījās un palīdzēja, lai šis pasākums notiktu. Ģimeņu vakarā piedalījās 88 pieslēgtas iekārtas, bet ekrānos bija skaidrs, ka vērotāju ir vismaz divreiz vairāk, bet *sēļu* vakarā – vairāk nekā 80 dalībnieku. Nedaudz par to, kas īsti bija šis pasākums, kura ideja sastāvēja no diviem vārdiem – *Atcerēties un iepazīties*.

Iepazīties. Attālināta vide un tajā pašā laikā klātbūtne nav ierasta, jo katru no mums, ja vien to ļaujām, rūpīgi un uzmanīgi var aplūkot daudzi cilvēki, kuri tobrīd ir pie ekrāniem. Lieliska iespēja – **palikt mājās un vienlaicīgi būt kopā**. Pats pēc pasākuma atskārtu, ka *sēļu* vidū ir cilvēki, ar kuriem līdz šim nav bijis izdevības pamatīgi iepazīties, bet noteikti gribētu.

Atcerēties. Lieliska iespēja dzirdēt tos, kuri pieredzējuši, piedzīvojuši un izbaudījuši notikumus, par kuriem nebija dzirdēts iepriekš. Visi stāstnieki runāja par to, ko savām acīm

Legendārā *Selonius* band atkalapvienošanās. Vokāls – fil! Andris Lazdiņš, ģitāra – com! Kaspars Kravinskis, basģitāra – com! Madis Pētersons.

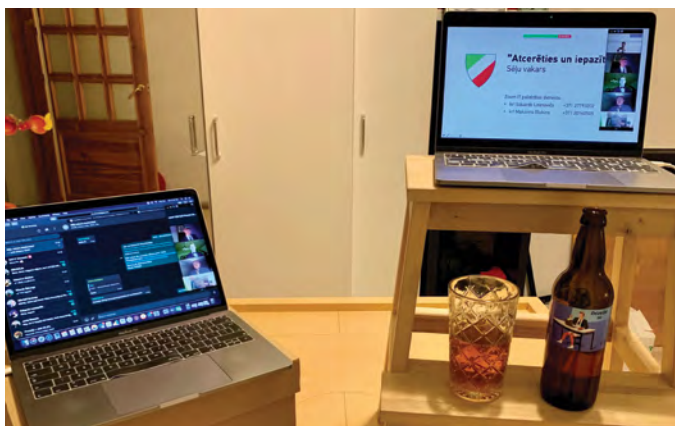
redzējuši, viss cits tikai tāpēc, lai ilustrētu laiku, situāciju vai apkārtni, kas ļāva labāk saprast stāstītāja pieredzēto. Stāsti lika aizdomāties par to, cik *sēļi* ir dažādi un īpaši, piedaloties notikumos, ko kādreiz atcerēsimes, sakot vārdus “...toreiz bija tādi laiki”.

T/I old! com! Viesturs Mušperts, *selonius*
Jaunā coetus saliedēšana, komeršam gatavojoties

Apzinoties, ka nebūs iespējams svinēt vienuviet visiem kopā, svētku organizatoru starpā meklējām risinājumus, kā bez fiziskas klātbūtnes aizvadīt *Selonijas* 140 gadu jubilejas nedēļas nogali. Svētki saistās ar sveicieniem, tāpēc izlēmām, ka katram loceklim Latvijas teritorijā jānogādā neliels bezkontakta sūtījums ar seniora uzaicinājumu uz tiešsaistes svētku pasākumiem, jauno krustdēļu *coetus* bildi, oldermana sveicienu un pāris atspirdzinājumiem. Par noformējumu, komplektēšanu un piegādi parūpējās krustdēļi. Katrā sūtījuma elementā kāds *sēlis* bija ielicis savu ideju vai palīdzējis paciņai nonākt pie adresāta. Mēs vēlējāmies, lai arī attālināti katram būtu prieks par sveicienu un glāze dzirkstoša dzēriena, ko neparastā veidā varētu vakara gaitā *saskandināt*. Jāatzīst, ka tā bija viena nopietna loģistikas operācija, ņemot vērā menedžmentu ar pulcēšanās ierobežojumiem un lielo sūtījumu skaitu. Bet ko gan neiespēj ar nelielu plānošanu un pulciņu čaklu un apsviedīgu studentu. Piegādes bija krustdēļu komandas darbs, jo tam bija nepieciešama rūpīga plānošana. Protams, bija arī dažādi piedzīvojumi procesā, nokļūstot līdz adresātam. Patiešām iepriecināja, kādu pozitīvu efektu sūtījums atstāja uz *sēļiem*. Gandarījums par prieka radīšanu draugam un tēvijai ir vislabākā balva.

Dienu pirms ģimeņu vakara *Selonijas* C!Q! tiek ierakstītas mākslinieku uzstāšanās. Pie klavierēm com! Ivars Dille, gaismas un skaņas ierakstu nodrošina com! Vilnis Valle, video ierakstu – com! Mārtiņš Krauze, uznācienam fonā gatavoja kr! Austris Eglītis.

Skats no *Selonijas* tiešsaistes jubilejas tehniskā vadības centra.

Klavierkoncerts, rokkoncerts, dzeja, dejas un atmiņu stāsti

Fil! Uldis Dzērve, *selonus*

Idejas īstenošana

Ģimeņu vakarā visi *sēļi* bija piekodināti pieaicināt mājiniekus, lai, izbaudot iepriekš piegādāto cianastu, dažas stundas būtu kopā. Pēc oldermaņa com! Viestura Mušperta un Filistru palīdzības biedrības priekšnieka fil! Mārtiņa Grotusa uzrunām sekoja iepriekš ierakstīts kr! Austra Eglīša un com! Ivara Dilles klavierkoncerts no *Selonijas* nama. Vakarū turpināja com! Kalvja Lauska dzejas lasījumi, ko ar ģitāras melodijām pavadīja komāna garants Kristaps Tīss. Otrajā daļā sekoja atmiņu stāstījumi par *Selonijā* rīkoti pasākumiem. Šoreiz stāsti galvenokārt bija par ballēm no to rīkotājiem, kuri ļoti bieži paliek ēnā. Atmiņās kavējās fil! Vitauts Budreika (Sveču ballu organizators 90. gados) un fil! Mārtiņš Stīrāns, ar kura iniciatīvu aizsākās Kalpaka ballu rīkošana. Fil! Ivars Grīslis atcerējās nu jau tradicionālajā gada nogales muzikālajā pasākumā *Kārtainā svētku kūka* dzirdēto. Mācītājs, mūsu fil! Klāvs Bērziņš uzrunāja par vērtībām mūža garumā, kurās galveno vietu vienmēr ieņem ģimenes. *Selonijas* ģimeņu vakars nebūtu pilnīgs, ja arī mūsu mīļās dāmas neteiktu kādu vārdu. Vakarū noslēdza trīs brīnišķīgas, brīvprātīgas sievas – fil! Ilze Valdovska, *selga*, fil! Ieva Lazdiņa, *gundega*, un Liene Sauša –, stāstot, kā ir būt *sēļa* dāmai.

Sēļu vakars tika organizēts četrās sadaļās: *sēļi* Svin, *sēļi* Atceras, *sēļi* Dara un *sēļi* Sapņo. Katra sadaļa bija plānota vienas stundas garumā, iepriekš laiku rūpīgi sadalot pa minūtēm. Jau sākumā bija skaidrs, ka laikā neiekļaujamies, jo esam aizrautīgi stāstītāji un mums patīk uzdot jautājumus. **Tomēr 26 stāstītāji gan ierakstītos, gan klātienēs un intervijas formas stāstos piesaistīja klātesošo uzmanību vairāk nekā piecu stundu garumā.** Šeit svarīgi pieminēt iepriekš piegādāto cianastu, kā arī visu dalībnieku iesaisti viktorīnās ar nopietniem un nenopietniem jautājumiem, kas ļāva uzzināt par *sēļiem* vairāk.

Viens no vakara moderatoriem com! Dāvis Plotnieks teica: “**Satikšanās šādā vidē ir labāka nekā nesatikšanās.**” Pēc pasākuma komplimentu izteica kāds filistrs, vēlā naktī sakot: “No paša sākuma neticēju šim formātam, kas, atņemot manu uzmanību daudzām alternatīvām, varētu to noturēt divus vakarus (kopējais laiks 7,5 stundas), bet vēl joprojām esmu šeit.”

Katram *Selonijas* biedram Latvijā tika nogādāts sūtījums ar seniora uzaicinājumu uz tiešsaistes jubilejas pasākumiem, jauno krustdēļu *coetus* bildi ar oldermaņa sveicienu un pāris atspirdzinājumiem.

Kr! Sandis Liepiņš nodod sūtījumu com! Jānim Brencim.

Fil! Ivars Grīslis, *selonus*

Viens no vakara stāstniekiem

Ir dīvaina sajūta stāstīt par notikumiem cilvēkiem, kuri laikā, kad tie norisinājās, vēl nebija dzimuši. Laiku un tā brīža sajūtas, kad Latvijā tika atjaunota *Selonija* un daudzi no tā brīža studentiem naktis pavadīja barikādēs Saeimas tuvumā, nevaram atsaukt atpakaļ un atkal pieredzēt. Toties varam par to stāstīt un dalīties ar tiem, kuri to nav pieredzējuši. Pārsteidzoši, ka stāsta laikā, rādot fotogrāfiju no barikādēm, kurā neatpazītas palikušas divas dāmas, viens no klātesošajiem atpazīna savu sievu un viņas draudzeni. Šādi nejauši notikumi rada prieku un gandarījumu. Paldies rīkotājiem par iespēju **pastāstīt par notikumiem, kurus pieredzējām tikai nedaudzi, bet par kuriem interesējās daudzi.**

Fil! Ieva Lazdiņa, *gundega*

Ar sēļa dāmas acīm

Sēļi vienmēr spējuši pozitīvi pārsteigt ar savām idejām un organizatoriskajām spējām. Arī šoreiz, spītējot situācijai pasaulē. Gan pirmssvētku aktivitātes – t/l sen! uzruna svētkos pie Brīvības pieminekļa un aicinājums ziedot tā izgaismošanai, *Selonijas* karoga plīvošana pie Latvijas Universitātes, *sēļu* Facebook konta *ietērpšana* jubilejas noskaņās, ielūguma paciņas nosūtīšana ar pārsteigumu arī dāmām –, gan, protams, svētku kulminācija ar rūpīgi pārdomātu programmu. Ģimeņu vakars izvērtās sirsnīgs un piepildīts – ar dziesmām, priekšnesumiem, stāstiem, atmiņām, ko otrpus ekrāniem smaidīgām sejām vēroja *sēļu* ģimenes ar bērniem, pie klātiem galdiem, aiz sajūsmas pat tika griezti danči. Vēl pusnaktī, pēc oficiālās daļas izturīgākie turpināja izteikt savu prieku.

Fil! Artūrs Rundzāns, *selonus*

Skats no sēļu vakara moderatora puses

Pasākumā biju viens no moderatoriem, pieteicu runātājus, centos aizpildīt pauzes un palīdzēt radīt sajūtu, ka šis ir **ists jubilejas pasākums, tikai realizēts attālināti.** Viens no izaicinājumiem bija iekļauties paredzētajā laikā. Man bija jāvada pasākums apmēram divas stundas, un šajā laikā uzstājās ap desmit galvenokārt tiešraidē pieslēgtu runātāju. Lai arī katram bija paredzēts uzstāties apmēram desmit minūtes, ātri vien laika iegrožojums tika apiets un nobīde katram nākamajam runātājam uzkrājās arvien lielāka. Tā nu, kamēr uzstājās runātāji, centos paspēt sazināties ar nākamajiem un brīdināt, ka viņu uzstāšanās laiks pienāks vēlāk, piekodinot *nepazust no ētera*. Bija jābūt gatavam arī pēkšņi mainīt runātāju secību, ja kāds vairs nevar gaidīt vai radušās tehniskas problēmas, piemēram, pieteiktajai personai nestrādā mikrofons. Kopumā ar to visu moderatoriem izdevās tikt galā, un man likās, ka **ši pieredze, iespējams, ir līdzīga TV raidījumu vadītājiem.** Patīkami, ka dalībnieku disciplīna un interese pasākumā bija liela, **lai pieslēgušos cilvēku skaits saglabātos augsts gan pirmajā minūtē, gan pēc vairāk nekā piecām stundām.** Attālināti tika novadīts pat viens kants.

Fil! Andžs Pilskalns, *selonus*

Pasākuma tehniskais nodrošinājums

Kad tika izvēlēts svētku tiešsaistes satura formāts, radās galvenais jautājums – kurā digitālajā platformā to rīkot? Jāņem vērā, ka tajā jāpiedalās plaša spektra paaudzēm – no krustdēliem līdz filistriem ar simt semestru kravatām. Pirmā doma bija veidot video tiešraidi (piemēram, *YouTube* video mūsu mājaslapā), kas būtu svinīgs formāts. Tomēr šāds medijs nesniedz atgriezenisko saiti no skatītāja, tikai anonīmā teksta komentāru veidā. Jau kopš marta visi *Selonijas* konventi bija notikuši *Zoom* platformā, kas deva pieredzi dažādās niansēs ar dalībnieku pieslēgšanos, prezentāciju rādīšanu, skaņas kontrolēšanu u.tml. Līdz ar to **mūs iedrošināja pieņēmums, ka šī gada laikā visi lielākoties jau apguvuši dalību tiešsaistes konferencēs un sapulcēs,** kā savaldīt kameru un mikrofona savās viedierīcēs. Un tomēr, kas vienam ir ierasta ikdiena, citam var būt kā šķērslis piedalīties, lai būtu kopā. Mūsu mērķis bija sasniegt pēc iespējas lielāku auditoriju. Jau savlaicīgi tika sagatavota un izziņota **krustdēļu IT atbalsta komanda,** kurai pasākuma dienās varēja zvanīt pēc padoma ar pieslēgšanos *Zoom*. Īpašs paldies krustdēlam, kurš jau dažas dienas iepriekš devās ciemos pie kāda fil!, lai viņa planšetē palīdzētu uzstādīt *Zoom*.

Atskatoties uz pasākuma norisi, *Zoom* platforma bija ļoti laba izvēle – tikpat ļoti, cik prieku sagādāja dažādie un nedzirdētie stāsti, iespēja redzēt sen nesatiktus cilvēkus, redzēt, kā citi smejas par jokiem un aplaudē pēc priekšnesumiem. **Tā bija unikāla iespēja vienlaicīgi satikties svētkos ar sēļiem no Austrālijas, Amerikas, Vācijas un citām valstīm.** Tas deva neapaprakstamu cilvēciņu sajūtu un pieredzi, ka mēs piedzīvojam šo notikumu kopā.

Vendia t/l sen! com! Roberts Vazdiķis pasniedz dāvanu Leola prezidijam korporācijas jubilejā. Savukārt vendi saņēma kasti ar īpašo jubilejas alu.

VENDIA UN LEOLA KARTEĻA DRAUDZĪBU STIPRINA UZ VALSTU ROBĒŽĀM

Fil! Pēteris Jurjāns, *vendus*

Foto: *Maarja-Liis Roone*

Kā zināms, spilgti, emocionāli brīži mēdz iespiesties atmiņā tik spēcīgi, ka tos nespēj sadragāt laika zobs un pārklāt aizmirstības putekļi. Liekas, tas notika burtiski nesen, taču pagājis jau vairāk nekā 21 gads kopš brīža, kad 1999. gada maijā piedalījāties Baltijas tautu komersā (B!T!K!) Gottingenā. Piesātinātās dienas izskaņā nejausi sanāca apsēsties blakus buršiem no igauņu korporācijas *Leola* (dibināta 1920. gada 16. oktobrī pie Tallinas Tehniskās universitātes), un nepiespiestā gaisotnē mūs, *vendus*, sirsnīgi uzrunāja *Leola* fil! Udo Asmuss (*Udo Asmus*). Par pārsteigumu izrādījās, ka Udo dzimis Rīgā un vēlas veidot kontaktus ar dzimtenes buršiem. Vakaram jautri ritot kantu un saskandināto alus kausu pavadībā, arvien vairāk iepazīnāties ar draudzīgajiem igauņiem. Noslēdzoties, ka līdz šim nevienam no konventiem nebija izveidotas kartēļa saiknes, turklāt ne tikai pēc neatkarības atgūšanas, bet arī starpkaru posmā un trimdā. Lai gan toreiz nevienojāties par turpmākiem soļiem, tomēr nodibinājām draudzīgas saites, kuras uzturējām, tiekoties pēc gada – 2000. gada maijā B!T!K! Tallinā (prezidējot *Leola*), kā arī kuplam skaitam igauņu buršu ierodoties uz *Vendia* dibināšanas komersu Cēsīs 2001. gada pavasarī un tiekoties Minhenes B!T!K! 2002. gadā.

Laikam ritot, ar *Leola* izveidojām ciešu kontaktu, kam līdzēja arī vēsturiskie kopsaucēji. Neatkarības kara slavenais Igaunijas bruņoto spēku virspavēlnieks ģenerālis Johans Laidoners bijis *Leola* filistrs, savukārt vairāk nekā 20 *vendi* piedalījās Latvijas un Igaunijas suverenitātes aizstāvēšanā. *Vendia* dibinātājiem nākot no Cēsim un Cēsu apkārtnes, atcerējāties, ka līvu izcelsmes vendu ciltis runāja igauņiem radnieciskajā somugru

grupas valodā un piedalījās Cēsu pils aizstāvēšanā pret Ivana IV karaspēku.

Visbeidzot nobriedām kartēļa noslēgšanai, un tas notika 2005. gada 21. maijā mūsu konventiem nozīmīgajā pilsētā Cēsīs svinīgajā aktā pie Cēsu kaujās kritušo varoņu pieminekļa. Kopš tā brīža *Leola* locekļi kļuva par pastāvīgiem *Vendia* svinību dalībniekiem un sirsnīgiem draugiem vairākās paaudzēs.

Bijām sašutuši, kad Covid-19 pandēmijas laikā karantīnas ierobežojumi stājās spēkā neilgi pirms *Leola* 100. dibināšanas komersa. Tomēr vēlme apsveikt draugus nozīmīgajā jubilejā neļāva krist izmisumā, un, pateicoties *Vendia t/l senioram com!* Robertam Vazdiķim, radās ideja tikties uz Latvijas un Igaunijas robežas. Tādējādi 2020. gada 25. oktobrī norisinājās unikāls pasākums, *Vendia* prezidijam tiekoties ar kartēļa brāļiem pie robežu staba uz Ainažu-Iklas robežas, lai novēlētu ilgu mūžu un pasniegtu dāvanu korporācijas simtgadē. Lai gan šoreiz izpalika svētku akts un komerss, tomēr šāda tikšanās grūtajos laikos bija nozīmīgs brīdis, norūdot *Leola* un *Vendia* draudzības saiknes.

Nemot vērā abu tautu vēsturi un zaudējumus, ko nācās pārdzīvot traģiskajos lūzumpunktos, jāatzīst – lai arī cik bīstama būtu pandēmija un cik nepatīkami ierobežojumi, tā ir tikai īslaicīga parādība, ko pārdzīvosim savā neatkarīgajā valstī, un atkal spēsim pulcēties kā 18. novembrī, tā arī starptautiskajos, Latvijas un internajos komersos. Būsim stipri un pacietīgi!

Vivat, crescat, floreat Leola et Vendia in aeternum!

Talavieši Talavijas 120. gadadienā pie LU galvenās ēkas.

TALAVIJA 120. GADSKĀRTU ATZĪMĒ AR VIRTUĀLU IZSTĀDI

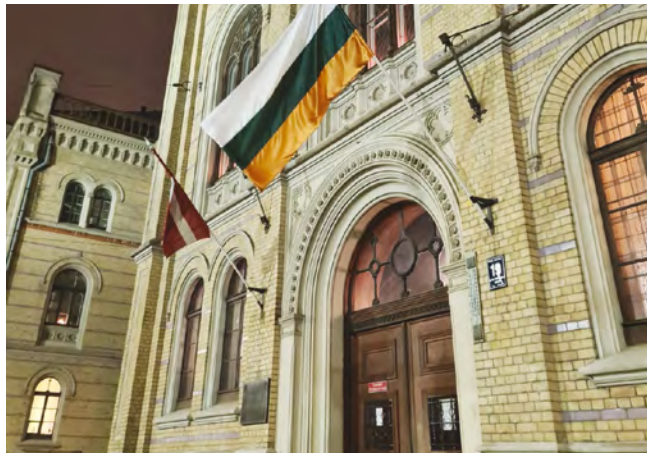
T/I sen! com! Viesturs Markovskis, *talavus*

Foto: fil! Mārgerts Počs, *talavus*

2020. gada 14. decembrī latviešu studentu korporācija *Talavija* atzīmēja 120. gadskārtu, paceļot balti-zaļi-zelta karogu pie Latvijas Universitātes (LU) galvenās ēkas līdzās Latvijas valsts karogam. Tāpat par godu jubilejai izveidota virtuāla izstāde *Talavija līdzās Latvijai*, kas apskatāma LU mājaslapā.

1900. gadā 14. decembrī 25 Rīgas Politehniskā institūta studenti Rīgas Latviešu biedrībā dibināja jaunu latviešu studentu organizāciju – *Talavija* –, lai uz draudzības pamatiem pulcinātu latviešu tautības studentus un izkoptu viņos godaprātu un tautisku apziņu. *Talavijas* principi ir: tautība, izglītība un atturība. Devīzes: *Roku rokā un Darbs ceļ vīru*.

Virtuālā izstādē strukturēta tematiski un hronoloģiski, izceļot spilgtākos notikumus un personības Latvijas vēsturē no 1918. gada līdz mūsdienām, kur īpaša loma bijusi tieši *talaviešiem*. Vairums digitalizēto vēsturisko fotogrāfiju ir no *Talavijas* arhīva. No tām īpaši izceļamas divu *talaviešu* – pirmā Latvijas Republikas ārlietu ministra Zigfrīda Annas Meierovica un LU studenta Markusa Ozola – fotogrāfijas. Z. A. Meierovics panāca Latvijas Republikas starptautisko atzīšanu *de iure* no Francijas, Lielbritānijas, Itālijas un Japānas, bet M. Ozols kā Atsevišķās studentu rotas, vēlāk Studentu bataljona karavīrs pagrieza tiltu pār Daugavu Bermontiādes laikā, izglābjot jauno Latvijas Republiku no krišanas pulkveža Pāvela Bermonta-Avalova vadītās Rietumkrievijas brīvprātīgās armijas “rokās”. Virtuālajā

Plivojot korporācijas un Latvijas valsts karogiem pie LU.

izstādē skatāma fotogrāfija arī no LU muzeja krājuma ar Atsevišķās studentu rotas karoga rehabilitāciju LU Lielajā aulā 20. gs. 80./90. gadu mijā, norisinoties Trešajai atmodai. Karoga rehabilitācijā piedalījās *Talavijas* trimdas locekļi.

Virtuālās izstādes autori ir LU muzeja krājuma glabātājs fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*, un fil! Mārgerts Počs, *talavus*. Ar izstādi var iepazīties LU mājaslapas sadaļā *LU muzejs*.

LU muzeja krājumā ir ievērojama studentu akadēmisko mūža organizāciju liecību kolekcija, ar ko var iepazīties, sazinoties ar krājuma glabātāju R. Rubeni (rudolfs.rubenis@lu.lv, 67034566 vai 25733456).

KORPORĀCIJU BIEDRI, KURI SAŅĒMUŠI VALSTS AUGSTĀKOS APBALVOJUMUS 2020. GADA RUDENS SEMESTRĪ

2020. rudenī 115 sabiedrības pārstāvjiem tika piešķirti augstākie Latvijas valsts apbalvojumi, to vidū arī vairāki studentu un studenšu korporāciju biedri. Lepojamies!

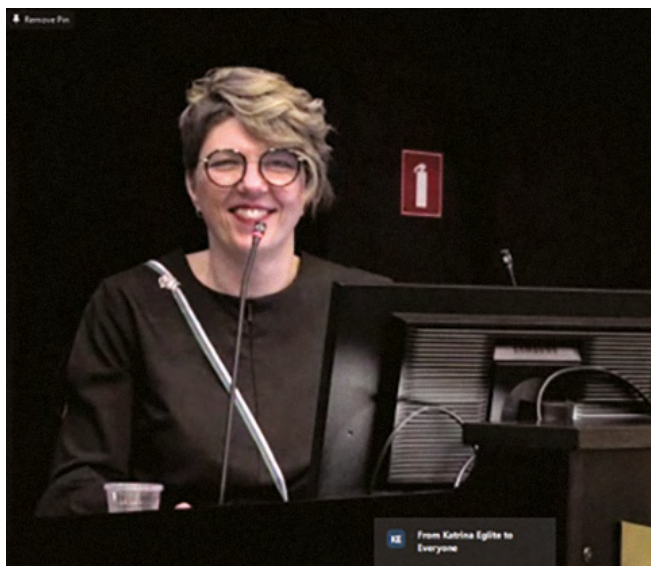

- Par Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieku iecelts vēsturnieks, arheologs, bijušais Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta direktors, Biznesa augstskolas *Turība* profesors, akadēmiķis, **Dr. hist., fil! GUNTIS ZEMĪTIS, *frater cursicus*.**
- Par Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieku iecelts Rīgas Stradiņa universitātes Medicīnas fakultātes Ortopēdijas katedras vadītājs, profesors, VSIA *Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca* Mugurkaula un locītavu ķirurģijas centra traumatologs, ortopēds, **Dr. med., fil! ANDRIS JUMTIŅŠ, *patrus*.**
- Par Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieri iecelta ilggadēja latviešu sabiedriskā darbiniece ASV, **fil! RŪTA MARGARETE BEĶERE, *selga*.**
- Par Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieri iecelta latviešu tēlniece un portretiste, **g!fil! ĒVĪ UPENIECE, *spīdola*.**

- Par Atzinības krusta komandieri iecelta Liepājas Universitātes rektore, profesore, Liepājas Universitātes Kurzemes humanitārā institūta vadošā pētniece, akadēmiķe, Dr. habil. philol., **fil! DACE MARKUS, *spīdola*.**
- Par Atzinības krusta lielvirsnieku iecelts Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas Infekciju slimību un hospitālās epidemioloģijas konsultatīvā dienesta vadītājs, infektologs, Latvijas Universitātes profesors, **fil! UGA DUMPIS, *frater livonicus*.**
- Par Atzinības krusta virsnieci iecelta Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore, **fil! SANTA LĪVIŅA, *gaujamaliete*.**
- Par Atzinības krusta virsnieci iecelta Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta Katastrofu medicīnas centra vadītāja, **taut! DITA HEIBERGA, *imeriete*. U!**

JAUNĀ MEDICĪNAS ZINĀTŅU DOKTORE FIL! ILZE APINE, GUNDEGA

Fil! Ilze Apine, *gundega*, promocijas darba aizstāvēšanā Rīgas Stradiņa universitātes tiešsaistē.

Foto no doktores personīgā arhīva.

BIOGRĀFIJA

Fil! Ilze Apine, *gundega*, dzimusi 1972. gadā Rūjienā. 1990. gadā absolvējusi Mazsalacas vidusskolu. Latvijas Medicīnas akadēmijā/Rīgas Stradiņa universitātē 1997. gadā ieguvusi ārsta grādu. 1998. gadā Londonas Universitātē (*The Royal London School of Medicine and Dentistry, University of London*) ieguvusi maģistra grādu radiācijas bioloģijā. 2020. gada 30. decembrī Rīgas Stradiņa universitātes promocijas padomē, aizstāvēot promocijas darbu ***Magnētiskās rezonanses enterogrāfija Krona slimības diagnostikā, izmantojot difūzijas uzsvērto attēlu ar ķermeņa fona signāla nomākšanu (DWIBS) sekvenci***, ieguvusi medicīnas zinātņu doktora grādu. Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas Diagnostiskās radioloģijas dienesta vadītāja. Studenšu korporācijas *Gundega* biedre kopš 1992. gada pavasara semestra.

PROMOCIJAS DARBA APRAKSTS

Magnētiskās rezonanses enterogrāfija ir radioloģijas metode, ar kuras palīdzību iespējams izvērtēt Krona

slimības skartu tievo zarnu sieniņu izmaiņas endoskopijai nesasniedzamās lokalizācijās – tievo zarnu cilpās un visā zarnu sieniņu biezumā. Lai veiktu izmeklējumu, pacienta zarnu trakts jā sagatavo, pacientam izdzerot 1000–1500 ml hiperosmolāras kontrastvielas, kas nav piemērots risinājums, ja izmeklējumus nepieciešams veikt vispārējā anestēzijā. Izmeklējuma protokola ietvaros pacientu skenēšanai izmanto noteiktus magnētiskās rezonanses impulsu režīmus jeb sekvences. Viena no tām ir difūzijas uzsvērto attēlu (*DW – Diffusion-weighted imaging*) sekvenca, kas zarnu sienā identificē zonas, kurās ir ierobežota ūdens molekulu difūzija. Difūzijas ierobežojums raksturīgs daudziem maligniem procesiem un iekaisīgām saslimšanām, tostarp arī Krona slimībai, un to var izvērtēt kvantitatīvi.

Viens no klasisko *DWI* sekvenču atvasinājumiem ir *DWIBS* (*Diffusion-weighted imaging with background body signal suppression*) – difūzijas uzsvērto attēlu ar ķermeņa fona signāla nomākšanas sekvenca, kas primāri tika radīta skrīninga nolūkiem onkoloģisko pacientu dinamiskās novērošanas procesā. Šai sekvencei, salīdzinot ar klasiskajām *DWI* sekvencēm, ir uzlabota izšķirtspēja un priekšrocības onkoloģisko procesu kvalitatīvā un kvantitatīvā raksturošanā.

Pētījuma mērķis bija izvērtēt *DWIBS* sekvenču kvantitatīvo mērījumu iespējamās priekšrocības Krona slimības magnētiskās rezonanses diagnostikā bez iepriekšējas pacienta zarnu trakta sagatavošanas un Krona slimības aktivitātes noteikšanā.

Pētījuma rezultāti parādīja, ka, neraugoties uz uzlabotu izšķirtspēju un kvalitatīvi labāku iekaisīgi izmainīto zonu attēlojumu, *DWIBS* sekvenca nav piemērota ne kvantitatīvai Krona slimības diagnosticēšanai bez pacienta iepriekšējas sagatavošanas, ne slimības aktivitātes izvērtējumam. Pētījumā tika konstatēts, ka Krona slimības diagnostikai pacientiem bez iepriekšējas zarnu trakta sagatavošanas ar hiperosmolāru perorālu kontrastvielu nav piemēroti arī klasiskās *DWI* sekvenču kvantitatīvie mērījumi.

Pētījuma ietvaros tika izstrādāti ieteikumi par *DWI* sekvenču izvēli Krona slimības aktivitātes izvērtēšanā, kā arī par kvantitatīvo mērījumu piemērotību Krona slimības diagnostikai, veicot magnētiskās rezonanses izmeklējumus bez iepriekšējas pacienta zarnu trakta sagatavošanas. **U**

TOP 10 LIETAS UN VIETAS, KAS JĀREDZ TARTU

Foto: Tanel Kindsigo

Fil! Rūta Hecht, *dzintra et indlaensis*

Foto: autores arhīvs un no www.visittartu.com

Liela daļa manas dzīves skaistāko mirkļu noteikti saistās ar Tartu – vietu, kuru latviešu studentu un studenšu organizāciju biedri visbiežāk iepazīst caur Valpurģa nakts prizmu. Bet Valpurģa nakts ne tuvu nav vienīgais iemesls, kāpēc es Tartu no visas sirds izbaudīju sešus studiju gadus. Tartu ir absolūti burvīga arī atlikušās 364 diennaktis. Piedāvāju savu ideālo ne-pandēmijas pastaigu caur Tartu, cauri gadalaikiem, redzot TOP 10 vietas, ko ikvienam vajadzētu redzēt.

Sāksim pastaigu no pilsētas ziemeļaustrumu puses – (1) **Igaunijas Nacionālā muzeja** jeb **ERM** (*Eesti Rahva Muuseum*). Dibināts vairāk nekā pirms 100 gadiem, oficiāli savas stiklotās lidlauka durvis muzejs vēra vien 2016. gada oktobrī. Tur var bijīgi noraudzīties gan uz pirmo igauņu karogu, gan uz krēslu, kurā sēžot uzprogrammēja *Skype*. Iespēja ir arī iepazīt latviešu vēsturi – manā muzeja mīļākajā daļā – pastāvīgajā izstādē *Urālu atbalss*, apciemojot līvu sētu. No valodas barjeras nav jābīstas, jo katram apmeklētājam tiek izsniegta elektroniska atslēga, ar ko nomainīt ekspozīciju aprakstus savā – jā, arī latviešu – valodā. **Turklāt muzejā atrodas vislabākais suvenīru veikals Tartu.**

Nākot no ERM cauri Tartu pārupes rajonam, garām Sv. Pētera baznīcai un jaunākajai Tartu Universitātes (TU) būvei Delta centram, nonāksim pie parka – promenādē pie (2) **Arku tilta** (*Kaarsild*), kas ir viens no pazīstamākajiem Tartu simboliem. Īpaši mīlēts starp studentiem – trīs lielākās TU kopmītnes mājo vienā upes pusē, un tiltu katru dienu šķērso neskaitāmu studentu pulki, dodoties uz lekcijām. Kaut arī tradīcija, it īpaši Valpurģa naktī, ir to šķērsot, ejot pāri arkai (noteikti *pareizajā* virzienā, uz rātslaukuma pusi), ar katru

Foto: Arp Karm

Igaunijas Nacionālais muzejs.

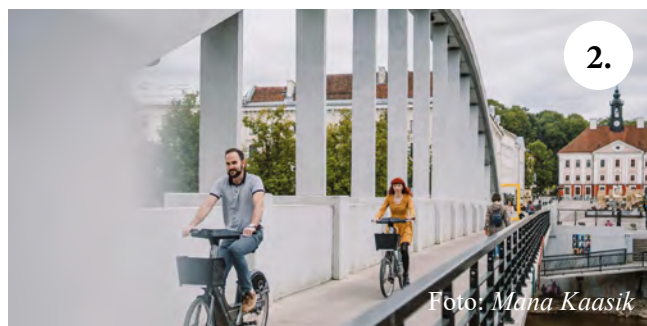

Foto: Māra Kaasik

Arku tilts.

Foto: Rein Leib

Promenāde pie Arku tilta.

nākamo renovāciju šis bīstamais pasākums tiek apgrūtināts – vispirms loka augšu nokrāsoja ar slidenu krāsu un tagad arī noņēma margas, ar kuru palīdzību tikt uz loka bija nedaudz vieglāk.

Ja Tartu varētu sadalīt gadalaikos, tad vasara pieder rātslaukuma pusē esošajai (3) promenādei, kur pēdējo gadu laikā ar ērtiem pludmales krēsliem izpletušies vairāki bāri – *Mazā Kuba (Vāike Kuuba)* ar slavenajiem mohito kokteiļiem puslitra un litra burkā, *Mazais vīns (Vāike Vine)*, *Tērase* u.c.

Šaipus upei atrodas arī (5) **zinātnes centrs AHHA** – vieta, kur visbiežāk Tartu var dzirdēt latviešu valodu, jo centrs populārs Latvijas tūristu vidū. Līdzās pastāvīgajām izstādēm centrā gana bieži ar vērienu tiek rīkotas arī mainīgās (dinozauri, fobijas, cilvēka ķermenis u.c.).

Bet, dodoties atpakaļ uz **Tartu sirdi – centru**, jāiet gar *Kalev* šokolādes veikalu uz rātslaukumu ar skaisto rātsnamu, kur vasarā izvietotas restorānu terases un var laiski klausīties slaveno (4) *Skūpstošos studentu* strūklakas čalošanu, bet ziemā stikla mājās *mājo* Ziemassvētku tirdziņš.

Noteikti vajag piestāt kafejnīcā (7) *Werner*, lai nobaudītu kūkas ar kafiju, apbrīnot TU galveno ēku ar baltajām kolonnām, un vakarpusē var apciemot slaveno Bruņinieka (*Rüütli*) ielu – kur ir visaugstākā bāru un kafejnīcu koncentrācija pilsētā. Bet, ja laiks ir labs, vienmēr var atlaisties uz piknika segas arī Pirogova parkā – vienīgajā vietā pilsētā, kur (pus)neoficiāli var baudīt alkoholu publiski.

Ja ir tikai viena iespēja būt Tartu rudenī un redzēt vienu vietu, tad tas viennozīmīgi ir (6) **Doma kalns (Toomemägi)** – viss kalns tad ir pārklāts ar zelta lapu segu. Doma kalnā var atrast universitātes observatoriju, kur pirmo reizi tika pacelts Igaunijas karogs Atmodas laikā, majestātiskās Doma baznīcas drupas un tur esošo muzeju, kā arī skaisto, veco anatomikumu.

Foto: Ruth Pindus

Skūpstošos studentu strūklaka rātslaukumā.

Foto: SA Teaduskeskus AHHA

Zinātnes centrs AHHA.

Tartu Doma baznīcas drupas.

Kūkas un kafija Werner kafejnīcā.

Izejot cauri Enģeļu un Velnu tiltu apakšām un dodoties prom no centra, aiz Doma kalna var atrast vienu no vismītiskākajām vietām Tartu – akadēmisko organizāciju rindās dēvētu par **Bermudu trijstūri** –, jo, ja esi reiz tur nonācis, ārā tikt ir grūti. Tartu pavasarī pieder Valpurģim, un Valpurģī Tartu pieder studentiem. Bermuda trijstūris veidojas starp divu studentu korporāciju – *Ugalu* un (8) *Sakalu* (abas lepnās ēkās, tostarp *Sakala* konventa ēkas arhitekts plānojis arī Tartu teātra *Vaneimune* ēku) – un starp pirmo igauņu studentu organizāciju EÜS (*Eesti Üliõpilaste Selts*), no kuras Igaunija arī ieguvusi sava karoga krāsas. Valpurģī der apciemot arī otrpus ielai esošo studentu vienību *Raimla*, kas saullēktā servē saldējumu, bet Valpurģu nakts uzdzīves blakusefektus var labi apārstēt dārza svētkos, ko rīko studentu korporācija *Rotalia* savā pagalmā 1. maijā.

Ja tomēr laimējas izkļūt no *Bermudu trijstūra*, ejot garām teātra *Vanemuine* mazajai mājai un Sv. Pāvila baznīcai, var atrast radošo kvartālu/pilsētu (9) *Aparātu rūpnīca* (*Aparaaditehas*), kas veidots kā analogs Tallinā esošajam Telliskivi rajonam. *Aparātu rūpnīca* kopš 2014. gada labiekārto pamestās rūpnīcas telpas, tās izīrē igauņu dizaina firmām, labākās rupjmaizes (kādu esmu jebkad ēdusi) cepējiem *Muhu leib*, restorāniem *Aparāts* (*Aparaat*) ar *pulled-pork* burgeri, *Trīs Dilles* (*Kolm Tilli*), kur var dabūt labākās picas un *street food* Tartu u.c. Pagalmā nereti tiek rīkoti mūzikas festivāli, koncerti un atvērti kino seansi.

Aparātu rūpnīca atrodas uz robežas ar vienu no skaistākajiem Tartu rajoniem – (10) **Karlovu**, kurā dominē vēsturisko koka māju apbūve. Atliek vien doties pa Kastaņu ielu atpakaļ uz upes pusi. Pēdējais gadalaiks – mans mīļākais – ziema ir Karlovas gadalaiks. Kluss un piesniedzis, ar vieglu dedzinātas malkas smaržu, jo malkas krāsnis Karlovā ir krietni izplatītākās nekā centrālapkure.

Karlovā mana ekskursija beidzas. Tomēr Tartu ir pilna ar **burvīgiem nostūriem** un noslēpumiem, kas varbūt nav gluži centrā, bet apciemojuma vērti – bārs ar plašo pagalmu,

Studentu korporācijas *Sakala* ēka.

Foto: Madli Viigimaa

Radošais kvartāls *Aparātu rūpnīca*.

Foto: Erge Jogela

Vēsturisko koka māju apbūve Karlovā.

Bāra Ula iekštelpas.

Foto: Ruth Pindus

Ielu māksla Tartu.

Foto: Riina Varol

galda spēlēm un pilnīgi relaksētu attieksmi *ULA*, hipsterbārs *Barlova* Karlovā, mazā un mājīgā kafejnīca *Mandel*, ģimenes kafejnīca *Anna Edasi* Karlovā ar labākajām kūkām, kā arī leģendām apvītais bārs *Zavood* pie korporācijas *Vironia* ēkas. Pat ja visas citas vietas jau sen slēgtas, *Zavood* vienmēr varēs dabūt ceptus pelmeņus. Otrais un trešais hipsterbārs ir *Ģeniālistu klubs* (*Genialistide Klubi*), parasti sarunvalodā saīsināts par *Gen klubi*, un *Naiiv*, kas dublējas arī kā mākslas galerija.

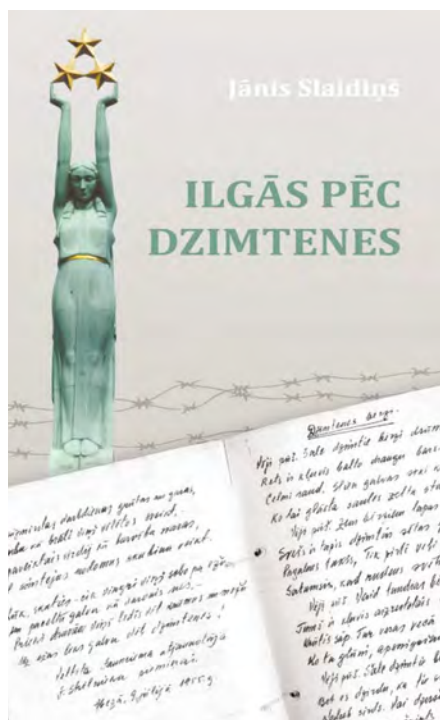
Mans pēdējais – ekskursijā īsti neiekļaujamais – punkts ir **ielu māksla**. Provokatīva, plānota un bieži vien nelegāla, tā Tartu ir tik populāra, ka katru gadu pat tiek rīkots festivāls *Stencibility*, kurā piedalīties (un atstājis savu zīmi Tartu ielās) arī mūsu pašmāju mākslinieks Kiwie.

Tartu senais un modernais savijas tik organiski, ka lielākoties nav iespējams pateikt, kur viens beidzas un otrs sākas. Un, ja ir vieta pasaulē, kur var iegūt vistuvāko atspulgu no tiem leģendām apvītajiem akadēmiskās dzīves laikiem pirms Otrā pasaules kara, tad tā noteikti ir Tartu. **U!**

Ielu māksla Tartu.

FILISTRA JĀNA SLAIIDIŅA, LATVUS, PIEMINĀI IZDOTS DZEJOĻU KRĀJUMS ILGĀS PĒC DZIMTENES

T/I III šarž! fil! Rūdolfs Rubenis, *latvus*

2020. gadā klajā nācis studentu korporācijas *Latvia* filistra Jāņa Slaidiņa dzejoļu krājums *Ilgās pēc dzimtenes*, ko ar korporācijas atbalstu izdevusi filistra meita Rasma Sautiņa. Krājumā apkopoti 112 filistra dzejoļi, kas tika sarakstīti izsūtījumā Sibīrijas arktiskajos ziemeļos.

Studentu korporācija *Latvia* 2020. gada oktobrī organizēja filistram vēltu piemiņas literāro vakaru, kur klausījās stāstījumu par filistra traģisko likteni un laikmetīgās dzejas nozīmi patriotiskajā audzināšanā. Par J. Slaidiņu referēja Dr. paed. Aīda Krūze, bet par padomju represēto audio un video atmiņu stāstu nozīmi – taut! Evita Feldentāle, *varavīksne*.

Jānis Slaidiņš (20.08.1905.–17.02.1983.) dzimis Dzērbenes pagastā. 1935. gadā absolvējis Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultāti, iegūstot agronoma diplomu. Studiju laikā iesaistījies studentu korporācijā *Latvia*, darbojies žurnāla *Universitas* redakcijā. Strādājis Lauksaimniecības kamerā par agronomu Jaunpiebalgā, vēlāk Kuldīgā. Par apzinīgu darbu saņēmis Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa atzinību. Ilgus un mokošus gadus pavadījis izsūtījumā gulaga nometnēs, kur tapuši krājumā publicētie dzejoļi, kuros atklājas ilgas pēc tuviniekiem, draugiem un dzimtenes. Dzejoļi atvesti uz Latviju no korporācijas *Latvia* Toronto kopas arhīva Kanādā. **U**

Ziemeļos

Mēs esam sniega laukos drūmos,
Kur ziemas salam pieder viss,
Kur koki pārvērtušies krūmos
Un Urāls ledū sastindzis.

Mēs esam nāves laukos plašos,
Kur bērnu dziesmu ziemels dzied
Pār neskaitāmām kapu kopām,
Gar kurām dārdot vilciens iet.

Šeit apklusušas jaunas sirdis
Un iziris dzīves sapņojums,
Bet, ja mēs, latvi, atgriežamies,
Tad Dievs pats palīdzējis mums.

1946. gada 25. maijā

FIL! JĀŅA STRADIŅA, FRATER METROPOLITANUS, PELNU URNAS APGLABĀŠANA

2020. gada 22. oktobrī atjaunotajā Stradiņa dzimtas kapu kalnā Pirmajos Meža kapos Rīgā šaurā radu, tuvāko draugu un kolēģu lokā zemē tika guldīta akadēmiķa fil! Jāņa Stradiņa (10.12.1933.–29.11.2019.) pelnu urna. Atjaunotā Stradiņa dzimtas kapu kalna arhitekts ir Jānis Dripe. Lai viegla smiltis mūsu filistram Jānim Stradiņam dzimtenes smiltajā!

Sit tibi terra levis!

Foto no *Fraternitas Metropolitana* arhīva

*Fraternitas Metropolitana vārdā,
fil! Ilvars Ceriņš, frater metropolitanus*

2020. GADA RUDENS SEMESTRĪ MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠIE BIEDRI

STUDENTU KORPORĀCIJĀS

Lettonia

Fil! Andris Zariņš, 1964 II, mūžībā devies 31.07.2020. Ostranderā Ohaio štatā ASV

Fil! Pēteris Bārda, 1969 I, mūžībā devies 20.08.2020. Sidnejas tuvumā Austrālijā

Fil! Ģirts Pupons, 1965 I, mūžībā devies 30.08.2020. Olbanī Ņujorkas štatā ASV

Fil! Egons Arnolds Pļavnieks, 1974 I, mūžībā devies 14.09.2020. Vašingtonā ASV, urna apglabāta *Rock Creek* kapu latviešu nodalījumā Vašingtonā

Fil! Aivars Galiņš, 1964 II, mūžībā devies 27.09.2020. Bostonā Masačūsetsas pavalstī ASV

Fil! Nikolajs Ēvalds Berkholds, 1957 I, mūžībā devies 14.10.2020. Edinā Minesotas pavalstī ASV

Fil! Imants Jānis Alksnis, 1965 II, mūžībā devies 16.12.2020. Hamburgā Vācijā

Selonija

Fil! Pēteris Mengēlis, 1994/1995, mūžībā devies 14.09.2020. Rīgā, apglabāts Pirmajos Meža kapos Rīgā

Lettgallia

Fil! Arnis Jānis Kupliņš, 1954 I, mūžībā devies 25.12.2020. ASV

Talavija

Fil! Jānis Gustavs Šulmeisters, mūžībā devies 10.08.2020. *Richland Hills* Teksasā ASV

Beveronija

Fil! Arvīds Kūlītis, mūžībā devies 30.09.2020. ASV

Fil! Ēriks Magone, mūžībā devies 14.10.2020. ASV

Fraternitas Academica

Fil! Valdis Rudolfs Daiga 1961 I, mūžībā devies 11.02.2020. Toledo, Ohajo pavalstī ASV

Fil! Mārcis Daiga, 1968 I, mūžībā devies 22.02.2020. Indianapolē, Indiānas pavalstī ASV

Fil! Romāns Edgars Rudzītis, 1959 II, mūžībā devies 18.03.2020. Marlboro, Masačūsetsas pavalstī ASV

Fil! Juris Ozols, 1957 I, mūžībā devies 18.10.2020. Danīdinā Floridas pavalstī ASV

Fraternitas Lataviensis

Fil! Emārs Beķeris, 1991 I, mūžībā devies 13.11.2020., kremēts

Fil! Artūrs Leicis, 1994 II, mūžībā devies 09.12.2020., apbedīts Rēzeknē

Patria

Fil! Viktors Damanis, mūžībā devies 14.12.2020. Toronto

Gersicania

Fil! Jānis Andrejs Veidis, mūžībā devies 18.09.2020. *Zelta piekrastē* Austrālijā

Fil! Andrejs Sergejevičs, mūžībā devies 20.09.2020. Gulbenē, apglabāts Daugavpilī

Cursica

Fil! Vladislavs Niteckis, mūžībā devies 16.09.2020. Melburnā Austrālijā

Fil! Oskars Pētersons, mūžībā devies 18.11.2020. Merilendas štatā ASV

STUDENŠU KORPORĀCIJĀS

Daugaviete

Fil! Biruta Pilmanis (dz. Sproģe), 38 c!, mūžībā devusies 03.09.2020. ASV, apglabāta Brāļu kapos Katskiļos ASV

Fil! Tamāra Stuce, 109 c!, mūžībā devusies 01.11.2020. Latvijā un apglabāta Latvijā

Fil! Liliņa Oliņa, 34 c!, mūžībā devusies 26.12.2020. 107 gadu vecumā Sidnejā Austrālijā un tur arī apglabāta

Gundega

Fil! Inese Abere (dz. Zeichner), 34 c!, mūžībā devusies 27.10.2020. ASV

Fil! Jolanta Kleinhofs (dz. Šmeila), 52 c!, mūžībā devusies 09.12.2020. ASV

Dzintara

Fil! Valda Putenis, 28 c!, mūžībā devusies 14.07.2020. ASV, Ņujorkas kopa

Fil! Rasma Kalniņa, 38 c!, mūžībā devusies 21.10.2020. ASV, Ņujorkas kopa

Imeria

Fil! Milda Munce (dz. Bērtule), 107 c!, mūžībā devusies 04.06.2020. ASV

Fil! Benita Bauere, 58 c!, mūžībā devusies 16.06.2020. Klīvlendē ASV

Fil! Ruta Bambane, 130 c!, mūžībā devusies 12.08.2020. Rīgā, Portlandes/Sietlas kopa

Fil! Laima Eleonora Lindiņa (dz. Bruģētāja), 31 c!, mūžībā devusies 16.08.2020. Melburnā Austrālijā

Selga

Fil! Maija Ambrēna, 92 c!, mūžībā devusies 18.06.2020.

Fil! Aina Siksnā, 29 c! mūžībā devusies 22.06.2020. Zviedrijā

Fil! Skaidrīte Dombrovskis, 36 c!, mūžībā devusies 09.11.2020. ASV

Sororitas Tatiana

Phil! Irina Sočenova, 19. atjaunošanas c!, mūžībā devusies 15.11.2020., apglabāta Pokrova kapos Rīgā

Spīdola

Fil! dib! Velta Vaivada (dz. Pētersons), mūžībā devusies 24.11.2019.

Fil! Maija Upeniece (dz. Svārs), 26 c!, mūžībā devusies 22.10.2020., Sidnejas kopa

Fil! Astrīda Jansone, 5 c!, mūžībā devusies 08.12.2020. Rīgā

Zinta

Fil! taut! Lonija Celms, 2 c!, mūžībā devusies 18.09.2020. Melburnā Austrālijā

Sit tibi terra levis!

Nekrologus sagatavojis fil! Kārlis Līdaka (dzim. Līdaks), *fr.Acad.* 1991.II, *Fraternitas Academica* Filistru biedrības priekšsēža vietnieks, *Fraternitas Academica* pārstāvis L!K!A!

Fil! Valdis Rudolfs Daiga, *frater Academicus* 04.05.1941.–11.02.2020.

Dzimis Rīgā Žaņa Voldemāra Daigas (04.01.1910.–05.08.1991.) un Irmās, dz. Priede (27.12.1910.–07.04.1999.), ģimenē. Fil! Jura Daigas, *fr. Acad.*, 1962 I, un Mārča Daigas, *fr. Acad.*, 1968 I, brālis.

1944. gada rudenī ar māti un brāli devies bēgļu gaitās un apmeties Vācijas ziemeļos. Tēvs pēc gūsta pievienojies ģimenei Vācijā. Vācijā ģimene dzīvojusi dažādās pilsētās, mācījies vietējās pamatskolās.

1951. gada 4. jūlijā ar kuģi ieceļojis Ņujorkā ASV. Drīz pēc ieceļošanas ģimene pārcēlusies uz Getisburgu (*Gettysburg*) Ohaijo pavalstī. Mācījies vietējā pamatskolā, kuru beidzis 1955. gadā.

Ģimene pārcēlusies uz Toledo Ohaijo pavalstī. Mācījies un 1959. gadā beidzis *DeVilbiss High School* vidusskolu Toledo Ohaijo.

No 1959. gada studējis Toledo Universitātes (*The University of Toledo*) Inženieru fakultātē. Studijas absolvējis 1964. gadā ar *BChE (bac. ing. chem.)* grādu un 1964. gadā ar *MChE (mag. ing. chem.)* grādu.

No 1965. līdz 1980. gadam strādājis *Owens Illinois Co.* par inženieri ķīmiķi.

No 1980. līdz 1994. gadam strādājis *Surface Combustion, Inc.* par mārketinga direktoru tehnoloģiju pārdošanas jautājumos. Bijis *R. H. Systems, Inc.* īpašnieks un tehnoloģiju pārdošanas viceprezidents.

No 1994. gadam strādājis *Maumee Research & Engineering, Inc.* par mārketinga direktoru.

No 2007. līdz 2010. gadam bijis kompānijas *Medcorp Green Llc* Toledo Ohaijo inženierzinātņu viceprezidents; specializējies degvielas sistēmu pārdošanā, uzstādīšanā un apkalpošanā lieliem autoparkiem ar benzīnu/dīzeļdegvielu darbināmiem transportlīdzekļiem.

2019. gadā strādāja par neatkarīgu inženieri konsultantu. Darbojies Amerikas Latviešu jauniešu apvienībā, bijis tās

priekšsēdētājs. Amerikas Latviešu apvienības mūža biedrs, bijis valdes loceklis. Ohaijo pavalsts un Toledo Profesionālo inženieru apvienības biedrs. Amerikas Ķīmijas inženieru institūta (*American Institute of Chemical Engineers*) biedrs. Vairāk nekā 15 ASV patentu īpašnieks. Daudzu tehnisku rakstu autors.

Luterticīgs; Klīvlendas Apvienotās latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes loceklis. 1969. gada 2. augustā Klīvlendas Apvienotajā latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes baznīcā salaulājies ar Līgu Strauts, *imeriete* (18.06.1947.–06.11.2019.). Ģimenē ir četri bērni: dēls *Edvin* (Edvīns Lauris, 04.05.1972.), meita Ilze Latve, prec. *Lowenstein, imeriete* (27.07.1974.), dēls Tālis Roberts (16.07.1978.) un dēls *David* (Dāvids Andris, 19.03.1982.).

Slimojis ar vēzi. Miris 2020. gada 11. februārī Toledo Ohaijo ASV. Pārpelnots *Walker Funeral Home* bērū namā. Covid-19 ierobežojumu dēļ izvadīšana plānota 2021. gada pavasarī no Klīvlendas Apvienotās latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes (*United Latvian Evangelical Lutheran Church of Cleveland*) baznīcas Leikvudā Ohaijo pavalstī (*Lakewood, Ohio*). Pelnu urnu plānots apglabāt *Sunset Memorial Park* kapsētā Ziemeļolstedā Ohaijo pavalstī (*North Olmsted, Ohio*).

Fraternitas Academica uzņemts 1961. gada I semestrī. Krāsu tēvs fil! Arturs Ozoliņš, krāsu māte fil! A. Bauskis (Bauska). Krāsu referāts: *Peldēšana*. Speciālajā konventā uzņemts 1963. gada 13. februārī. Filistrējies. Vairākkārtīgi ievēlēts par s/l globālo sen!, bijis s/l Ohaijo–Mičiganas kopas s/l sen! un vicesen!. Ievēlēts par konventa prezidija 3. un 2. pārstāvi pie L!K!A!. F!B! pilnsapulcē 2003. gada 13. janvārī ievēlēts par F!B! valdes locekli. L!K!A! sekrs! 2015./2016. akadēmiskajā gadā. Sēru konvents 2020. gada 24. februārī.

Sit tibi terra levis! Sit tibi terra levis!

Fil! Mārcis Daiga, *frater Academicus* 21.04.1948.–22.02.2020.

Dzimis Lībekā Vācijā Žaņa Voldemāra Daigas (04.01.1910.–05.08.1991.) un Irmās, dz. Priede (27.12.1910.–07.04.1999.), ģimenē; Valda R. Daigas, 1961

I, un Jura Daigas, 1962 I, brālis. 1951. gada 4. jūlijā ar kuģi ieceļojis Ņujorkā ASV. Drīz pēc ieceļošanas ģimene pārcēlusies uz Getisburgu (*Gettysburg*) Ohaijo pavalstī, vēlāk uz Toledo.

Mācījies un 1962. gadā beidzis *Longfellow Elementary School* pamatskolu Toledo Ohaijo. Mācījies un 1966. gadā absolvējis Roja Starta (*Roy C. Start High School*) vidusskolu Toledo Ohaijo.

1966. gada rudenī iestājies Ohaijo pavalsts universitātes (*The Ohio State University*) Inženierzinātņu fakultātē Kolumbusā Ohaijo. No 1968. gada specializējies ķīmijas inženierzinātnē.

1971. gadā studijas beidzis ar *BChE* (*bac. ing. chem.*) grādu.

1971. gada vasarā apguvis Rietummičiganas Universitātes (*University of Western Michigan*) Latviešu studiju programmu. 1971. gada decembrī tiek iesaukts obligātajā karadienestā ASV armijā; karavīru pamatapmācības kursu izgājis Fortdžeksonā (*Fort Jackson*) Dienvidkarolīnā (*South Carolina*).

Dienējis Fortveinraitā (*Fort Wainwright*), Fērbenksā (*Fairbanks*), Aļaskā; strādājis degvielas laboratorijā. No 1972. līdz 1973. gadam dienesta laikā studējis Aļaskas Universitātē (*University of Alaska*) Fērbenksā, Vides inženierzinātnes maģistrantūras programmā. 1973. gadā no dienesta atvaļināts dižkareivja dienesta pakāpē.

No 1973. gada septembra līdz decembrim studējis Ohaijo pavalsts universitātē (*The Ohio State University*) Kolumbusā; klausījies lekcijas biznesā, inženierzinātnēs un psiholoģijā.

1973. gada decembrī pārcēlies uz Klīvlandi (*Cleveland*) Ohaijo pavalstī. No 1974. līdz 1977. gadam studējis Kentas pavalsts universitātē (*Kent State University*) Ohaijo. 1977. gadā studijas beidzis ar *MBA* grādu. 1977. gadā ieguvis Ohaijo pavalsts profesionālā inženiera (*Professional Engineer*) licenci.

Paralēli studijām no 1974. līdz 1978. gadam strādājis par inženieri firmā *Arthur G. Mckee* Klīvlandē.

1978. gadā pārcēlies uz Toledo Ohaijo pavalstī. No 1978. līdz 1981. gadam strādājis par inženieri firmā *Samborn, Steketee, Otis & Evans* (*SSOE*).

No 1981. līdz 1985. gadam strādājis par inženieri firmā *Everett I. Brown Co.*

1985. gadā nodibinājis un līdz 2020. gada 22. februārim strādājis inženieru konsultantu kompānijā *ARGO Consulting Engineers,*

Inc. Indianapolisē Indiānas pavalstī; kompānijas prezidents.

No 1991. gada bijis kustības *Via de Cristo* biedrs Indiānas pavalstī. 2002. un 2003. gada vasarā piedalījies *Via de Cristo* kristīgās vasaras nometnes organizēšanā Valmieras rajona Burtņiekos, nometnē lasījis lekcijas par kristietību.

Kopš 1978. gada bijis Amerikas Ķīmijas inženieru institūta (*American Institute of Chemical Engineers*) biedrs, 1986. gadā ieguvis Indianapolē gada labākā ķīmijas inženiera titulu. Indiānas pavalsts inženieru biedrības (*Society of Value Engineers in Indiana*) biedrs, biedrības runasvīrs. Indiānas pavalsts Profesionālo inženieru apvienības biedrs (*Indiana State Professional Engineers*). Ohaijo pavalsts universitātes (*The Ohio State University*) absolventu kluba biedrs un aktīvs universitātes atbalstītājs.

2010. gadā ieguvis enerģētikas un vides dizaina (*LEED – Leadership in Energy & Environmental Design*) inženiera sertifikātu.

Jaunībā darbojies Amerikas Skautu organizācijā (*Boy Scouts of America*), bijis gados jaunākais skauts, kuram piešķirta pakāpe *Eagle Scout*. Brīvajā laikā spēlējis volejbolu, bijis volejbola treneris.

Darbojies Amerikas Latviešu jaunatnes apvienības un apvienības *Daugavas Vanagi* valdēs.

1972. gada 21. oktobrī Klīvlandē Ohaijo pavalstī apprecējies ar Inesi Ilzi Spalviņu, dzintra (23.06.1952.). Ģimenē ir četri bērni: meita Dace Daina, prec. *Dixon*, dēls Mārtiņš, *talavus*, dēls Arnis Uldis un meita Larisa Anna, prec. *Cowperthwait*.

Slimojis ar vēzi. Miris 2020. gada 22. februārī Indianapolisē Indiānas pavalstī ASV. Pārpelnots *Flanner Buchanan* bērnu namā. 2020. gada 29. februārī izvadīts no Indianapolē Latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes baznīcā (*Latvian Evangelical Lutheran Church of Indianapolis*). Pelnu urnu plānots apglabāt *Sunset Memorial Park* kapsētā Ziemeļolstedā (*North Olmsted*) Ohaijo pavalstī.

Luterticīgs, Indianapolē Latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes loceklis. Darbojies draudzes valdē, vadījis jaunatnes pulciņu un bijis svētdienas skolas skolotājs.

Fraternitas Academica uzņemts 1968. gada I semestrī. Krāsu tēvs fil! A. J. Ozoliņš, krāsu māte fil! R. Krancs. Speciālajā konventā uzņemts 1969. gada 2. novembrī. Bijis konventa volejbola komandas loceklis. Filistrējies. S/I darbojies L!K!A! K!K! Indianapolisē. Sēru konvents 2020. gada 2. martā.

Sit tibi terra levis!

Fil! Romāns Edgars Rudzītis

frater Academicus

12.11.1924.–18.03.2020.

Dzimis Čiekurkalnā Rīgā Nikolaja Rudzīša (19.05.1893.–24.08.1973.) un Hermīnes Valērijas Dagmāras, dz. *Waldukat* (25. (09. pēc vecā stila) 04.1896.–03.12.1988.) divu bērnu ģimenē; māsa Violeta Tamāra (30.11.1920.–22.05.2012.), prec. Tuturs (vīrs fil! Alberts Tuturs, *fr. Acad.*, 1938.II).

No 1930. līdz 1936. gadam mācījies Rīgas 10. pamatskolā Čiekurkalnā. No 1937. līdz 1943. gadam mācījies Rīgas Valsts 1. ģimnāzijā.

Nepabeidzot pēdējo ģimnāzijas klasi, 1943. gada 3. novembrī tiek iesaukts Latviešu leģionā; bijis grenadieris 15. divīzijā, pulkveža V. Januma pulkā.

1944. gada augustā amputēta kāja pēc smaga ievainojuma virs ceļgala. Nokļuvis Gerlicā (*Görlitz*) pie Drēzdenes (*Dresden*), vēlāk bijis Bambergā (*Bamberg*) Vācijā. Meklenburgā (*Mecklenburg*) Vācijā saticies ar vecākiem. Netālu no Lībekas (*Lübeck*) sagaidījis Vācijas kapitulāciju. No 1945. gada jūnija līdz 1948. gadam ar ģimeni dzīvojis Mērbekas bēgļu nometnē Vācijā, kur piedalījies latviešu sabiedrības kultūras aktivitātēs.

Mācījies un 1946. gadā beidzis Mērbekas Latviešu ģimnāziju. No 1947. līdz 1948. gadam studējis Baltijas Universitātes Filoloģijas fakultātē, Romāņu filoloģijas nodaļā Pinnebergā Vācijā. Pabeidzis viena gada kursu; studijas nav beidzis.

No 1949. līdz 1951. gadam ar ģimeni dzīvojis Zengvardenas (*Sengwarden*) bēgļu nometnē.

1951. gada septembrī emigrējis uz ASV; karā gūtā ievainojuma dēļ transportēts ar lidmašīnu uz Ņujorku ASV. 1951. gadā pārcēlies uz dzīvi Bostonā Masačusetā (*Massachusetts*).

No 1951. līdz 1956. gadam strādājis mehāniskajā darbnīcā Bostonā.

No 1956. līdz 1963. gadam studējis Ziemeļaustrumu Universitātē (*Northeastern University*) Bostonā Masačusetā. Studiju laikā tika uzņemts Ziemeļaustrumu Universitātes studentu korporācijā *Sigma Epsilon Rho Honor Society*.

Studijas beidzis ar *bac. ing. mech.* grādu *cum laude* (ar uzslavu).

No 1963. līdz 1967. gadam strādājis par konstruktoru kompānijā *GE Electronics* Bostonā. Strādājis par inženieri *Sylvania Electric Products Inc.* metalurģijas laboratorijā Voltamā Masačusetā.

No 1969. līdz 1990. gadam strādājis par mehānisko inženieri, vēlāk par radaru sistēmu konstrukciju vecāko inženieri *Raytheon Company* pie Bostonas; 1990. gada 31. janvārī pensionējies.

No 1954. gada bijis apvienības *Daugavas Vanagi* biedrs. Bijis Latviešu kara invalīdu apvienības biedrs un Latviešu inženieru apvienības ārzemēs biedrs.

Spēlējis akordeonu dažādas ansambļos. Muzicējis Bostonas deju ansamblī *Venta*.

Miris 2020. gada 18. martā Marlboro (*Marlborough*) Masačusetas pavalstī ASV. 2020. gada 23. martā izvadīts no *Joyce Funeral Home* bērū nama Voltamā (*Waltham*) Masačusetas pavalstī, apglabāts Ģetemes kapsētā Rietumroksberijā (*Gethsemane Cemetery, West Roxbury*) Masačusetas pavalstī.

Luterticīgs; bijis Bostonas Evaņģēliski luteriskās latviešu trimdas draudzes loceklis. 1955. gada 1. oktobrī Džamaikapleinas (*Jamaica Plain*) Latviešu evaņģēliski luteriskajā draudzē laulājies ar Silviju Mildu Helēnu Bertholds (16.02.1921.–29.03.2002.). Ģimenē ir divas meitas: Violeta Silvija, prec. *Lukosus* (15.05.1956.), un Sandra Ingrīda, prec. *Youngstrom* (18.11.1957.).

Fraternitas Academica uzņemts 1959. gada II semestrī (7. novembrī). Krāsu tēvs fil! A. H. Mangulis, krāsu māte fil! A. R. Reimanis. Speciālajā konventā uzņemts 1962. gada 9. jūnijā. Ievēlēts par s/l vicesen!, old!, sekr! un mag!cant!, rev. kom. locekli. 1963. gadā filistrējies. Bijis Bostonas kopas un L!K!A! K!K! Bostonā biedrs. Sēras izsludinātas 2020. gada 21. martā. Sēru konvents 2020. gada 7. septembrī.

Sit tibi terra levis!

Fil! Juris Ozols, *frater Academicus*

22.01.1936.–18.10.2020.

Dzimis Jelgavā Ata Ozola (13.12.1909.–07.03.2001.) un Vilmas, dz. Apinis (08.04.1910.–08.08.1994.), trīs dēlu ģimenē; Ata Ozola, juniora, 1957 I, brālis; ir jaunāks brālis Andris. Ar ģimeni dzīvojis dzimtas īpašumā *Jaunie Jasaiši* pie Elejas. Mācījies Elejas pamatskolā.

1944. gada vasarā kopā ar ģimeni devies bēgļu gaitās uz Vāciju; no Liepājas ar kuģi ceļojuši uz Ščecinu (*Stettin*) toreizējā Vācijā (tagad *Szczecin* Polijā).

No 1944. līdz 1946. gadam ar ģimeni dzīvojis dažādās vietās Vācijā; uzturējies Eitīnes (*Eutin*) bēgļu nometnē angļu zonā Šlēsvigas–Holšteinas (*Schleswig-Holstein*) federālajā zemē; mācījies nometnes latviešu pamatskolā.

1950. gada februārī uz amerikāņu kuģa kopā ar ģimeni no Bremerhafenas (*Bremerhaven*) Vācijā izceļojis uz ASV. Sākumā ieradušies Ņujorkā, tad ar kuģi devušies tālāk uz Ņūorleānu (*New Orleans*). Tālāk ģimene ar vilcienu devusies uz Prosperitī (*Prosperity*) Dienvidkarolīnas pavalstī (*South Carolina*), kur tēvam piedāvāta saimniecības pārziņa vieta fermā.

No 1950. līdz 1951. gadam mācījies *Prosperity Junior High* nepilnajā vidusskolā. No 1951. līdz 1956. gadam ar ģimeni dzīvojis Vestkolumbijā (*West Columbia*) Dienvidkarolīnas pavalstī. No 1951. līdz 1954. gadam mācījies *Brooklyn Casey High School* vidusskolā.

No 1954. līdz 1956. gadam studējis Dienvidkarolīnas Universitātē (*University of South Carolina*). Studiju laikā apmeklējis ASV Gaisa spēku rezerves virsnieku mācību korpusa (*ROTC*) programmu. Studijas un rezerves virsnieku programmu nav beidzis.

1956. gadā ar ģimeni pārcēlies uz dzīvi Detroitā (*Detroit*) Mičiganas pavalstī (*Michigan*). No 1956. gada studējis Veinas Valsts universitātē (*Wayne State University*) Detroitā Mičiganas pavalstī; studijas nav beidzis.

Strādājis Mičiganas gāzes uzņēmuma *Michigan Consolidated Gas Co.* celtnu projektos. 17 gadus strādājis par kartogrāfu Amerikas Dabas resursu kompānijas *American Natural Resources* Naftas izpētes departamentā (*Gas and Oil Exploration Department*) Detroitā. Dzīvojis Detroitas priekšpilsētā *St. Clair Shores* Mičiganas pavalstī.

1982. gadā ar ģimeni pārcēlies uz dzīvi Traverssītijā (*Traverse City*) Mičiganas pavalstī. Strādājis *Traverse Oil Company* par kartogrāfu. Vēlāk strādājis par kartogrāfu kompāniju *Mata Oil* un *Miller Gas* Naftas izpētes departamentā (*Gas and Oil Exploration Department*).

1994. gadā pārcēlies uz dzīvi Jupiterā (*Jupiter*) Palmbīčas apgabalā (*Palm Beach County*) Floridas pavalstī.

No 1994. līdz 1999. gadam strādājis vides inženierzinātnes kompānijā *Dunkelberger Environmental Engineering* par kartogrāfu. 1999. gadā pensionējies pēc pārciestas triekas.

2003. gadā ar ģimeni pārcēlies uz dzīvi Velingtonā (*Wellington*) Floridas pavalstī. 2014. gada martā ar sievu pārcēlies uz dzīvi Trinitī (*Trinity*) Floridas pavalstī. 2016. aprīlī ar sievu pārcēlies uz Ņūportričiju (*New Port Richey*) Floridas pavalstī.

Skautojis, 1946. gadā Eitīnes bēgļu nometnē Vācijā iestājies skautu organizācijā, darbojies tēva vadītajā Ainažu jūras skautu vienībā. ASV turpinājis darboties skautu organizācijā, 1958. gadā bijis skautu vadītājs, vēlāk Tērvetes 34. skautu pulciņa vecākais Detroitā. Bijis ASV Jendas revīzijas komisijas loceklis un priekšsēdētājs, Zemgales 3. skautu novada vecākais un novada priekšsēdētājs. Apbalvots ar skautu *Baltās lilijas* ordeni. *Brooklyn Casey High School* vidusskolā aktīvi sportojis, bijis Dienvidkarolīnas pavalsts čempions 440 jardus skrējienā. Spēlējis čellu Kolumbijas pilsētas orķestrī. Dejojis Detroitas tautisko deju kopā *Auseklītis*.

Bijis Mičiganas pavalsts Baltiešu komitejas (*The Baltic Nations Committee Of Michigan, Inc.*) priekšsēdētājs Detroitā. Latviešu apvienības sekretārs un informācijas daļas vadītājs. Darbojies apvienībā *Daugavas Vanagi*; bijis apvienības revidents.

Luterticiģis. Svētā Pāvila evaņģēliski luteriskās draudzes Detroitā loceklis, draudzes padomes loceklis. 1965. gadā apprecējies ar Elizabeti Sudari (*Elisabeth Sudar*). Šķīries. 1981. gada 16. maijā Detroitas Svētā Pāvila evaņģēliski luteriskajā baznīcā *Farmington Hills* Mičiganas pavalstī salaulājis ar Elizabeti Annu Bārberu (*Betsy (Elizabeth) Ann Barber*, 12.11.1949.). Ģimenē ir meita Ešlija Elizabete Anna (*Ashley Elizabeth Anna*, 29.04.1990.).

Miris 2020. gada 18. oktobrī pēc divu mēnešu ilgas cīņas ar Covid-19 *Bay Care Alliant Hospital* slimnīcā Danīdinā (*Dunedin*) Floridas pavalstī ASV. Plānots apglabāt *Curlew Hills Memory Gardens* kapsētā Palmharborā (*Palm Harbor*) Floridas pavalstī ASV.

Fraternitas Academica uzņemts 1957. gada I semestrī. Krāsu tēvs fil! Valters Līventāls, krāsu māte fil! E. Pētersons. Speciālajā konventā uzņemts 1958. gada II semestrī. Filistrējies. Darbojies konventa s/l Ohaijo-Mičiganas kopā. Bijis L!K!A! Detroitas K!K! loceklis; ievēlēts par K!K! s/l lit!vak! vad!. Sēru konvents 2020. gada 26. oktobrī.

Sit tibi terra levis!

Aigara Bikšes skulptūra *Divi Raiņi* Rīgā, pie Latvijas Nacionālās bibliotēkas.

Foto no *Live Rīga* arhīva

Žurnāla veidošanā piedalījušies:

redaktore:

fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

redkolēģija:

fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*

fil! Māris Matrevics, *frater metropolitanus*

fil! Eduards Grigorjevs, *frater imanticus*

fil! Inese Tauriņa, *dzintra*

fil! Ance Saulīte, *spīdola*

fotogrāfs:

iedz!fecht! Rihards Lonskis, *frater lataviensis*

izplatīšana/abonēšana:

com! Rūdolfs Ziņģis, *gersicanus*

korektore: Indra Endzele

maketētāja: Rīta Kalniņa

Paldies ikvienam konventam un raksta autoram par atsaucību uz bezatlīdzības darbu 114. numura tapšanā. Žurnālu sagatavojusi *Universitas* redaktore un redkolēģija. Izdevis F!B!S! ar L!K!A! finansiālu atbalstu.

Žurnāla drukātais izdevums iznāk ar Jelgavas tipogrāfijas atbalstu.

Tirāža 1500 eksemplāri

Iznāk divreiz gadā

Par iespēju saņemt žurnālu interesēties savā korporācijā vai rakstīt:

e-pasts: universitas@pk.lv

adrese: Rūpniecības iela 4A, Rīga, LV-1010, Latvija

tīmekļvietne: www.universitas.lv

Facebook: [zurnalsUniversitas](https://www.facebook.com/zurnalsUniversitas)

Redakcija patur tiesības iesūtītos materiālus rediģēt, saīsināt, atlikt vai neiespiest.